

Stolice sw. Petra
na oltáři papežském v Říme.

ČASOPIS

PRO

KATOLICKÉ

DUCHOWENSTWO.

WYDÁWAN

OD

KNJŽECJ ARCIBISKUPSKÉ PRAŽSKÉ

KONSISTORĚ.

DEWÁTÝ ROČNĚJ BĚH.

Swazek prwnj.

W PRAZE 1836.

W knjžecj arcibiskupské kniltiskárně, řjzenjm W.Špinky.

**Noli intelligere ut credas, sed crede ut intelligas; intellectus
merces fidei est.**

S. Augustin. sup. Joann.

I. POGEDNÁNĀJ.

---

1. *O praktickém užjwánj katolických učenj wjry.*

O d

Dr. Jeroljma Jos. Zeidlera,^o

opata Strahowského.

Pakliže gest newyhnutedlná wýměna božského zgewenj, by se wnitrnj dokonalostj a wýbornostj stkwělo, zwláště pak wyššjm potřebám wěřjch i duchownjm žádostem wesměs bylo přimeřené : musjť se to netoliko o wšelikém zgeweném učenj wúbec, nýbrž také o každé zwláštngého prawdě rozuměti ; a neplatj následowně gen o praktickém oddělenj mrawné předpisy w sobě obsahujcjm : ale musj se spjše wztahowati i k theoretické částce božského zgewenj, které nám prawdy wjry swaté před oči stawj. Neboť, směřuge-li náboženstw j wúbec k našemu zušlechtěnj a poswěcenj : musj skutečně též gednokaždé učenj geho, buď si giž gakékoli, tak býti spořádáno,

aby gsauc námi uznáno, též swaté myšlenj, to pak zase wraucj předsewzetj w nás budilo, kteráž opět zewnitř w bohumilé skutky přecházeti musj. Tato přednost aučinliwého působenj na mrawnj zdonalenj člověka nehodj-li se k gednotliwým zgeweným učenjm, nedá se tjm samým ani o celém zgewenj wůbec dokázati. Nelze owšem zapřjti, že wnitřnj wyborność gakehosi učenj nenj gedinau známkau geho wyššjho půwodu; ačkoliw býti musy wšudy, kde se o bezprostřednjm zgewenj božském gedná, gehožto ale dostatečným důwodem nenj. Na neyweyš můžeme tehďáž na možnosť, nikdy ale, a w žádném pádu na skutečnost gakehosi zgewenj saudit. Wyššj půwod kteréhosi učenj Bohem bezprostředně uděleného musj se nadpřirozenými skutky, zázraky totiž, osvědčiti. Naproti tomu nenj newyhnutedlná potřeba, by aučinliwost některého od Boha přicházegjeho učenj wždycky a od každého okamžitě i swětle poznána byla; aniž gest třeba okázati, kterak a kde w žiwotě lidském na zlepšenj a poswěcenj člověka působj. Rowněž tak nemohau wůbec dobročinné následky něgakého zgewenj, zwláště an se o gednotliwých tagemstwjch gedná, alespoň ne wždycky giž napřed wypočjtány aneb určeny býti, gelikož ale ugistěnj Spasitelowa toliko ten blaženého owoce geho učenj na sobě má okusiti, který ge plnj, to gest, takowé wěřcj myslj přigjmá, a opravdiwau wůli má w žiwotě swém gwiti ge i skutky. Práwě taktěž můžeme i musjme uchopiti se toho přeswědčenj, že žádné učenj

mrawnj ceny prázdnej, a k ušlechťenj člověka neschopné nenj; gak mile seznáme, že se nadpřirozeným způsobem, gakožto od Boha přicházejc j oznámilo. Že se takowého učenj s užitkem dá k dobrému obrátiti, shledá časem swým každý, kdožkoli nábožnau myslj a upřjmným srdcem poznánj prawdy hledati a gi skaumati bude. Za tau přjčínau byl by to překwapený usudek, pakliby kdo křesťanskému učenj wjry aneb geho tagenstwjm wšecku cenu proto chtěl upřjti, protože mu geho použitelnost okamžitě a tak řjkage sama sebau do očí neswjti.

Gelikož náboženstw j gako swjce ňa cestě k blaženosti všem národům se podává, a vlastně onau welikau gest štěpnícj, kterážto weškeré člověčenstwo až na konec všech wěků má obgnjati, protož může se státi snadno, že zřegmý užitok některého učenj teprw snad po sta letech, totiž tehdaž určitěgi a bljže seznán bude, až se ona zwláštj dřjwe neznámá, aneb snad méně se ozýwagjcj wyskytne potřeba ducha aneb srdce, kteraužto se i mrawnj působenj z téhož učenj teprw rozwine. Tudyž nesmjme také twrditi, gakhoby tentýž mrawnj užitok dřjwe byl mjsta neměl; neboť byl skutečně hned z počátku, ačkoli gen co zárodek w učenj obzažen, z něhožto teprwé swým časem znenáhla vyplýwal, a powždy znalegšj, swětlegšj a hogněgšj vycházel, tak gakož to proměny a potreby lidské žádaly aneb možné činjwaly. Užitečnost a platnost některého u-

čenj gest každého času a bez proměny ta sama, ale nebyvá ode všech lidí a každau dobu rovnau wáhu a dosti zřetelně uznána. Že však všecka i méně pochopitedlná zgewená učenj o tagemstwjch takowau praktickau stranu mjti musj, která se dá na mrawnj poměry žiwota obrátiti, gestit dokonce wěc gistá, která sama o sobě swěděj. Neboť nemohlo nám býti zgewenj proto dáno, aby nás toliko s množstwjm neurodných a nás prwé tagných prawidel seznámilo, aneb by mudrugjcmu rozumu gakausi prostoru otewřelo, aneb aby pamět cwičilo: nýbrž proto gest spjše podáno, bychom k swému powolánj tjm bezpečněgi napomáhali, čjm méně bychom ge bez prostředečnj pomoci Božj dosáhnauti mohli. Wšeliké wýpowědi téhož zgewenj magj se státi základem a podporau našj ctnosti, gakož i k našemu zdokonalenj a ušlechtěnj aučinkowati magj, a tjm samým stogj všecky s našjm powolánjm a s našj blaženostj w neyužšjm spogenj. Ano, učenj božského zgewenj musj spolu též takowau mjti powahu, aby negen našemu wezdegšjmu blahu nepřekáželo, nýbrž tjm spjše k rozmnoženj blaženosti tohoto žiwota mocně přispjwalo; gelikož Bůh gest gako w přjrodě, tak též we swém zgewenj powždy a wěčně tentýž laskawý Otec, který nás k obrazu swému stwořené djtky i w této časnosti nešťastné učiniti nechce. Zgewenj nemůžetedy toliko wjru; pauhého rozumu chtjti, kteráž prázdnu a wlažnu ostawuge mysl, nýbrž

musj we swých třeba nepochopitedlných wšpowedjch i srdce zagjmati, a takorcka aučinliwě w žiwot lidský přecházeti; aniž stačj, by ono na způsob giných wědomostj pauhým uměnjm zůstáwalo, při kterém srdce gako zimau ustyodne. Nenj a nemůže býti žádného dobře rozuměného a čistého učenj, kteréby spolu též neplodné bylo, a nižádného užitku w žiwobyttj lidském newydáwalo, k ctnosti nerozhorlilo, a buď utěšowánjm aneb wýstrahau, buď poklidem aneb strachem w mysl lidskau mocně nepůsobilo.

Wětšj djl zgewených učenj tak gest spořádn, že ony mnohostranně se použitj dáwagj, a skrze tu swau použitedlnost u wzdělánj srdce a zuselechtěnj ctnosti našj welmi důležitými býti mohau. A práwě, coby nám prospěly wšecky učenj wjry, kteréby nám žádnau mrawnj stranu ukázati nemohly! Protož také musely wšeliké učenj o tagemstwjch, byiby i powahu nepochopitedlnosti s sebau nesly, gen za tau přjčinau nám zgeweny býti, by přispjwaly k našemu naprawenj a mrawočestnému zdokonalenj; ginák by ani od Boha wycházeti nemohly. Neboť nepochybně gen proto chopjm se wjry, bych s gegj pomocj dobře činiti mohl; naproti tomu činjm dobře, protože tak činiti wěrau doháněn býwám.

K tomu zbývá gestě giná přjčina k uwáženj, že totiž wšeliká dogmatická učenj gsau wesměs samé prawdy zgewené wyššjm řjenjm, z kterýchžto pro každý staw mravné předply čí

něnj aneb nečiněnj našeho ustanoweni býwagj. Ti by však neměli mjsta, ani zawazugjcej moci pro nás, kdyby tento swět s oným w žádném spogenj a poměru nestál; nebo dřjwe wěděti musjm, že gest a gak gest něco, nežli mi prawidlo gednánj mého dáno aneb powinnost uložena býti může činiti tak a neginák. Tjinto způsobem powinnost plniti wůli Božj teprwa z wjry w gednoho prawého Boha; powinnost témuž Bohu se klaněti toliko z poznánj geho neskončené welebnosti; powinnost s synowským odewzdánjm ineytěžsj protiwenstwj snášeti, může gen z učenj o wěčné wsudy gsauj prozřetedlnosti wplywati, která maudrau rukau cesty člowěku wykazugje, neskonalau dobrotau řjdy wšecky kroky geho. Tak též přikázanj wšeobecné lásky bližnjho toliko z onoho přeswěděnj zawazugjcej moci swé nabýwá, že wšickni před Bohem rownau cenu máme, a wšickni lidé bez rozdjlj k gednomučjli gsme powoláni, gakož toto obě učenj opět z oné wycházj wjry, že lidé wšickni od gednoho společného praotce pocházegj, wšickni nesmrtdlnau duši magj, a wšickni stwořeni gsau k obrazu Božjmu. Wsecka tedy náboženská učenj o wjře a gegj tagemstwjch gsau základ aneb slaup, na kterém mrawoučenj spočjwá; ony obsahugj w sobě též pohnůtky, které nás k ostrjhanj gegich předpisů wzbuzugj a zawazugj.

Žádáme-li se o prawdě té přeswěděti, ohljdněme se gen pozorně na některé články křesťan-

ského náboženstwj, to gest na učenj našj cirkwe swaté katolické, w njžto co gediné prawé, také gediné čisté učenj složeno gest. Než ale zkaušegime upřjmným a nábožným srdcem, i poslušnau myslj, prázdni gsauce wšj powěrečnosti a lásky samých k sobě; neboť prawda otwjrá se gen tomu, kdož gi upřjmnau a nepogatau myslj hledá, a nebýwá nalezena od toho, genž naplněný gsa rozličným domněnjm na ni s zpysnělau swéhlawostj autoky činj. Následek takowéto zkaušky zagisté poslaужj k upokogenj našemu.

I zgewenj dokazuje co gistjme; neboť co náš božský Spasitel o swém wšelikém učenj wy-powěděl: „Bude-li kdo chtjti wůli geho (Otce mého w nebi) činiti, pozná o učenj (přesvědčj se z aučinku, který wěrným přigetjm učenj mého na sobě shledá) zdaliž z Boha gest, čili gá sám od sebe mluwj.“ (Jan 7, 17.)

To samé platj zvláště také o naučenjch wj-ry, neboť i ony patřjcej k geho učenj wespolek celistwý djl činj; ano ony gsau vlastně prwnj a hlawnj základ, na kterémžto celéostatnj křesťanstwj stogj. Tato wýpowěd Ježjšowa, gsauc všeobecná a neobmezená, wztahuge se bez wýmjnky na wšecko, čemukoli učil; nápodobně tak i při poslednjm rozlaučenj, an apoštoly swé do wsech končin swěta rozesjlal, aby učili a křtili, dal jim wýslowné nařjzenj, aby wšecky národy nabjzeli ostřjhati wšecko, to gest wšecka přikázanj, následowně wěriti a konati, o čem k nim gest mluwil; *neboť kdo wěřj, prawj Ježjš, spasen bude, kdo*

newěřj, zatrucen bude. Mat. 28. 20. Mar. 16, 16.

Přikázanj wjry gsau tedy swrchowané ceny, a každému, kdo ostrjhá gich, gisté k spasenj slaužj. W tentýž rozum učili a psali gsau A-poštolé. „Kteréžkoli věci napsány gsau, k našemu naučenj (spasenj) napsány gsau,“ pje sw. Pawel k Řjm. 15, 4.; a předce spisowatelé swatj zaznamenali gsau prawdy nad rozum lidský powýšené, žádagjce k přigetj gich přjnuau a prostau wjru; i tyto nápodobně musegj slaužiti k našemu wzdělánj a nápomáhati k blaženosti našj. A w II. Epišt. k Timot. 3, 16. 17. pje: „Wšeliké pjsmo od Boha wdechnuté, užitečné gest k učenj, k trestánj, k napravowánj, k wyučenj w sprawedlnosti, aby byl člověk dokonalý ke wšelikému skutku dobrému hotový.“ Což giného chce toto mjsto řjci, leč že, co pod zpráwau wdechnutj Božjho od mužů swatých a od Boha seslaných powěděno aneb pjsem zaznamenáno gest bylo, toliko wšecker tam směruge, aby člověk gsa poučený, naprawený, a w ctnosti neustále cwičený w mrawnj dokonalosti prospjwati mohl.

Podobným způsobem o tom powědel knjže apoštolský sw. Petr. W druhém psanj hned z počátku wzbuzuge wěřj (2. epišt. 1, 5-8.) *Wy pak wšecker pěči přiložjce, připogugte k wjře swé ctnost, k ctnosti pak uměnj; k uměnj pak zdrželiwost, k zdrželiwosti pak trpěliwost, k trpěliwosti pak pobožnost, k pobažnosti pak milowánj, k milowánj pak bratrstwalásku (k Bohu.)*

Ano i stěžňnost apoštolowa na konci téhož psanj, an o přjstj dne Páně a věčné blaženosti mluwj, litugjc, kterak neumělj a neustawičnj výpowědi apoštola Pawla o *budaucjm wzkrjšenj a giní pjsma k swému vlastnjmu zahynutj přewracugj*, (2 Petr. 3, 16.) gest gistým důwodem geho přeswědčenj, že wěrné přigetj zgeweného učenj, byiby i duchem lidským postiženo býti nemohlo, nás nicméně negen před wšelikým bludem chránj: nybrž také mnoho přispjwá k rozmnoženj swatého smeyslenj a bohumilého obcowánj, skrze něž opravdowě můžeme i máme blaženi býti.

Tyto a mnohé gestě giné výpowědi apoštolské, gakých by se snadno zde uwěsti mohlo, swěděj zřegmě, že wšeliké učenj křesťanské toliko k zdokonalenj. a oblaženj nás směruje, i na zúšlechtěnj mrawopočestnosti srdce našeho dobročinně působj. W tomto ohledu gest také několikero zwláštňnjch mjst w pjsmách swatých pohotowě. Gestliže Bůh giž w starém zákoně krwe lidské prolitj zapowjdá za tau přjčinau, gesto člowěk stwořen gest k obrazu Božjmu, (Genes. 9, 6.) pakliže Žalmista králowský a spolu hřjšnjk w 50. Žalmu, w kterém Hospodina o smilowánj a odpustěnj prosj, na onu přirozenau křehkost se odwołáwá, která na něm tkwj hned s početjm gehó, a kterau wsickni s njm zároweň lidé cjtj; pakli matka machabegská syny swé těsjc budaucj odpłatau na wšeobecném zmrtwých wstánj gich k

stálému wytrpenj neyukrutněgšjch muk nabjzj : (2 Mach. 7,28.): to wšecko gsau praktické prawdy wjry wztahujcej se k gistým mrawnjm powinnostem. Gestli Ježš w nowém zákoně wytýká malau wjru a bogácnost učedlnjků swých w čas bauře na moři Genezaretském, gelikož on sám byl s nimi (Mat. 8, 26.); když ginau opět dobu chtěge učedlnjky swoge nabjdnauti k stálé důwěrnosti we wěčnau wše řjdcj prozřetedlnost, ge neyprwé pozorny činj na gegich dwogj důstognost, w kteréž se žádný giný twor člowěku wrownati nemůž, napotom na neobsáhlau wšemocnost, maudrost a laskawost božskau odkazuje, kterážto o zachowánj i neyменьšjch žiwočichů ano i pauhé přjrody otcowskau peči wede ; (Mat. 6, 26. 31.) když apoštol wšech národů w prwnjm swém psanj ku Korintským zinjku čině o nesmrtedlnosti důše, a našem budaucjm wzktjšenj, s tjm na z mrtwých wstánj Páně poukazuje ; (1. Kor. 15, 44.) když w tom samém psanj (11, 28.) Korintských napomjná, aby sám sebe zkusil každý, dřjwe nežli z toho chleba gjsti a z kalicha pjti bude, aby nepřicházege nehodný k stolu, winen nebyl tělem a krwj Páně k odsauzenj swému ; když tentýž apoštol psanj swé k Židům tjm začjná, čjmby božskau důstognost Ježšowu na wrchu postavil, a tudy swým čtenařům wýbornost křestanstwj a wznešenost wšech geho obřadů žiwě přiwedl k mysli (k Židům 1, 1—6) ; když sw. Jan miláček Ježšůw wjru w Božského mistra swého za prwnj

k spasenij potřebnau vlastnost wystawugjc, ewan-
gelium swoge s tjm ugi-těnjm skončuje, že ono
toliko z té přičiny gest sepsáno, bychom wěřjce
w Ježše Syna Božjho, skrze něho měli žiwot
wěčný: to wesměs nenj nic, nežli důkaz, že nau-
čenj wjry nám darmo zgeweno nenj, ale geho
prawdy magj w žiwotě lidském užjwány a k po-
swěcenj našeho smeyslenj a obcowánj před Bohem
i před lidmi obraceny býti. Rozumí tedy a zge-
wenj w tom se srownawagj, že wjra i w swých
neytagemněgšjch wýpowědjch k tomu gest přj-
hodná, a by dobročinně působila na naše mrawnj
uslechtěnj.

Tento praktický užitek vycházegjcej z uče-
njch wjry a z tagemstwjch gest dwogj: *obecný*
totiž, který bez rozdjlu u wšech učenjch wjry
swoge má mjsto, a pak *zwláštnj*, který se pro
staw každého člowěka a k potřebě lidského du-
cha a žiwobyty z gednotliwého učenj wywoditi
nechá. Giž w tomto rozdjlu zawjrá se nemalá
přjčina, proč bychom to neb ono učenj wjry kwap-
ně zawrhowati neměli, domnjwagjce se, gakoby
ono k dobrému obrátiti se nedalo, nenahljžjme-li
hned okamžitě geho zwláštnj a toliko gemu wlast-
nj praktickau použitedlnost; nebo ať nic o tom
neprawjme, že tato snad našemu krátkému rozu-
mu dosti poznatedlná se býti newidj, kdežto zase
ginj gegj. mocnau dobročinnost dobře znagj, a
snad také gj na sobě okusili: nicméně předce
žádné takowé uenj nčenj prázdne praktické a

mnohostranné platnosti, která gest dosti *weliká a důležitá*, tak že od nás upřena býti nesmj.

Myslím wšjm právem, že *weliká a důležitá gest*, nebo kdož by chtěl zapřjti, že právě wjra w swatá tagemstwj božského zgewenj nábožnost myslí našj potwzruge, a že wesměs wšickni od Boha záwisjme, nám poznati dáwá? wždybychom o tom nižádným giným způsobem přeswědčení býti nemohli! A w prawdě toto poznánj, že celá bytost naše od Boha co počátku wšj gsaučnosti pocházj a gemu gest podrobena, činj prwnj a newyhnutedlný základ prawé nábožnosti. Wěj myslí takowý cit našj oddanosti k Bohu wstjpený nenj, tam přebýwá zpyšnělost, která w nic uwádj wšecku ctnost a nábožné smeyslenj Může-li medle duch lidský swau nestatečnost před Bohem, swau křehkost a nestálost w dobrém bez pomoci wyššjho smilowánj, může-li swau ničemnost w poznánj Boha lépe okázati, gako wjrau a neobmezeným přigetjm takowých wýpowědj božského zgewenj, které my w prawém smyslu nazýwáme tagemstwjm a učenjm wjry? — Nebo chtěl-li by kdo gen takowé učenj náboženské přigmauti, k gehožto poznánj a pochopenj swětlem swého vlastnjho rozumu přicházj, tedy zřegmě gest weta po wjře; to nenj giž Bůh, w kterého wěřj, nýbrž on wěřj toliko sobě samému, aneb spjše, on se gen pokaušj wěděti, nikoli pak wěriti. Kdožkoliw ale i to wěrně přigjmá, cožkoli mu zgewené učenj o tagemstwjch k wěrenj před-

stawuge, a kamby s paubým rozumem byl nikdy proniknauti nemohl; kdožkoli prawjm takowá učenj z uctiwosti a wážnosti k zgewenj božskému wěřjcmysl j přigjmá, vzdálen gest té marnosti a by se tu spolehal gediné na swůg vlastnj rozum, kdežto se gedná o náležité poznánj nadsmyslých wěcj aneb docela o poznánj wnitřnj božské bytosti. Tuť newěřj sobě aneb rozumu, nýbrž Bohu, gehožto wěčné smilowánj udělilo člowěku zgewenj k snadnějšmu dosaženj geho konečného určenj a wěčného oblaženj, aby totiž k onomu bezpečně dospěti, toho však lépe mohl dobýwauti. Skrze takowauto wjru přiznává se člowěk k swé slabosti, za kteraužto rozum swůg Bohu neskončenému, a podlé swé bytosti duchem lidským newystižitedlnému hluboko podrobiti musj. Protož apoštol prawj: *přistupujcj k Bohu wěřiti musj, že gest Bůh, a těm, kterj ho hledagj, že odplatitelem gest.* (K Židům 11, 6).

Giný mrawnj z náboženského učenj o tagemstwjch vycházegj, a wšem těmto společný užitek w tom záležj, že ony duchu lidskému wýhled do wěčnosti (swěta netělesného) otwjragj, a gemu i hlaub do bytoti Božské nahljdnauti dáwagj, a tedy swaté vlastnosti a saudy Božj swětlegi před oči stawjce, tauženj lidského ducha poněkud spokogugj, uzřiti newystižitedlnau hlubokost nadsmyslých wěcj. Musj se také nábožná mysl ejtiti tjm mocněgi k nebi pozdwižena, čjm wjce

se k bližšjmu rozgjmánj welebnosti Božj, a geho swatých uloženj, tak řjkage probuzena widj, an se g j w hognosti podává newýmlywné smilowánj Božj, obgjmagjcj weškeré člowěčenstwo a spásu geho. Na druhé pak straně porážj wjra w zgewená tagemstw j wšecku, mrawnjmu zdokonalenj wysoce nebezpečnau zpyšnělost rozumu lidského, an člowěku wykazuje meze, přes které ani papršlek téhož rozumu neswj j, za kterými však nesmjrné množstw j prawd ležj, které někdy bljže poznati gemu slibuge wjra, a tjmto způsobem též přede- wšj newěrau i powěrau chránj, w kteraužto roz- um sám sobě ostawený a důwěřugjcj lehce upad- nauti může.

Čjm mocněgi ale nábožná mysl w zgewenj a wšecky skrze ni poznané, třeba rozumu nepo- chopitedlné prawdy spolehá, a k rozgjmánj Wěč- ného sebe powzbuzenu cjtj, o to lepšj a boha- bogněšj státi se musj; při tom pak zvláště hlaw- nj základy lidské ctnosti zjskati museg j sjly a wraucnosti; wjra totiž, naděge a láska. Wjra se neustále tu cwičj, an se nám při každém nepo- chopitedlném učenj na pamět uwád j prawdomluw- nost Božská, na gegjžto neomylné wyřčenj wšec- ko bez wýmjnky a důwěrně přigjmáme; těšjce se tjm přeswědčenjm, že nám Bůh podle swé neskon- čené maudrosti a lásky zagisté nezgewil ničeho, coby neprospělo k zušlechtěnj našj bytosti, k roz- množenj našj mrawopočestnosti, a konečně k dosa-

ženj všeho dobrého. S tauto důvěrnostj pogj se opět druhá s nj spřízněná ctnost, naděge totiž. Kdožkoliwěk všemu, čemu ho náboženstwj wyučuge, bez prodlenj gakožto hlasu Božjmu žiwau wjru přiložj: tomuž také nebudau pochybné a podezřelé ty wypowiedi, které mu neomylná prawda o milosti Božj a našem osprawedlněnj, o našem budaucjm stawu připraweném nám skrze neskončené smilowánj Božské, gakož i o zasljbené wěčné odplatě zgewuge; gakáž nás onde za všecy na zemi dobyté zásluhy očekáwá. Čjm žiwěgšj učiněna gest tedy wjra naše, tjm silněgšj musj také naše důvěrnost w Boha, a tjm radostněgšj býti daufánj naše w zasljbenj geho. Napotom nebude pochybnosti, že wraucněgšj se roznjtj plamen lásky našj k Bohu. Nebo když se wěrjčj myslí welebnost Božská skrze rozličná zgewená tagemstwj našeho sw. náboženstwj u wětšj hognosti poznati dáwá, coby se owšem nikdy rozumem státi nemohlo, kdyžto duch lidský, co o wěčnosti aneb o bytosti Boha a dokonalostech geho s gistotau wěděti žádá, skrze wjru teprwa dostatečného nabýwá swětla; když toliko w zgewenj Bůh conevyššj a neydokonalegšj dobré poznán býti může, oč tu wětšj, ohniwěgšj a wraucněgšj musj býti láska naše k němu Stwořiteli našemu; an sami před sebau wyznati musjme, že našemu sobě ostawenému a obmezenému rozumu nikdy by bylo nelzelo tak obšjrně seznaní welebnost a laskawost, aniž w

mysl swau wtisknauti obraz bytosti a swatých vlastnostj geho! — Tato láska musj geštè wysšjho dosáhnauti stupně, powážjme-li, že wjra se swými tagemstwými neodkrývá neskončenau welebnost Božskau před okem našjm, abychom gen widěli, se podiwili a užasnuli, alebrž aby skrzeni spolu zgewena byla wěčná a milordná láska Božj k pokolenj lidskému; gelikož nás učj, gak mnoho učinil Bůh pro nás častokráte newděčné twory, kterjžto takowého milowánj sotwa kdy zaslaužily. Každé u wjře obsažené učenj gest opětowané ugištěnj nesmjrného milosrdenstwj Božjho, s kterýmžto nás každý čas, i tenkrát milowal, gesto gsme geho nikdy hodni nebýwali. Zgewenj tedy okazuge se nám co něgaký nebeský a spasitedlný ústaw, w kterémžto wsickni, ano wsickni dobrj, dokonalj a blaženi, zde i onde nad mjru šťastni býti máme. Čj by mohlo srdce, gsau o tom gednau přeswědčeno, zůstati tak chladné, aby se k neskončenému milowánj tak dobrého Otce a Boha neroznjtilo, a láskau za lásku se neodmènilo? —

Učenjm o tagemstwých našeho náboženstwj tedy mysl člowěka mnohonásobně se nabjzj k dobrému, wjra se cwičj, důwěrnost w milosrdenstwj Božské se sjlj, srdce naše k pokorenj se wzbuzuge, naděge wěčných zasljbenj se upewňuje, a milowánj Boha zjská wjce upřjmnosti a wrauenosti. Při takowém na lidské srdce mocném působenj téhož učenj o tagemstwých

sw. náboženstwj nelze zapřjti, že i nepochopitelná učenj geho s našj mrawočestnostj a s gegjm zdokonalejm, i s rozmnoženjm prawěa nepřetvářené nábožnosti w neyužšjm stogj spogenj; ano že této nábožnosti netoliko na překážku negsau, nýbrž gi spjše rozmanitým a dobročinným způsobem ožiwugj, a konečně neyušlechtilěgšj city a žádosti srdce našeho poswěcugj.

Tento všeobecný praktický užitek učenj wjry wzhledem na rozmnoženj mrawočestnosti a blaženosti našj nedá se podlé weyš powěděného w pochybnost bráti, anobř on též wselikým, i neyhlubšjm a rozumu lidskému nepřjstupným učenjm o tagemstwjch přičten býti musj. Rowněž tak gisto gest, že tento užitek i neysprostěgšj mysl uznati a na sobě zkusiti může, gežto on w každém stawu a okoličnosti lidského žiwota, na každém mjstě a po wšecku dobu wždycky ten samý gest a zůstane, ano i tam dosti žiwě gewiti se může, kdežto by méně wzdělanému při geho obmezeném náhledu gestě možná nebylo také každý zwláštj praktický užitek gednotliwého učenj wjry nagjti, wyznačiti a dowoditi. Protož také žádný maudrý člověk nebude zamjzati některé učenj wjry, gakožto marnau a galowau spekulacj za tau přjčinau, protože mu geho zwláštj použitedlnost teď do oěj neswjttj, poznáwalj gen předce, že ono má swúg obecný praktický užitek, který upřjti nemůže; ano každá wěřjcej,

Boha hledagjcej mysl nebude se na odpor stawiti, aniž bude moci lehce upřjti, že ona právě snad mnohého učenj o tagemstwjch w rozličných dobách a potřebách swé osobnosti často a mnoho k swému dobrému použila; aneb že w něm třeba bez gegjho wědomj útěchy a sjly, aneb poklidu wnitřnjho nabyla tehďáz, an toho neywjce potřebj měla. —

Že však skutečně má gednokaždé učenj wjry netoliko dotčenau wšeobecnj praktickau stranu, ale i swau vlastnj a zwláštnj, častěgi welmi hog-nau mrawnj, připauštj použitedlnost budto samo w sobě, aneb skrze spogenj swoge s učenjm druhým, může, gakož gsme prawili, dostatečně býti přeswědčen a ugistěn, kdožkoli se přičinj, a bez pogatého domněnj gednotliwá učenj progde, pak gegich cenu upřjmně a zewrub skaumatí, na myslí swé wážiti, a konečně na gednotliwé poměry wezdegšjho žiwota obraceti bude. Nenj stawu w žiwotě lidském, nenj potreby lidského srdce, s kteraužtoby gedno neb druhé učenj křesťanské w neyužšjm nebylo spogenj, a k welikému užitku se nedalo obrátiti. Následugjcej přjklady zde na důkaz stůgte. Woljm obého učenj o *stworěnj člowěka a wšcobecném zplozenj wšech lidj z gednoho praotce*; učenj to dwoge, genž se na prwnj pohled neplodné a chudé, aneb aspoň z ohleda mrawočestnosti našj welmi málo použitedlné býti widj; protož ge také mnohý, genž se u-

čeným stawj, budto docela pomjgij, aneb za pauhý pozůstatek zastaralé, nynj giž nepotřebné bágečné powjdky držj. Následugjcj nawedenj ginému nás wyučj, gešto na krátce seznáme, že tyto učenj mnoho mrawnj užitečností do sebe magj.

Stwořenj člowěka.

Swaté knihy Božského zgewenj učj, že sám Bůh stwořil člowěka, ano že geg stwořil k obrazu swému. — Gakož nám zde zgewenj zgedné strany naši bjdu, njzkost a poddanost Bohu před oči stawj, zvláště pak hrdě o sobě smeyslegjcjho a we swém zdánj nad giné se wypjnagjcjho tjm pokorj, an k němu prawj: *I ty prach gsi, a w prach se nawrátjš*: tak libé a wznešené gest opět to učenj z strany druhé, — ukuzugje důstognost naši.

Člowěk nebyl gako ostatnj stwořenj k pauhému slowu: *Budiž*, z ničeho powolán do žiwota; vlastnjm a zvláštjnm tu způsobem počjnál Bůh sobě se stwořenjm geho. Člowěk tedy hned na počátku swém powýšen gest nad giné žiwočichy, on se stal korunau a ozdobaugegich. Člowěk však nenj toliko od Boha zvláště stwořenj, a nespánilegšj djlo rukau geho, máť i na sobě gestě giné přednosti. Duch Hospodina Boha ožiwil člowěka; on gest tedy obraz Božj. On nenj toliko prach, nepatrj gen zemi, z njžto wzato gest

tělo geho: bytost člověčj dosahuge také na onen svět k duchům vyššjm, anò i s samým Bohem, twůrcem swým wcházj w přátelstwj swaté. W prawdě všeco to mizj před tjm mocným wyřčenjm pjsma: *Bůh stwořil člověka k obrazu swému.*

Učenj zgewené stogj turpowýšené nadejwšecku theorii lidskau. Člowěk nebyl postawen na zemi gako krotký žiwočich, aneb gaky si zwjřeti podobný diwoch: nýbrž Bůh stwořil ho sice gako smysl-nau, však také co rozumna a vyššj dokonalosti schopna bytost, nastrogil ho swobodna wůlj a rozumem, i powýšil na takowý stupeň, skrze něgž tento svět tělesný s oným netělesným podiwně měl spogen býti. Tyto prwnjmu člověku od Boha přistwořené duchownj schopnosti byly také ze všech stran dokonalé, neboť stwořil ho Bůh k obrazu swému, a widěl Bůh všecy věci, a byly welmi dobré; těšil se Bůh z poslednjho a dokonalého djla weškerého stwořenj, pak odpočinul, prawj pjsmo. Člowěk tedy gest Bohu podobný obraz, genž widitedlně předstawuge Božstwj zde na zemi, aby netoliko slynul, ale opravdowě byl pánem stwořených věcj. Panowati má člowěk nad zemj a všjm co k nj náležj, nemá však zle užjwati této wlády, nemá podle ljbsti a sukrt-nostj nakládati s žiwočichy, kterj zároweň s njm skrze lásku Božj ze swé bytnosti se radugj: alebrž obcowánj geho na zemi má býti prozřetedl-

né, požehnané a dobročinné, gakož gest samo řizenj Boha, genž gest půwodnj obraz člowěka. Člowěk co obraz Božj gest wladařem země; on má nad nj, nikoliw ale ona wládauti nad njm; gemu gest tedy střjdmě toliko a dobře užjwati rozkošj swět-ských a wezdegšjho zbožj; gedno ani druhé nesmj mu za cjl a konec, nýbrž gen za prostředek slaužiti k dosaženj pokladů wyššjch.

Může-li nám co wětšj uctiwost hlásati k důstognosti lidské, gako ta myšlénka: člowěk má na sobě obraz Božj, a stwořen gest k tomu, aby twůrci swému wždy byl podobněšj? — Toť ne-nj wymyšlená přednost, to gest prawá a čistá u-rozenost člowěka; gi zachowati a co možná geš-tě zwýšiti gestit prwnj a neyswětěšj powinnost naše. Gsme geště podobnj Bohu w rozumu a wůli; rozumem poznáwáme prawé, dobré, a krá-sné; swobodnau wůli ale můžeme ge w skutek uwesti. Nesmjme se tedy nikdy odřjkati rozumu swého, aniž přiložiti wůli k neslechetenstwj; neb mrawnj zušlechtěnj ducha musj býti powždy. naše neydůležitěšj péče; a poněwadž prawá aswr-chovaná swoboda toliko ctnostj a nábožnostj do-byta býti může, budiž tedy tato poslednj cjl žá-dostj našich; neboť tak a neginák lze nám se wždy přibližowati k obrazu swatosti w Bohu, a gemu i w dokonalosti i w blaženosti podobněš-jmi se státi,

Napotom musjme také znáti, gak máme wládnauti žádostmi smyslů našich, toliko na zemi lpěgjcjch i hledagjcjch pomínutedlných wěcj, genž nemohau býti powolánjm našjm, alebrž na překážce gsau, že mocnosti swé k tomu obrátiti nemůžeme, bychom Boha a powinnosti náležitě znáti se naučili, ge srdečně milowali, a skrze tu lásku ctnostni byli.

Sotwa nám cosi giného tak přjnsně brániti bude utjkati hřjchu ginák welmi mocného, leč to pomyslenj, že každý hřjch zohawuge na nás obraz Božj, zpodobněnj se Bohu zničuge, a že sám Bůh w nás se zneuctjwá. — Nicméně negen gá, každý člowěk gest obraz Božj. Toť gest hlas wolgjcj k nám, bychom stegnau důstognost, rozum a swobodnau wůli i bližnjho našeho uznáwali a ctili, k geho swobodnosti a bohupodobnosti též dle možnosti napomáhali. Nesmjm ho tedy nabádati k zlému, nýbrž spjše wzdělawati a k dobrému wěsti, aby on také rostl w maudrosti a ctnosti, den po dni byl lepszj, nábožněgšj, dokonalegšj a Bohu podobněgšj. Běda' mi, pakli skrze mne přicházj pohoršenj. Než ale i hřjšnjk a nešlechtnjk zasluhuge wážnosti ode mne, gelikož on také nese na sobě obraz Božj, byłby ho byl na sobě wlastnj winau zohawil.

Adam Otec wšech lidj.

Nápodobně učj nás zgewenj, že weskeré pokolenj lidšké pocházj z gediného společného Otce.

Ač se mnozí častěji byli vynasnažili, toto učení gakožto nenžitečné wymjstí, onoť předo mnoho platj wzhledem mrawnj swé ceny. Předně stawj se njm člowěk na wrchu všech s njm spolu stwořených žiwočichů, a zde se wěrjčj myslí ze stanowistě téhož učení w swětlegšjm obraze okazuge důstog-nost člowěka. On newyšel gako giné twory hauf-ně na tento swět, pocházjč z gediného praotce, a gest tedy gediný pohlawj swého.

Taktěž toto učení negen skrze swé úzké spo-genj s oným učenjm o wykaupenj všech skrze Kri-sta, a s oným o gednotě křestanstwj, gakožto vše-obecném ústawu k oblaženj všech lidj: nýbrž i proto gest důležité, že na něm spočjwá učení o prwotnj rownosti všech lidj před Bohem, učení o gednom a témž powolanj všech lidj, a že na něm se stawuge prikázanj všeobecné lásky bližnjho. Neboť to poslednj pamatuge nás na onu welikau prawdu, která nikdý dosti ceněna býti nemůže, že totiž lidé wesměs, gakkoli nás od sebe země i mo-ře dělj, gakkoli porozličné gsme wzdělanosti, twá-ře a řeči, rozličných zdánj, mrawů a obyčegů, předce gen gedna weliká rodina gsme. Takowá-to prawda nedá samoswognosti našj bližnjho swé-ho užjwati k dosaženj zjstných aumyslů, a tak s njm nakládati, aby naše opravdiwá s njm přjbu-znost docela zatměna aneb křiwě wykládána byla. Zwlastě pak wýstrahuge nás to učení, abychom při zewnitřnj rozdjlnosti lidského stawu na ono

wždy zůstávající spojený mezi námi nezapomínali. A právě ono učení o jednom společném Otci zplodivším veškeré pokolení lidské, poráží ten blud jakobychom se jeden od druhého velmi rozeznávali, a jakousi přednost jeden před druhým měli; kterážto jen nádhernost a nerozum postavily mezi lidmi, by oni se neysvětlejší povinnosti, t. g. lásky aneb povinné wděčnosti zbawugjce, nemuseli téhož za bratra svého uznati, kdožby s nimi nestál na jednom stupni. Krew prvních rodičů proudí se ve všech lidech, ba ani jeden z nás z sljčnější látky učiněn není. Jak nás všech pováženj toto wzbuzuje, každého bez rozdílu na staw a důstognost, urozenost a mohowitost, ano i bez rozdílu náboženského wyznánj milowati. Ten může toliko bližnjho milowati jako sebe samého, kdož w každém člověku poznává bratra svého poslého z gednoho a téhož Otce. W tomto učení zawjrá se vlastně neyblížší příčina všech povinnostj, kterých gest nám z ohledu bližnjho plniti. Jaké medle světlosti nabývá ono w zgewenj Ježjśowu wyřčené hlawnj přikázanj: *Milowati čudeš bližnjho jako sebe samého. Jakž chcete aby wám lidé čini-li, i wy jim podobně činite.* Mat. 22, 39. Luk. 6, 31.

Toto pagednánj mohloby gestě mnohonásobně rozšjřeno býti; a přemeyslugjcjmu bohoslowci nebude těžko swětšj pozornostj gestě wjce praktických užitků wynalezti, o kterých zde ani zmjnu-

ky nenj. Než ale, co zde w krátkosti gest powěděno, k tomu postačj, aby pozornost naši obrátilo na onu stranu katolického učenj wjry, kterau častěgi přehljdneme a tjm samým lehkowážně zawrhugeme. W skutku neznátě katolického učenj, kdožkoli se domjwá, žeby chladné a osáklé bylo. Tomu tak nenj; onoť dobrotiwě působj na člověka, gehožto celau mysl zagjmá, a w stawu gest srdce i ducha geho upokogiti. Gako předešlé dwa příklady o dwogjm učenj to swěděj, tak se upotřebiti dagj wšecky zgewené prawdy, a ze wšech se mnohostranný praktický užitek dá dowoditi. Takowáto praktická použitedlnost katolického učenj nenj nikoliwěk pauhá wymyšlenost, neboli gakýsi wrtoch a marná hřička obrazotworosti našj, která pocházegjz z nedužiwé zdánliwosti mysl gako we snách kogj; nikoliw, neboť neyoswjceněgšj muži katolického swěta pronesli o nj w mnohých spisech důwodné mjněnj swoge; skoro dwautisjcieta zkušenost gi dosti osvědčila, ba gi ani učenj, owšem ale slušně smeyšlegjz nekatojci zapřjti se neosmělili.

---

2. WYKLAD

na Eusebia Cesaregského historie cirkewnj, knihy IIIty, kapitolu XXI, s ohledem na ustanowenj sněmu cirk. Tridentského o pjsmech swatých.

O d

Dr. W. Kozelky,

kněze řádu křižownického s čerwenau hwězdau, c. k. Professora uměňj biblického N. Z. na vysokých školách Pražských.

Kterak se w prwnjch časjch cirkwe swaté o knihách nowého zákona smeyšlelo, gak sobě gich křesťané wážili, zdali wšecká pjsma, kteráž my do počtu pjsm swatých N. Z. klademe, tjm-těž způsobem do něho wúbec kladli, a neboli rozdjl něgaký w tom ohledu se nacházj mezi nimi a námi, a z gakých přjčin takowý, pakli se w prawdě ukazuge, pošel: to wše otázky gsau, gichž wyswětlenj žádnému, kdo swatá pjsma opravdu w uctiwosti má, nemůže býti nemilé.

Nelze wšak wyswětlenj takowého nabyti, leč ze spisů rozličných starowěkých mužů cirkewnjch. A mezi těmi obzwláštnj pozornosti hoden gest *Eusebius*, Cesaregský někdy biskup. Byl on narozen okolo roku 270ho po n. P. a na biskupstwj dosazen roku 315ho, umřel pak léta P.

350ho. Žilť tedy a skwěl se swau učenostj a swými spisy w tom wěku, w kterémž cjrkew Panně, wjtěziwši nad protiwenstwjm, njmž gi pohanšťj mocnářowé řjmšťj docela potlačiti a wykořeniti hleděli, zewnitřnjho aspoň pokoge dosáhla za Konstantina welikého, prwnjho přjtele swého zřegmého, na řjmském trůnu sedjcjho. Sám též Eusebius, Cjsaři negen znám, ale i přjzně geho aučasten gsa, tak wolného přjstupur měl k archiwu řjmskému, gako ke knihowně Cesaregské od Pamfila, a k Jeruzalémské od Alexandra biskupa založené. Té přjležitosti stakowau užjwal pilnostj, že pro swé spisy, a neywjce pro desatero knih historie cjrkewnj, otcem děgepisů cjrkewnjch byl nazwán.

Prawdať sice gest, že Eusebius teprw ku konci třetjho a w prwnjm djlu čtwrtého stoletj po narozenj Páněžil, a proto by se mohlo zdáti, gako by ne u něho, nýbrž u staršjch spisowatelů cjrkewnjch hledati se měla odpowěd na otázky s počátku ponawržené: nicméně, kdo knihy historie cjrkewnj od něho sepsané četl, tomu nebude neznámo, že spisowatel tento, cokoli w nich — buď o wzdělánj a rozšjřowánj cjrkew swaté, buď o proměnách w nj radostných i žalostných, buď o znamenitých mužjch cjrkewnjch a gegich spisoch i smeyslenj — poznamenal, ne podlé negisté gakés powěsti napsal, nýbrž z knih staršjch spisowatelů cjrkewnjch wybral; ku kterýmž w knihownách swrchu gmenowaných, gakož i na rozličných cestách swých do Tyru, po Egyptě, do

Nicei, Antiochie, Jerusaléma a Konstantinopole¹⁾, lehkého měl přístupu. Mnohé knihy takové nehodami času w ztrátu přišly, tak že bychom dnes o nich ani známosti neměli, kdyby gich Eusebius nebyl použil, a gen w geho děgepisjch, náhradu té ztráty nalezáme; giné zase až do našich časů se zachowaly. Že knih těchto bedliwě, prozřetelně a wěrně užjwal, to poznati může každý, komuby se za těžké nezdálo, spisy staršj, až po dnešnj den zachowané, srownáwati s těmi djly historie geho cjrkwnej, kteréž z nich wyňal. 2) A z toho spolu může se dále saudit, s gakau opatrnostj a wěrnostj wybjral Eusebius djl známostj těch, gežto nám podává, z druhého pramene, kterýž se mu na mnohých cestách geho po rozličných kraginách křestanských otwjral, totiž z vlastnj zkušenosti a z mnohých zpráv, kteréž na mnoha mjstech slyšel. Pozorný čtenář historie geho spolu i ze způsobu, kterýmž on děginy některé uwádj, — rozdjl patrný čině mezi tjm, co pilným skaumánjm zagisté poznal, a mezi negistým, — snadně pozná historickau geho bedliwost a rozwážliwost. Pro tu příčinu Eusebius giž za starých časů welké chwály došel i u takových, kteřj o některých částkách učenj nestegně s njm smeysleli. 3) — Nenj

---

1) Wiz: „De vita et scriptis Eusebii Caesar.“ in Operib. Euseb. edit. Valesii.

2) To se i w pokračowánj pagednánj tohoto samo ukáže.

3) Tak k. p. Jaroljm, ač geg dosti ostře posaudil proto, že se mu zdál býti zástupcem učenj Origenowa a přijtelem bludu

tody pochybnosti, že důležitým svědkem nazván býti zasluhuje w té věci, o kteréž se zde gedná.

Činjí pak on na mnoha sice mjstech své *historie cjrkewnj* zmjnkou o pjsmech sw. N. Z.; ale neydůležitějšj gest to, co w *knize III. w kapitole XXV.* poznamenal. Gest však kapitola ta djlem pro zvláštňj způsob užjwánj někteřých slow poněkud zatmělá, djlem pro krátkost několika částek swých, kteréž z giných mjst wyswětlenj potřebujj, ne zcela srozumitedlná. Protož: potřebj gest gi zde neyprwé postawiti a potom coby k gegjmu wyswětlenj slaužilo, w obšjnějšjm pagednánj předložiti.

A.

Eusebiu Cesar. historie cjrkewnj kn. III. kap. XXV.

Chtěge zde podati, co Eusebius w oné kapitole píše, mjnil gsem s počátku přidržeti se

---

Arianských; nicméně gegnazýwá: *virum doctissimum* (epist. ad Minervium et Alexandrum) — *in scripturis divinis studiosissimum* (Catal. scriptor, eccles.); a w listu XLl (ad Pammach. et Ocean.) prawj: „*Ecclesiasticam pulchre Eusebius historiam texuit*“; — a na giném mjstě (Apolog. advers. Ruffinum l. I.): „*Laudavi Eusebium in ecclesiastica historia, digestionem temporum, in descriptione terrae sanctae, et ipsa haec opuscula* — (dwě naposled gnenowané knihy) — *in latinum vertens, meae linguae hominibus dedi.*“ —

starého přeloženj českého od Jana Kocina z Kocinetu. 4) Shledal gsem ale brzo, že to není vlastně přeloženj, nýbrž dosti wolný parafrastický výklad textu půwodnjho. Abych tedy nepodal, co ne Eusebius, ale toliko wykladatel geho smeyšlel, za dobré gsem uznal půwodnj text řecký zde postawiti a vlastnj přeloženj k němu přidati. — Pjše Eusebius takto :

Περὶ τῶν ὁμολογουμένων θείων γραφῶν καὶ τῶν μὴ τοιούτων.

Εὐλόγον δ' ἐνταῦθα γενομένους ἀνακεφαλαίωσασθαι τὰς δηλωθείσας τῆς καινῆς διαθήκης γραφάς. καὶ δὴ τακτέον ἐν πρώτοις τὴν ἀγίαν τῶν ἐναγγελίων τετρακτύν. οὓς ἐπιταί ἡ τῶν πράξεων τῶν ἀποστόλων γραφή. μετὰ δὲ ταύτην τὰς Παύλου καταλεκτέον ἐπιστολάς· αἷς ἐξῆς τὴν φερομένην Ἰωάννου προτέραν, καὶ ὁμοίως τὴν Πέτρου κυρωτέον ἐπισολήν. ἐπὶ τούτοις τακτέον, εἶγε φανεῖη, τὴν ἀποκάλυψιν Ἰωάννου, περὶ ἧς τὰ δόξαντα κατὰ καιρὸν ἐκδησόμεθα. καὶ ταῦτα μὲν ἐν ὁμολογουμένοις. — Τῶν δ' ἀντιλεγόμενων, γνωρίμων δ' ὄντων ὁμοίως τοῖς πολλοῖς, ἡ λεγόμενη Ἰακώβου φέρεται καὶ ἡ Ἰούδα, ἥτε Πέτρου δευτέρα ἐπισολή, καὶ ἡ ὀνομαζομένη δευτέρα καὶ, τρίτη Ἰωάννου, εἴτε τοῦ ἐναγγελιστοῦ τυγχάνουσαι, εἴτε καὶ ἐτέρου ὁμωνύμου ἐκείνου. Ἐν τοῖς νόθοις κατατετάχθω καὶ τῶν Παύλου πράξεων, ἡ γραφή, ὃ, τε λεγόμενος ποιμήν, καὶ ἡ ἀποκάλυψις Πέτρου, καὶ πρὸς

4) Wytishtëno gest nákladem a pracj Dan. Ad. z Welestawjna.

τούτοις ἡ φερομένη Βαρνάβα ἐπιβολή, καὶ τῶν ἀποστολῶν αἱ λεγόμεναι διδαχαί· ἔτι τε, ὡς ἔφην, ἡ Ἰωάννου ἀποκάλυψις, εἰ φανείη, ἦν τινες, ὡς ἔφην, ἀθετοῦσιν, ἔτροιε δὲ ἐγκρίνουσι τοῖς ὁμολογουμένοις. ἤδη δ' ἐν τούτοις τινὲς καὶ τὸ καθ' Ἑβραίους εὐαγγέλιον κατέλεξαν, ᾧ μάλιστα Ἑβραίων οἶτον Χριστὸν παραδειξάμενοι χαίρουσι, ταῦτα μὲν πάντα τῶν ἀντιλεγομένων ἂν εἴη. — Ἀναγκαίως δὲ καὶ τούτων ὁμῶς τὸν κατάλογον πεποιήμεθα, διακρίναντες τὰς τε κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν παράδοσιν ἀληθεῖς καὶ ἀπλάστους καὶ ἀνομολογημένας γραφὰς, καὶ τὰς ἄλλας παρὰ ταύτας, οὐκ ἐνδιαθήκους μὲν, ἀλλὰ καὶ ἀντιλεγόμενας· ὁμῶς δὲ παρὰ πλείους τῶν ἐκκλησιαστικῶν γινωσκόμενας· ἵν' εἰδέναι ἔχοιμεν αὐτάς τε τάντας καὶ τὰς ὀνόματι τῶν ἀποστόλων πρὸς τῶν αἰρετικῶν προφερόμενας· ἧτοι ὡς Πέτρου καὶ Θωμᾶ καὶ Ματθαίου, ἡ καὶ τινῶν παρὰ τούτους ἄλλων εὐαγγέλια περιεχοῦσας· ἡ ὡς Ἀνδρέου καὶ Ἰωάννου καὶ τῶν ἄλλων ἀποστόλων πράξεις· ὧν οὐδὲν οὐδαμῶς ἐν συγγράμματι τῶν κατὰ διαδοχὰς ἐκκλησιαστικῶν τις ἀνὴρ εἰς μνήμην ἀγαγεῖν ἠξιώσεν. πόρρω δὲ πού καὶ ὁ τῆς φράσεως παρὰ τὸ ἦθος τοῦ ἀποστολικῶν ἐναλλάττει χαρακτήρ· ἡ τε γνώμη καὶ ἡ τῶν ἐν αὐτοῖς φερομένων προσάψεις πλεῖστον ὅσον τῆς ἀληθοῦς ὀρθοδοξίας ἀπάδουσα, ὅτι δὴ αἰρετικῶν ἀνδρῶν ἀναπλάσματα τυγχάνει, σαφῶς παρίστησιν· ὅθεν οὐδ' ἐν νόθοις αὐτὰ κατατακτέος ἀλλ' ὡς ἄτοπα πάντη καὶ δυσσεβῆ παραιτητέον. —

To gest :

„O psimech gednomyslň za swatá uznanyčh
a o tčch, genž takowá negsau.“

„Slušno gest abychoim, přišedše na to), su-

⁵⁾ Tak mluwí Eusebius proto, že giž w kap. 24. o knihách N. Z. gednal.

mowně wypočetli nadřečená N. Z. písma. Neyprwé tedy nechť se položj čtvero sw. Ewangelium ⁶⁾, po nichž kniha skutků Apoštolských následuge. Po té počtati slušj psanj Pawlowa, pak psanj, kteréž se má za Janowo prwnj, a podobně Petrowo psanj ať se přigme. K těmto polož, widj-li se komu, zgewenj Janowo, o kterémž, co se smeyšlelo, swým časem oznámjm. *A tato gsau gednomyslně uznána.* ⁷⁾“

„Z těch, kterýmž se odporuge, ač mnohým znána gsau, gest psanj, genž Jakubowo slowe, a Judowo, a druhé Petrowo, a druhé a třetj, genž se Janowa gmenugj, buď že od Evangelisty aneb od giného téhož gména pocházj. — Mezi *podwržení* ⁸⁾ ať se klade též kniha skutků Pawlowých, a ta, genž slowe Pastýř, a zgewenj Petrowo, a psanj pod gménem Barnabáše známé, a tak nazwané učenj Apoštolské; na to, gak gsem řekl, widj-li se komu, zgewenj Janowo, kteréž, gak gsem powěděl, některj zawrhugj, ginj pak

⁶⁾ Kocin přidal : „za gisté a nepochybné.“

⁷⁾ Kocin : „A tyto owšem knihy *gakožto nepochybné a gisté* odevšech gsau přigaty a *schwáleny*.“

⁸⁾ Kocin, nemage žádného ohledu na slowjčko *και*, — njmž se druh píssem, kteráž Eusebius *vota* *δα* nazývá, w gednu a tutěž třjdu spoguge s těmi, kteráž nazwal *αντιλογουμενα*, — gakoby zcela nowá, třetj třjda se zde počjnal, překládá takto : *Mezi písma sfašowaná (?) newlastnj a podezřelá pokládajj se skutkowé sw. Pawla a t. d.* — Na těchto příkladech dosti buď, aby se způsob přeloženj geho poznal.

mezi gednomyslně uznaná kladau. Negedni také počjtagj mezi těmito ewangelium, genž k Židům slowe, kteréž sobě neywjce oblibuğj ti, genž z židowstwa Krista přigali. *Tato tedy wšecku z těch gsau, gimž se odporuge.*“

„Bylo však zapotřebj, bych ťi těchto poznamenánj zhotowil, — rozdjl čině mezi těmi, kteréž podlé učenj cjrkewnjho prawá, nepodwržená a gednomyslně uznaná pjsma gsau, a mezi ginými mimo ně, kteréž se w zákon nekladau, ale na odporjch gsau, nicméně však ode mnohých mužů cjrkewnjch gsau uznána; — abychom wědomost měli těch a takowých, gakož i giných kněh, kteréž pod gménem Apoštolů od kacjřů pronešeny gsau, buď gakoby Petrowo a Tomášowo a Matěgowo, neb některých giných krom těchto ewangelia, buď gakoby skutky Ondřege, Jana a giných Apoštolů w sobě obsahowaly; o nichž (ale) nikterak w knihách od cjrkewnjch mužů, genž poslaupně žiwi byli, sepsaných, zmjnkj něgaké učiniti kdos za slušné saudil. Mimo to i způsob řeči od obyčege Apoštolškého gest rozdjlňj. Smysl pak a učenj, co se w nich podává, poněwadž od prawé wjry až přjliš odpadá, patrně ukazugj, že gsau smyšlené djlo kacjřů. Pročež ani mezi podwržené se klásti nemohau, ale *gako takowé, gimž docela mjsta dáti nelze a gako bezbožné zawruci se magj.*“

Přeloženj zde podané nenjť owšem docela

srozumiteľné a swětľé. Známó však gest, že zatmĕlost a nesrozumiteľnosť, pakli takowau i w půwodnjm textu nacházj ten, kdo gazyka půwodnjho wĕdomost má, nemůže býti překlada za chybu pokládána. Chyba opravdowá tam gest, kde překlada tel, chtĕge zatmĕlost půwodnjho textu w samém přeloženj docela odstraniti, mjsto přeloženj hned wýklad podává; kterýž, stal-li se podle neprawého domněnj, w němž se neprawé s prawým smjsilo, čtaucjho w omyl a blud zawádj. Lépe zagisté, dáti prosté spolu však wĕrné přeloženj, byť i poněkud zatmĕlé bylo, a pak zatmĕlost, gegjž přjčiny ne w překládánj, nýbrž w obzwláštňm způsobu a slohu řeči půwodnj wĕzj, wýkladem zwlášť přidaným, wyswĕtliti; a sice tak spořádaným, aby čtaucj wlastnjm skaumánjm sauditi mohl, zdali wýklada tel smeyhlenj spisowatelowo náležitĕ poznal, čili nic. A takowýto wýklad nynj zde následowati má. —

B.

WYKLAD

Swrchu postawenau kapitolu čtaucjmu negedna důležitá otázka lehko na mysl přigjti může, a sice:

1. Zdali Eusebius těmi gmeny, gimiz knihy N. Z. pogmenowal, neginá, nýbrž ta samá pjsma

poznámenal, kteráž i my těmitěž gmeny, gakož-
to pjsma N. Z. gmenügeme?

2. Na kolik třjd rozdělil knihy kteréž gme-
nuge? a gaky byl dělenj toho základ?

3. Zdali se srownáwá, co Eusebius pjsě, s
tjm, co w obecném sněmu cjrkewnjm Tridentském
o pjsmech sw. bylo ustanoweno?

4. Pakli se gaky rozdjl nacházj, máme-li přj-
činy nad njm se pozastawowati a nepokognésnad
proto býti mysli?

Na tyto otázky odpowědi důkladné potřebj
gest, aby čtaucjmu nebyla nesrozumitedlná ona
kapitola, a nezawedla geg snad w pochybowánj
a w nepokognost ducha. A ta odpowěd se nynj
pořádně dáti má.

I.

By se na swrchu postawenau otázku prwnj
náležitě odpowědělo, potřebj bude pořádně pro-
gjtj wšeccko, co Eusebius o knihách N. Z. w té
kapitole napsal, a spolu i na giné strany se o-
hlédnauti, odkudby se swětla, zde potřebného,
nabylo. Tedy:

1) Eusebius prawj: „*Neyprwé at se položj
čtvero sw. Ewangeliüm.*“ Negmenuge tu spiso-
watele knih těchto; komu ge tedy přičjtal, a měl-
li tatěž Ewangelia na mysli, kteráž my až po-
dnes w N. Z. čteme? O tom nás ponaučuge sám
w kapitole 24té. Zaznamenal w nj totiž gména
sw. *Mataušě, Marka, Lukášě a Jana* (wiz též

kn. VI. kap. 25.), a spolu, ohled mace na rozličnost kněh gimi sepsaných, dj: „Jan tedy w Ewangeliu swém skutky, kteréž Kristus konal, prwe než byl Jan křitel do žaláře uwržen, wyprawuge; ostatnj pak třj Ewangelisté w pamět uwádj to, co po uwrženj Křitele do žaláře konáno bylo.“ — A drjwe giž takto pje: „Po čtyřdctidennjm postě a pokušenj, genž následowalo, *Matauš* oznamuge čas děgepisu swého (t. g. čas, od kteréhož počjná popisowati skutky Kristowy) řka: *Uslyšew pak, žeby Jan wsazen byl, odšel z Judstwa do Galilee. Podobně Marek když, dj, wsazen byl Jan, přišel Ježjš do Galilee. A Lukáš, prwe než počjná o skutech Ježjšowych, podobný způsob zachowáwá, řka: „Herodes, gako přidáwage ke zlému, co spáchal, zawřel Jana w žaláři.“* — Mjsta, na kteráž se zde odwoláwá Eusebius, chtěge vlastnosti čtwtého Ewangeliu z gisté strany ukázati, nacházj se i w našjch téhož gména pjsmech swatých a tak důkazem gsau, že tatěž pjsma na mysli měl.⁹⁾ —

⁹⁾ Wiz Jan I, 19 . . . . IV, 43. — Mat. IV, 12. — Mark. I, 14. — Luk. III, 20. — Podobný důkaz poskytuje Euseb., an dále prawj, že *Jan gednánjm o božstwuj Kristowě swé Ewangeliu počal* — (wiz též hist. cjr. VI, 14 a VII, 25. kdežto obsah Ewangeliu a prwnjho psanj sw. Jana srownáwá) — *Lukáš ale s počátku swého pjsma přjčinu že wyložil, pro kterauž ge uspořádal.* W knize pak III. kap. 4. čteme: „*Lukáš swěděj, že Ewangeliu swé sepsal tak, gak ho byli wyučili ti, genž s počátku očitj swědkowé byli*

2) Negináče saudití slušj o knize *skutků Apoštolských*. Gako my gi za spis sw. Lukáše máme, tak i Eusebius (Hist. cjr. kn. III. kap. 4.); a co o gegjm obsahu poznamenal, z toho spolu patrně gest widěti, že ne na ginau, nýbrž na tu, kterau my tjm gménem nazýwáme, myslil.¹⁰⁾

3) Dále gedná o *psanjch Pawlowých*; kolik gich počjtal a která, o tom zde nemluwj. W knize ale III. hist. cjr. w kap. 3. pješ: „*Pawlowých pak psanj čtrnácte známo gest a gisto.*“ Mimo to we spisech swých rozličná z nich uwádj mjsta; a sice djlem — gakožto z wúbec známých — buď docela beze gména, buď genom pode gménem „*pjsmo*“ aneb: „*sw. Apoštol*“¹¹⁾; djlem pod

a služebnjci slowa. (Srown. Luk. I, 2. 3.) — Konečně w knize I. kap. 7. o rodopisu Kristowu, gak se u sw. *Mat.* a *Luk.* i dnes čte, gedná Eusebius; a w kn. III. Dúwodů Ewangelických kap. 5. gmenowitě se odwoláwage na sw. *Marku*, wyprawuge geho slowy, kterak Petr po třikráte Pána zapřel.

¹⁰⁾ Gako když na swrchu poznamenáném mjstě prawj: „*Že Pawel, pohanům hlásage, základy položil cjrkwj od Jerusálema a wúkolj až do Illyrie, známo gest z vlastnjch geho řečj i z toho, co Lukáš w skutečjch wyprawuge.*“ — A dále: „*Lukáš w skutečjch uředlnjků geho (Pawla) gmenowitě připomjná.*“ — (Wiz též kn. II. kap. 22. spolu se skut. Apošt. 23, 30. 31) —

¹¹⁾ Gako k *Řjm.* 2, 20. 21. 8, 18. w Dúwod. ewangelick. IV. 8. IX. a Hist. cjr. V. 1. — *I. k Korint.* 2, 9. Hist. cjr. X. 4. — *II. k Kor.* 5. 4. O. Cjrkewu. Theol. III, 15, —

gmenem sw. Apoštola *Pawla*, nepřikládage gmeno listu ¹²⁾; djlem však se gmenem Apoštola *Pawla* i listu. ¹³⁾ — O druhém toliko psanj k *Tesalonicenským* a o listu k *Filemonowi* nenalezl gsem zřetelné zmjny we spisech geho. Ohledneme-li se však na giné spisowatele cjrkewnj téhož wěku i starj ¹⁴⁾, nelze pochybowati, že Eu-

k *Galat.* 3, 13. Důwod. ewang. I, 10. — k *Efes.* 4, 5. 6. O cjrkw. Theol. II, 9. — k *Filip.* 2, 6. Důwod. Evang. VI, 1. a proti Marcellowi I, 4. -- k *Kolos.* 1, 15. 16. 3, 10. proti Marcell. II. 3. a o cjrkw. Theol. III. 6.; proti Marc. I. 4. -- I k *Thesal.* 4, 16. 17. O cjrkw. Theol. III, 44 — I *Timoth.* 6, 16. O cjrkw. Theol. I, 20. -- k *Židům* 4, 14. 6, 17. proti Marcell. II, 1. a Důwod. ewang. IV, 15.

¹²⁾ I. k *Korint.* 2, 12. 15, 5. a proti Marcell. I, 2. Hist. cjrkw. I, 12. -- II. k *Korint.* 3, 6. 33, a Hist. cjrkw. VI, 25. O mučedln. Paläst. kap. 13. -- *Filip.* 4, 3. Hist. cjrkw. III, 4. -- k *Kolos.* I, 15. 16. 4, 10. a Důwod. ewang. kn. V. w předml. Hist. cjrkw. II, 22. -- k *Tit.* 3, 10. 11. a Hist. cjrkw. IV, 14. -- k *Žid.* 10, 34. a Hist. cjrkw. VI, 41.

¹³⁾ K *Řjm.* 1, 1. a proti Marcell. I, 2. -- I. k *Korint.* a Hist. cjrkw. I, 12. -- k *Galat.* 1, 1. 4. 4. a Hist. cjrkw. I, 12. pr. Marcell. I, 1. -- k *Filip.* 4, 3. a Hist. cjrkw. III, 15. -- II. k *Timot.* 4, 6. 11. 16. 17. 21. a Hist. cjrkw. II, 22, III, 2. -- k *Žid.* a Hist. cjrkw. III, 3.

¹⁴⁾ Tak o II. k *Thesal.* zřegně zmjny činj sw. *Irenaeus* (proti kacjřům w kn. III. kap. 7. § 2.) *Klemens Alexand.* (*Paedag.* -- a *Stromat.* V.) a *Tertullian* (O zmrtwých wstánj kap. 24.) -- Psanj k *Filemonowi*, list kratičký, obsahu z ohledu wjry méně důležitého, málo přjležitosti podávalo starým spisowatelům, aby se na ně odwolawali, když w knihách swých učenj cjrkewnj bud' wykládali, bud' zastávali aneb pjsnem sw. utwrzowali. -- Předce však i o něm *Tertullian*

sebius tato, a ne gíná, psanj mezi Pawlowa psanj počjtal.

4) Po psanjch sw. Pawla gmenuge *prwnj psanj sw Jana*. Užjwá o něm slowa *φερομενη*, ne gakoby snad pochybowal, žeby od Apoštola Jana pocházelo, nýbrž chtěge tjm ponawrhnutí, že *gako Janowo gest wúbec známé*; gakož se poznati muže z Hist. cjr. kn. III. kap. 24., kdež takto čteme: „Mezi *Janowa* pjsma, mimo Ewangeliium, *prwnj též psanj* od nyněgšjch i od starých bez odporu gednomyslně se klade. A to prawj o témž psanj, které i my tjm gmenem gmenugeme.“¹⁵⁾

5) Následuge *psanj Petrowo*, a sice *prwnj*, neboť njže zvlášť gedná Eusebius o druhém. W kn. II. kap. 15. Hist. cjr. píše: „O Markowi, gak prawj, (totiž Klemens Alexandrinský a Pa-

zřetedlně mluj (Proti Marcionowi w kn. V. kap. 21.) a spolu swědčj, že i Marcion, ač kacjř byl, we swé zbjrce pjsem sw. N. Z. ho měl. —

- ¹⁵⁾ Gakž widěti gest z knihy VII. Hist. cjr. kap. 25., kdežto slowa Dionysia Alexandrinského, Ewangeliium sw. Jana a *prwnj psanj* geho spolu srownáwagjejo, takto uwádj: „Ewangeliium takto počjná: *Na počátku bylo slowo*. Psanj pak *Což bylo na počátku* (1, 1.) -- Ono dj: *A slowo tělem učiněno gest a přebýwalo mezi námi a widěli gsme sláwu geho . . . .* Toto pak má to samé, málo genom změněné: *Což gsme slýchali a co gsme očima swjma widěli . . . o slowu žiwota (a žiwot zgewen gest . . .), . . z wěstugeme wám.*“ (I, 1. 2. 3.) — Možná wšak také, že we slowech Eusebia *τὴν φερομένην Ἰωάννου προτέραν*, slowjčko *φερομένην* potahowati se má gediné na slowo *προτέραν* a že

pias Hierapolltanský), zmjnkú činj *Petr w prwnjm psanj* . . . těmito slowy: Pozdrawuge wás społuwýwolená w Babyloně i Marek syn mûg-¹⁶⁾“
 — Tato pak slowa nacházj se i w tom psanj, kteréž nám pode gmenem prwnjho psanj sw. Petra známo gest. (Wiz též: o cjrkew. Theol, kn. III. kap. 2. a I. Petr. 2, 13). —

6. Na to mluwj o *zgewenj Janowě*. Proč knihu tu w tětěž kapitole dwakráte gmenuge, njže se na swém mjstě poukáže. Zde toliko o tom se gedná, zdali ne ginau, než tu knihu na myslil měl, kteréž i nám gmenem *zgewenj sw. Jana* gest známa. A o tom pochybnosti nenj; neboť se to patrně poznati může djlem z toho, co Eusebius o vlastnostech knihy té wúbec poznamenal, djlem z mjst, kteréž z nj zde i onde we spisech

---

tedy smysl slow těch gest tento: Mezi pjsma wúbec za swatá uznaná patj též psanj Janowo, kteréž, ač gednomyslě za swaté uznáwaj všickni, mnozj *psanjm* geho *prwnjm* nazýwaj, protože i o druhém a třetjm nepochybugj; ginj ale prostě *psanjm Janowjm* gmenugj, nedokládajce slowjčka *prwnj*, protože pochybugj o psanj geho druhém a třetjm. Takby giž zde byl Eusebius podotknul to, co dále o druhém a třetjm psanj sw. Jana prawj. —

- 16) „Spoluwýwolená w Babyloně;“ Slowa tato Euseb. sám, gakož i ginj starj wúbec, wykládá o Řjmě (wiz též Zgew. sw. Jana 17, 1 -- 18.) a o cjrkwí w něm. — *Marka* synem swým nazýwá sw. Petr, protože byl učitelem geho u wjře křestánské. Podobně sw. Pawel gmenuge *Timotea* (w I. k Korint. 4. 17) a *Tita* (k Tit. 1. 4.) swjm synem, a ku Korintům w I. ps. 4. 15. prawj: „W Kristu Jezjši skrze Ewangeliium *gá gsem zplodil wás*.“

swých uwádj, a kteráž i my w téhož gména pjsmě nalezame. ¹⁷⁾

7) Po těch připomjná *psanj Jakubowo*, o němž w Hist. cjr. kn. II. ku konci kap. 23. prawj: „*A to o Jakubowj, genuž se prwnj psanj z těch, kteráž se katolická nazýwagj, připisuge.*“ Co w giných knihách wěku téhož i staršjho o psanj tom nacházjme, pochybowati nám opět nedá, že gménem tjm až po dnešnj den ten samý list se gmenuge. ¹⁸⁾

8. O *psanj Judowě*, o kterémž zde Eusebius mluwj, podobně se gedná w kn. II. kap. 23., kdežto čteme, že o něm tak gako o Jakubowě ne mnozj ze starých zmjnků činj, nicméně ale že tak gako ono, w přemnohých oběch křesťanských *wěreğně se čte.* — Ginj spisowatelowé staršj

¹⁷⁾ Wiz Hist. cjr. V, 8. a spolu Zgew. Jan. 13, 17. 18. — H. cjr. VII. 10. a Zgew. 13, 5. -- H. cjr. VII, 25. kdežto slowy Dionysia Alex. Zgewenj Janowu popisuge gakožto knihu prorockau, a na rozličná mjsta w nj narážj, která i w nj čteme, k. p. I, 1. 2. 4. 9. 22, 7. 8. -- Srown. tež Důwodů ewangel. kn. VIII. w oddělenj, w němž se o Danielowi gedná, a Zgew. Jan. 5. 5. --

¹⁸⁾ *Cjrkew syrská* w neystaršjm swém překlada pjsm sw. N. Z. měla i toto psanj pode gménem sw. Jakuba. -- *Origenes* (we wýkladu na Jana Tom. XIX. et XXI.) o něm gako o wúbec známém mluwj, a po něm *Dionys. Alex.* uwádj z něho kap. I. v. 18. a 4, 1. (i w knjžce o mučedlnictwju kap. 6. a 7). --

pjšj o listu tom tak, že w něm list nám pod tjm též gmenem známý lehce poznáváme. ¹⁹⁾

9. Dále postavil *druhé psanj Petrowo*, o kterémž w *Hist. cjr. kn. III. kap. 3.* píše, že w staršjch časech w počet pjsem sw. N. Z. se sice nekladlo, že ale, za užitečné gsau od přemnohých uznáno, s ginými pjsma sw. knihami pilně se čtlo. — Nenj tedy diwu, že w spisecch starých takových důkazů známosti listu tohoto nacházjme, kterýmiž se nám auplná podává gistota, že za našich časů gmenem tjm nazwané psanj, tak a ne gináče i u starých se gmenovalo. ²⁰⁾

10. Konečně *druhé a třetj psanj Janowo* klade, a sice ta, kteráž i my pod tjm gmenem známe; nebo i to nám dosvědčugj spisowatelowé starj. ²¹⁾

¹⁹⁾ Gako *Klemens Alexandr.* (Strom. III, 2. a Paedag. III, 8).

-- *Origenes* (we Výklad. ua Matauše kap. XIII.) -- *Pamphilus*, gehu wyučenec a Eusebia učitel (w Apolog. pro. Orig. Opp. Orig. Vol. IV. p. 23. edit. Ruei) -- *Tertulian*, kterýž na obsah gehu tak gako Origenes a Pamphilus narážj (de cultu foeminar. c. 4.) a *Judowi Apoštolu* ho přičjtá. --

²⁰⁾ *Wiz. Origen.* (u Euseb. Hist. cjr. VI, 25. -- *Theofil Antioch.* kn. II. k Autolikowi kap. 9. a 2 Petr. 1. 20.) -- *Iren.* (kn. V. proti kacjř. kap. 23. a 2 Petr. 3, 8.) -- *Justin.* (Rozmlauwánj s Tryfonem kap. 81.) --

²¹⁾ *Origenes* (we výkladu na Mat. kn. I. a u Euseb. Hist. cjr. VI. 25.) o třech mluwj psanjeh sw. Jana. *Dionys Alexandr.* (u Euseb. Hist. cjr. VII, 25) o druhém a třetju psanj zinjnků čiuě, dokládá, že obě z počátku slowem *προσβυτηρ* gsau poznamenána (wiz II. Jan v. 1. a III. Jan v. 1.) *Irenaeus*

Přišli gsme cestau historického skaumánj tak daleko, že giž na otázku swrchu postowenau odpowěditi můžeme; *Eusebius w oné kapitole ne giná, ale tatěž pjsma gmeny pjsem N. Z. gmenowal, kteráz i my tak nazýwáme.* — Bylať to owšem cesta poněkud neschodná, a snad ne každému přjgemná, ačkoli gsme gediného Eusebia toliko se drželi a k giným spisowatelům gen tam se obraceli, kde nám spisy geho k ponaučenj žádanému nepostačowaly. Nelze nám, ale gestě té cesty opustiti a k druhé otázce se obrátiti, dokud se nepřidá, coby pozornému skaumateli k *duplnému* wyswěllenj oné otázky mimo swrchu dané důkazy potřebné zdáti se mohlo. Známogest totiž, kterak w poslednjm djlu stoletj minulého ano i pozděgi opět w kraginách, wzdělanostj nad giné se honosjcejch, gednák nesmyslná lehkowážnost, gednák prawé wzdělanosti odporugjczj rozpustilost o pjsmech sw. N. Z. počala pochybnosti roztrušowati, gakoby w zatmělém, — gak ho nazýwali, wěku střednjm byla w neydůležitěgšjch djlech swých docela porušena. Mohlby tedy snad někdo sobě pomysliti: „Gména knih N. Z. srownawagjt se owšem u Eusebia a u nás; podobně sauditi slušji o djlech obsahu, kterěz z nich Eusebius zde i onde uwádj; zdali ale ostatnj také, mnohem wětšjdjl obsahu, w ney-

---

(proti kacjř. w kn. I. kap. 16) zřetedlně uwádj pode gménem Jana Apošt. werš 10tý z psanj druhého; podobně w kn. III. kap. 16. čjsl. 8. werš 10 a 11tý a g. —

důležitějších částkách svých tentýž gest: nebo snad pozdějším porušením gest změněn? Což kdyby se bylo státi mělo, nemohli bychom říci, že tytéž knihy N. Z. máme, kteréž Eusebius poznamenal. -- Nicméně, ničemnost námjtek takových každý pozná, kdokoli se s literaturou biblickou a cirkewnj časů minulých seznámil. Takový se přesvědčej, že se již w středním věku veliký počet rukopisů N. Z., gazykem půwodnjm psaných, po celém téměř světě křesťanském roztrašený w rukau negenkatoljků, ale i rozličných sekt kacjřských wynacházel; že wěk ten nám zachowal negen překlady N. Z. latinské, syrské, armenský, egyptské, arabské, perské, gotický, slowanský a giné, ale i nesmjrný počet knih exegetických, dogmatických, historických, polemických a rozličného druhu giného, sepsaných djlem od kacjřů aneb židowských a pohanských spisowatelů, w kterýchž gednak obsah mnohých knih N. Z. obšjrně popsany se nacházej, gednak naň se narážj. A ty knihy we všech téměř důležitějších djlech pjsem swatých sobě neodporujj. Nelze tedy mysliti, žeby — ačkoli text N. Z. během času beze wšecky proměny nezůstal, — wšecká ta a takowá pjsma w středním onom wěku, ano i w gakémkoli giném, *stagným způsobem* w neydůležitějších N. Z. djlech, pokud takowé w sobě obsahowala, byla mohla porušena a změněna býti. Takowé porušenj nemo-

hlo se wykonati, aby se nebylo prozradilo. Ne-
 nacházjť se zagisté, a tjm méně se nacházela w
 zatmělém onom věku, w gedné a nebo w něko-
 lika hlavách známost tolik gazyků rozličných, gi-
 miž ony knihy psány byly. Anížby gednomu neb
 několika učeným času žiwota bylo postačowalo na
 čtenj všech gmenowaných kněh a všech rukopi-
 sů gedné každé, a na změňowanj toho we všech,
 coby w pjsně swatém byli chtěli změnití. Ano
 i giné knihy, o kterýchž se tehďáz geště newědě-
 lo, zdali něgaké důležité djly N. Z. w sobě ob-
 sahugj, aneb na ně narážj, čili nic, nebylybysmě-
 ly nečteny zůstati we všech rukopisech swých,
 a to gen proto, že se newědělo, nechowagj-li ně-
 čeho w sobě, coby nezmeněno gsauč zachowáno,
 podniknutj to bylo wyzradilo. Na takowau práci
 náramnau byli by se tedy učenj celého tehdegšjho
 swěta křesťanského spiknauti musili. Než kterak-
 by wěc ta wšecká byla mohla tagná zůstati, by-
 la-li ne gednomu aneb několika mužům učeným,
 nýbrž welikému počtu takowých známá? Koneč-
 ně — bych opominul toho, že w starých ruko-
 pisjch nadarmo by se hledala znamenj takowého
 stegnau mjrau učiněného porušenj neydůležitěgšjch
 djlů pjsem swatých, — na spiknutj ono ani po-
 mysliti nelze; neboť nenj dokonce prawdě podob-
 no, žeby katoljci s nekatoljky, a ti zase s giný-
 mi kacjři w tom se byli srozuměli, aby každá
 strana wšecky rukopisy swé, w kterýchž by se to-

ho bylo potřeba zdálo, stegným způsobem byla změnila, ty pak strany aby nicméně napotom rovně tak jako prvé na odporjch byly zůstaly w učenj swém.

(Pokračowánj.)

---

3. O prawém nakládánj duchownjho pastýře s nekatoljky.

O d

Vincencia Zahradnjka,
faráře w Křešicjch.

„Swatá prawda budiž hágena; lidé ale, genž prawdy nepřigjmagj, budtež snášjni,“ královské gest prikázanj lásky. Zdaliť ale gen katolický křeštan gest bližnjm twým, ne ale také nekatolický? Prawowěrcem negsi, lásky-li nemáš k těm, genž w bludech gsau postiženi? Nešťastný gest, kdož prawdy nepoznává. Nebudmež tedy ukrutnj lidé, genž ku nešťestj geho ginau gestě bjdu přidawagj, totiž pronásledowánj. A nechce-li kdo poznati swaté prawdy, a sprotiwuge-li se spasedlnému poznánj tomu: tedy dwognásob gest bjdným a nešťastným; gedno gakožto blaudjecj člověk, druhé gakožto hrěšnjk.

Pastýř dušj wljdně a dobrotiwě se má ku těm, genž se cizj prawé cjrkwě Kristowj; na-

kládá s nimi tak šetrně a litostiwě, gako s nemocnými, a we všem; což gim milo gest a přjgemno, tak se gim whod propûgčuge, gakoby byli z vlastnjho stáda geho. Ač pak koli osoby gegich pečliwě šetrj, nicméně bludů gegich netrpj, a kdy se koli ku bogi proti bludům dobrá poskytuge přjčina, hned se všjm možným horlenjm o prawdu se zasazuge. Wj toliko o lásce, všem lidem powinně; wj toliko o dobročinnosti, každému člowěku dlužné, wj toliko o poctě a zdwořilosti, kterauž každý bez rozdjlů práwem člowěčenstwj od něho žádati může: o tak nazwané theologické tolerancj alej newj nic, a tjm ostřegšjm gest prawdy hagitelem a obrancem, čjm wraucněgi osobu každého ctj a miluge.

Chybuge ten, welice chybuge, kdož přewracj pořádku toho, a netrpě osob, bludů w pokogi nechává. Swrchowaně chybuge, seká-li do bludářů, ne ale do bludů, Umj-li šetrně, přjwětiwě, beze všeho zástj, beze všj trpkosti nakládati s nekatoľjky: může pak tjm statečněgi a s tjm wětšjm prospěchem hágiti prawdu, a zdrawé předkládati učenj. Nechice-li kdo býti poučen, a zlowolně-li zraky swoge od prawdy odwracj, nemáme giž před sebou člowěka bludného, nýbrž bezpráwného, a gest se nám potýkati ne s křiwowěrcem, nébrž s hrjšnjkem. O trogj této wěci gmu se tuto šjře rozprávěti.

I.

Bratrská láska nehledí na hodnost bližnjho, nýbrž na nauzi geho a potřebu; bratrská láska se neptá na wjru druhého, nýbrž na to, w čemť by mu wděk prokázati mohla; bratrská láska se všemi naporád lidmi šlechetně nakládá, a k tomu, kdož oswjcenjm Ducha swatého poznává prawdu, rovně se má tak, gako k tomu, kterýž tápá w temnostech bludu.

Wjra katolická hl sá sama věčný, ne proměnný zákon lásky, lásky ku všechněm lidem; a protož katolickau wjru urážj, kdož nekatoljků urážj. Katolická cjrkew dobrosrdečnou, milugjcj gest matkau, a protož přewrhlym, nezdrárným gest synem gegjm, kdož gest k někomu ukrutným, a twrdě, nelidsky s njm nakládá. Cjrkew katolická by nebyla prawau cjrkwj Kristowau, kdyby byla zasmušilau a přjkrau, a blaudjcjch ukrutně pronásledowala a mučila.

Báti-li se gest, že prawda, genž žiwa gest w ústech zborné cjrkew Kristowy, pro weliký počet nekatoljků zahyne? Wtělený Syn Božj na pewné skále ustawil swau cjrkew, a duch neomylnosti odpočjwá na nj týž i týž: protož se mocnosti pekel proti nj zdwihati mohau, ale nikdý nepřemohau gj. Nechať kaukol do času swého roste mezi pšenicj: gednauť zawržen a spálen bude kaukol, zlatá ale pšenička w čistě obilnici se zachowá. Má-li tedy kdo i neymenšjho práwa pronásledowati nekatoljků, by tjm katolické cjrkew od zkázy uchránil? Mrzutý nesnášeliwec, genž bez hořkosti duše na ubohého Lutheriana neb Kal-

winistu pohleděti nemůže, neslaužjť wjře swé, alebrž w zlé domněnj gi uwozuge, a oškliwau gi činj tomu, kohož wzbuzowati má, by gi milowal. Klademe-li oheň neb ostré gehličj na cestu, kterauž chceme, aby druhý nastaupil: na wěkyť gj utjkatí bude, a bez hrůzy na ni i pomysliti moci nebude. Neláska zatwzruge a bauřj srdce, hlawa ale ráda panstwj srdce se podrobuge. Gak tedy blaudcejho přeswědčjš, že prawé Bohogewenj gest w cjrkwí katolické, zpruzugeš-li srdce geho, a proti prawdě ěe popauzjš? Nechte protestantských lidj w swatém pokogi a mjru: dřjweť se rozmyslj, dřjweť se k nám přiwinau, dřjweť se neomylné cjrkwí pokořj, a nawrátj gj biblj swatau, aby gim ona z nj wykládala slowa žiwota.

Přišlať hodina, an každý, kdož zabil swaté apoštolj Kristowj, domnjwal se, že tjm Bohu slaužj. Warugme se mrzké wraždy takowé, ale negen wraždy, nřbrž i giných skutků, lásce odporných. Teče-li krew lidská po zemi gakožto Bohu zaswěcená obět: tedy přicházegj ďáblowé, aby gi pili, a lezau do toho, kterýmž byla prolita. Začjná pronásledowati, kdož nemá čáky, že přeswědčj, kdo se ale strachuge, že nepřeswědčj; ten se buď rauhá prawdě w sobě zmocněné, anebo nedůwěřuge se, by prawé bylo to učenj, kteréž zwěstuge. Gaká to gest nemo-tora, prawiti lidem: Wěřte, anebo wás zabigeme! Wjra gestiť plodem slowa, a slowem proniká srdce, ne mečem. Ježjš chodil, čině dobře, dobro-

tiwostj wšecky lidi táhl k sobě, a tichostj obměkčil i neytwrdšj srdce. Božštj rtowé geho žehnali, a nad žádným newolali strašliwého běda, leč nad pokrytci. Neučinil žádného kata apoštolem swým. Powěděl swým: Nechte ať obé osenj spolu roste až do žně; hospodář pak gedno od druhého na humně odmjsj. A těm, kterjž naň naléhali, aby nechal oheň spadnauti na město newěřjcy, řekl: Newjte, džho ducha gste synowé. Duch Ježjše Krista gestiť duch pokoge, milosrdj a lásky. Ti, genž we gměnu geho pronásledugj, a swědomj giných skaumagj a ohledáwagj mečem, ti, genž slzy wytlačugj, gešto by měli ge stjрати, ti nemagj ducha Ježjše Krista. Běda tomu, kterýž nečest dělá swatému ewangelium, délage z něho strašidlo lidj; běda tomu, kterýž blahoděgná zwěstowánj na krwawém pjše papjru. Pronásledowánj gest meč, na obau stranách britký: rány dělá na lewo i na prawo.

Wjra gest gměnj a wlastenstwj srdce, byť ústa tisjckráte prawila, že wěřj: newěřj, dokudž newěřj srdce. Gak ale možná gest nahlédati w srdce, a nutiti srdce? Co tedy platno gest pálití, žalařowati a wyháněti ty, genž nemohau neb nechtj wěřiti zagedno s námi? Zuřiwé pronásledowánj dělá pokrytce, nikoli prawowěrce; a nedělá-li pokrytců, tedy neobyčegné gakés mužstwj a hrdinstwj dáwá člowěku, byse za bludy dal spálití ohněm, by za blud wycedil swau krew tak gako za prawdu. Byli časowé, w kterýchžto ne-

byli widjni nekatoličtj pastorowé w Čechách, w kterýchžto nikde nestály modlitebnice nekatoljků. Zdali za onoho času nebylo twrdých Husitů a zarytých protestantů w Čechách? Zdali se wšude nerogili, gako se rogj wčely, když tolerančnj patent cjsarský byl prohlášen? Tak tedy nesnáseliwost nic neprospjwá, a wše pronásledowánj nic nenj platno, zhola nic.

Katolický pastýř duchownj příkladem buď bratrské mjrnosti a lásky, a wšeliký neswatý, nekřesťanský, nekatolický oheň dusiti pomáhey, kde se koli wyskytne. We wěcech, kteréž se wjry netýkagj, pro Boha rád trpiž i křiwdu, rád ustupug, rád sebe samého zapjrey. Nepotlačug učitele gich, ikdyby ti pro některé patrné wýstupky geho, wygjmage přestupowánj zákonů, snadno bylo, dostati ho pod nohy swoge. Katolický kněz ku protestantům někdy wjdněgšjm býti musj nežli ku katoljkům, aby se gen nezdál býti stranným, nezdál se přjkrosti a moci užjwati mjsto důwodů. Katoljk gest dítě wlastnj, kteréž umj wyhowěti otcí, a nepotřebuge takowé laskawosti, gako dítě cizj, gako protestant. Mocnát gest prawda katolická, a paprslkowé gegj druhdy silně perau oči ubohého protestanta, tak že se mrzeti musj, že gest protestantem: budiž wám ho žel, a nechtěgte mu zbytečné bolesti něgaké dělati. Bych wšeccko gednjm slowem powěděl, tolerancj, láska, přjwětiwost, dobrota ku protestantům při knězi alespoň, knězi katolickém, nikdý snad přjlišnau nemůže

II.

Dobře ale, bratři, rozumějte slovům mým. Ta tolerancj, kterauž chci, abyste w plné mjře provozowali k nekatoljkům, nikoli nenj lhostegnostj u wjře, nikoli nenj tolerancj theologic-kau, nikoli na tom nenj smysl můg, aby wám nic na tom nezáleželo, někdo-li katoljkem gest čili nekatoljkem, anobř práwě proto, abyste platně slaužili wjře swaté cjrkwě našj, práwě proto chci, abyste we všech giných wěcech na wysost byli ku protestantům mjrní, wljdní a snášeliwi. Milugte člowěka, milugte ho opravdowě a wřele, abyste pak bludů, kterýchž se ku nešťestj swému přjdržj, tjm opravdowěgi a wřelegi nenáwiděti, a tjm udatněgi přemáhati mohli. Pokud kdo zřegmých nedal důkazů, že wljdně a bratrsky nakládati umj s nekatoljky: potud snad žádného práwa nemá, hádati se s nimi o wjru, a ukazowati chatrnost a bjdu vlastnjho učenj gegich. Gsi-li gist, že přjčinau člowěčenstwj žádného rozdjlů mezi katoljky a nekatoljky nečinjš, a že i toho milowati budeš, kdož neodstaupj od protestantstwj swého: bezpečně začjti můžeš půtku s každým protestantem, a požehnáť Bůh šlechetnému bogi twému. Protestant, šlechetný-li gest a nábožný, gistotně hledá prawdu: gakby tedy mohl od nás uražen býti, s njm-li prawdu hledáme, a pomocni-li gsme gešmu, nagjti prawdu? Dle zdánj mého ten, kdož šetřiti umj prote-

stantů, a tak se k nim má, jakoby mu nic na tom nezáleželo, té-li se kdo neb oné cirkwe přj-držj, může a má s dobru naděgj weřegně wy-gjti do pole proti nim, a slawně ge k pūtce wy-zwati, ginák-li sám důkladnau má katolického náboženstwj swědomost. Ulekne se protestant tohto gak dobrosrdečného takéž i swobodného k bogi wyzwanj, a lehkó se dá přemoci, nedá-li se giž před početjm boge přemožena. *Pauperes semper habetis vobiscum*; málo kdo rozumj věci swé, málo kdo pevně stogj na nohách swých. Umjme-li hágiti prawdu, nebogme se, že protestant obhágj bludy swé. Protestantstwj samo o sobě, gelikož se od katolického učenj rozeznává, tak galowá a lehká gest wěc, že nic pod nebem nenj tak snadno, gako swjtěziti nad protestantem, nenj-li mudrlantstwjin nakwašen, a má-li dobru částku zdrawého, neporašeného rozumu. Lessing, Wieland a podobnj mužowé nebyli sice katoljci, ale protestanti byli tjm méně. Zdrawé, důmyslné hlavě nic nenj tak odporno, gako swjragjcj, pošmaurné učenj Lutherowo a ostatnjch tak nazwaných reformatorů. Wzdělanost nyněgšjch protestantů cizokragných nenj owocem wjry, katolickému náboženstwj protiwné. Ono hubené, teskné protestantstwj, kteréž od tak nazwaných reformatorů bylo utwořeno, dáwno giž učenj protestanté zahodili, gména toliko podržewše. Ukazuge-li tedy katolický pastýř duchownj při každé přjležitosti, že hotow gest počet wydati z wjry swé, a že s

potěšenjm dowozowati chce prawost katolického učenj; držj-li stále ruku na gilci meče swého, a powytahuge-li ho z pošwy, aby se zableskl a ukázal ostrost swau: zagistět se báti bude každý protestant, a hned se aspoň vyhýbati bude bogi. Plewa gest a marné ljčidlo i to neylepšj, což ostromyslný Tzschirner a podobnj protestantštj umělcowé k obhágenj protestantstwj napsali; to wšec-ko gest gako těžká oddychánj zaufagjcjho, a gako poslednj namáhánj člověka, an duši má wypustit. Nebogte se gich; gistoť gest wjtězstwj waše, anedagj-li se k lepšjmu přiwěsti smyslu, alespoň si wás wážití budau.

Protestanti přerádi katolické učenj zpotwo-řugj; wymysl j si ledacos nemotorného a směš-ného, a za katolické to potom wydáwagj učenj, aby se nám pak načitě wysmjwati mohli. Ne- trpme jim toho, a nedejme se držwe s nimi do bitwy, pokud jim katolické učenj vlastně a či- stě nenj předloženo. Přiwozugj-li mjsta biblická, vyražme jim z ruky špatný ten meč gegich, a powězme jim, že žádného práwa nemagj, něco dowozowati z pjsma, pokud nedokázali, že pra- wé magj pjsmo a prawý pjsma wýklad, a že wšec-ko pjsmem toliko stanoweno, rozhodnuto a wygednáno býti má. Na to-li ukazugj, že ewan- gelium Kristowo časem swým porušeno a přjdaw- ky lidskými zanečištěno bylo, a proto k půwodnj swé čistotě a přesnosti wedeno býti muselo: řek- něme jim, že Kristus nikoli takowéwjry gest ne- zarazil, kteráž by se porušiti dala. Prawj-li nám,

že se o očistci a o giných některých člancjch wjry našj w pjsmách dostatečného průkazu nenalézá: odpowězme gim, že apoštolowé i austně učili, že nikoli nenj třeba, by každá spasitedlná prawda w pjsmu byla zaznamenána, a že se pjsmo samo za úplný a dostatečný pramen Božského zgewenj newydává. Předstjragj-li, že katoljk wše swoge wěrenj stanowj na wýpowědi lidj, a čtenj pjsm swatých že se mu zapowjdá: ukažme gim, že Kristus i dle swědectwj pjsma neomylnau zde zarazil cjr-kew, a že katoljk, gegjm slowem se zprawuge, a z gegj ruky biblj swatau přigjmage, práwě ewangelicky sobě počjná. Wúbec o to na ně nastupugme, aby nám powěděli, na čemě vlastně náboženstwj Kristowo zakládagj; na rozumu-li, čili na swědectwj Božjm, na biblj neb i giných spisech starobylých učitelů křesťanských; potom pak gim ukažme, že katolické náboženstwj na wšech možných základech prawdy gest postaweno. Bránjce ale wjru katolickau, opět i opět připomjneyme, že vlastně gen proti bludům bogugeme, ne proti osobám, a že gsme owšem takowj přátelé osob, gacjž gsme i přátelé prawdy. Wi-da protestant, že nám gen na prawdě záležj, osoby ale geho že pečliwě ušetřugeme, potěšen gest z toho, důwěry k nám nabýwá, a k mysli paustj řeči naše.

III.

Mjrný, wjdny kněz katolický, psáno mage na čele, že z prawého přeswědčenj gest katolj-

kem a učitelem katoljků, má, bych tak řekl, kljě ku srdci protestantů. Všickni šetrně o něm mluwj, skutkem prokazugjce, že ho magj za muže welebného, hodného dwogj eti. Lepšj z nich rádi s njm rozprávěgj, rádi poslauchagj řeči geho, a nakloňugj se ku cjrkwí našj, ač za gistými přjčinami swými od protestantských wěřitelů se neoddělugj. Ti ale, genž gindy hrdě sobě počjnali, katoljků potupugjce, tratj aspoň dřewnj směllost swau, a raděgi mlěj, by zahanbeni nebyli. Přjwětiwý, oswjcený kněz katolický pauhým přjkladem swým nekatoljky wyučuge, wzděláwá, obracuge, nebo aspoň mjřj, a k obrácenj hotowěgšj činj. S obzwláštnj důwěrnostj k němu se nesusau i také proto, že gim křiwotu a chatrnost učenj protestantského ukazuge, nicméně ku přestaupenj do cjrkwě našj gich nenutj, do swědomj gim nesahá, a žádného dokonce násilj swobodné wůli gegich nečinj. Welicět prospjwá nekatoljkům, byť i žádného z nich ku našj straně nepřiwedl. Alespoň se z toho, že geho přjčiněnjm žádný od protestantů se neodtrhl, nikoli zawřjti nemůže, žeby powinnosti swé nerozuměl, anebo gj zanedbáwal.

Některj protestanti z dosti bjdných půwodů ke katolické wjře přjstupugj, a ačkoli ge duchownj pastýř poučuge, nicméně i bez geho wyučowanj by od protestantů se oddělili. Srdce ge k nám přiwedlo, ne lepšj poznánj; a katolický kněz

připrawiw ge ku wyznánj wjry našj, malé tjm sobě zjskal zásluhy, poněwadž gich vlastně neobrátil, nýbrž oni giž giž obráčení u něho se hlásili. Ginj z protestantů nábožnj, šlechetnj gsau lidé, ctitelowé řádů katolických, a wyučowanj katolických kněžj milowni: nicméně protestanty zůstawagj. Gak se katolický kněz k těm chowati má? Kdyby gim domlawati chtěl, by se přiwtělili k nám, snadno by^s ge tjm zarmautiti, uraziti a proti wjře našj popuditi mohl. Neprawjmtě, žeby ten, kdož poznáwá prawdu, nechybowal, poznalé-li prawdy weřegně newyznáwá: gisto nicméně gest, žeby chybowal i ten, kdožby wyznánj toho mocj wynurowati chtěl. Každý má vlastnj swědomj swé a každý gest powinen gednati dle swědomj swého. Bohu to buď poručeno, ostýchá-li se hodnj protestant z prawé mdloby a křehkosti lidské býti katoljkem. Negednát owšem práwě a náležitě; my ale gsme powinni, trpěliwě nésti chybu geho, a i chybugjcejmu prokazowati wjdnost a dobrotu.

Gsau nicméně mezi nekatolickým lidem i takowj, kterýmž ku poznánj prawdy nescházj rozum, ale čtné wúle se nedostáwá. Nelzeť nám ge přeswědčiti, poněwadž přeswědčeni býti nechtěgj. Zanewřeli na wjru naši, a swrchowaně gj nenáwidj; tau přjčinau zwlastnj na to práci wy-nakládagj, by w cjrkwí katolické widěli gen samé powěry, samé keykle, samé směšné, marné obyčege a řády, samé smyslénky a básniwé útwo-

ry. I to neylepšj a neywýborněgšj, což u nás se nacházj, všeligak krautj a natahugj, by se pak tomu pod něgakým pěkným přjkrowem wysmj-wati mohli. Náružiwé srdce gegich zawrhlo učej katolické, prw než ge skaumali, a překážj gim, by ho nikdý upřjmně nezpytowali.

Ti a takowj protestantstj lidé negsau tak bludaři gako hřšnjci. Neb kdyby se proměnilo srdce gegich, tudžby poznali bludy swé, a prawda katolická by gim w plném swém blesku do očj swjtila. Čemu gich poučowati? Nebylo-liby každé slowo, gim mluweno, u wjtr? Gsau-li w ohledu na wjru prawj hřšnjci: tedy s nimi gako s hřšnjky buď nakládáno, to gest, napravowáno buď srdce gegich. Kdo ale k napravowánj takýchžto hřšnjků gest powolán? Katolický pastýř duchownj gen poněkud ku polepšenj gich nápomocen býti může. Dosti činj, ukazuge-li gim, že zná ten pramen, z něhož teče protestantská kyselost a zpaura gegich; dosti činj, nedává-li se gim popuditi k hněwu, a pokogně-li poslauchá rauhánj gegich; dosti činj, ukazuge-li gim, že se gich nebogj, že gich ale nemá za hodné, by se s nimi potýkal; dosti činj, dává-li gim na rozum, že drahá perla proto, že gi někdo šlape nohama swýma, perlau býti nepřestává; dosti činj posléz, dává-li gim s neywětšj možnau mjrnostj a tichostj některá dobrá napomenutj, a gedná-li dle slowa Páně: „Dobrořečte těm, kterjž wás prokljuagj,

dobře čiňte nenávidjcm wás, a modlte se za ty, kteříž wás utiskugj, a wám se protiwj.“

Co ale činiti má pastýř duchownj, an protestant, slepau wásnj puzený, katolickau wjru weřegně zlehčuge, katoljkům pohorsliwě se směge, a žluč swau na ně wyléwá? Djkatoljkům swým: „Nechte ho, slepýmť gest, a wůdcem slepých; nebyl by rúhačem, kdyby si byl powědom, že zná prawdu, prawdu hágj; neranil by, kdyby přesvědčiti mohl; odpustmež winnkům swým, zlým za zlé neodplacugme, a láskau dokažme, že prawá gest wjra naše.“ Gemu ale samému toto klade na srdce: „Myslje-li, že čisté máte ewangelium, zůstaňtež při něm, žádný wás pro domnělau lepšíwjru waši nepronásleduge, žádný wás nenutj, byste byl katoljkem. Kdo wám ale dal práwo býti nezdwořilým, býti nesprawedliwým, a potupowati bližnjho swého? Chcete-li hágiti prawdu, důwodně mluwte, ne utrhawě a horliwě. Chcete-li slyšeti obranu wjry našj, s radostj wám dáme počet z wěrenj swého. Chcete-li se s námi potýkati: tu gsem, ne wyhýbám se bogi a nestrachugi se wás, gen nebudte hrubcem a utrhačem, a wjru bránjce, lásky neurážegte. Pro zpáchané nanás bezprawj a pro křiwdu, nám učiněnou, mohl bych wás pohnati před saudnau štolici, a užiti bych mohl práwa swého proti wám: ale dobrowolně wám ustupuge i křiwdu odpauštjm, aby se nezdálo, že wjra naše gest zlobiwau a mstiwau, wy pak tjm wětšjm

nebyl nenávistnjkem gegjm. Gděte w pokogi, a wěřte, co chcete; toliko šlechtněgšjm buďte člověkem, a mnjte-li, že prawá gest wjra vaše. skutky swými hanby a potupy gj nečičte.“

Tjm způsobem duchownj pastýř neylépe hágj wjru swau, k mlčenj přiwozuge protiwnjky gegj; a řeřawé uhľj na hlawu gegich shrnuge.

---

4. O poctě sw. Ostatků.

O d

Františka Lukše,

zámeckého probošta w Saynu, blíž Koblence na Rýně. *)

Ostatky nazýwáme wše, což bezprostředně od Swatých a Swětice Božjch půwod swůg bére, hodnosti od nich nabýwagjc, u p. částky gjch těl a rauch; nádobys gjch popelem; hroby, w nichž pohřbeni ležj; nástroge, gimiž mučeni byli a bywše smrt pro Pána podnikali. Ostatky Swatých co wěci bezžiwotné ani hany ani pocty schopny negsau, wšecku cenu do sebe magjce skrze ty Swaté a Swětice Božj, kterýmž za času zbožného žitj na zemi, přináležely. A protož účta gim wzdáwaná zřj předkem k Bohu, gehož wšemohaucnost, maudrost a dobrota se w nich gasným swětlem ukázala. Za tau přjčinau prawj sw. Jaroljm: „Ctjme ostatky mučedlnjků, bychom onoho,

---

*) W českém gazyku nám zasláno bylo.

gehož mučedlnjci gsau, zwelebili : ctjme služeb-
 njky, bychom Pána poctili, an dj : Kdo wás při-
 gme, mne přiřal.“ (epist. 53.) Nenj přikázáno, a-
 lebrž toliko razeno, bychom ostatky Swatých a
 Swětic Božjch ctili : an tato prospěšná, maudrá, a
 užitečná rada toliko k tomu cjlj a konci směřuge,
 bychom upamatowawše se na slawné boge a slaw-
 né wjtězstwj, gež naši swatj přátelé skrze neskon-
 čené zásluhy Kristowy, křjž swûg na se wzawše,
 dobyli, k následowánj gich šlépěgj wzbuzeni by-
 li, a bywše po bogi dobrém, w řjši nadhwězdne
 bleskem wěčné sláwy přiodjni u prostřed nebes-
 kých oděnců, radostj newymluwnau se radowali.
 A protož ůcta, kterauž Cjrkew katolieká sw. o-
 statkům wzdáwá a wzdáwati radj, toliko na tom
 záležj, že gich co neydražšjch pokladů a kleno-
 tů na památku chowá, chowané wšelikau zewnitř-
 nj ozdobau kráslj, a okrášlené wěřjcjm k ljbánj
 matersky podává.

A však wizme giž, slušná-li gest tato pocta a
 dobrý-li má základ ? -- Gá prawjm že :

I. Dobrý má základ, že

II. Gináksmejšlegjcjch námjtky marné gsau, a že

III. Pocta ostatků, maudrým duchownjm pa-
 stýřem uspořádána a wedena, hogný užitek při-
 násj.

I.

A) U všech lidj ten obyčeg gest, že wšecko
 u wážnosti magj, cožkoli od znamenitých a mi-

lowaných osob pocházj, Odebjragjce se od swých wěrných přátel něgakau wěc žádáme od nich, bychom gj k častému na ně pomněnj wzbuzeni byli; a však gestliže neuprositedlná smrt britkau swau kosau wazby wěrného přátelstwj přeiala, gest nám vše, cožkoli nám po nich pozůstalo, drahé. O, gak sobě wážj zdárné djtky oděwu, gegž po milowaných zdědily rodičjch! W gaké ceně chowá wěrný manžel toho, což mu drahocenná umjragjcy choť byla pozůstawila! S gakau opatrnostj a uctiwostj ukládá přjtel upřjmný i nepatrných wěcj, které mu weledrahy saudruh odkázal! Čjm wzácnějšj osoba, tjm dražšj wěc, kterau pozůstawila. Národnj pjseň swěděj, gak drahá byla udatnému wogenjnowi láhew, z které se gehu wznešený panownjk napil. (Pjseň, *Die Eeldflasche*). Wděčný národ s zaljbenjm w zbrognicjch meč, přjlbu a t. d. chrabrého reka a welkodušného wogenjna chowá. W kněhownách rukopisy, pera a t. d. se ukládagj.

S wraucj srdce tauhau nawštěwugeme mjsta, kde ten aneb onen slowútný muž swětlo žiwota spatřil, působil a dokonal; kde pamětihodný děg se udal; ano památky neobyčegných udalostj oslawowati, znamenitá mjsta od zkázy chrániti, nástroge, gimijž zwláštnej činy dowozowány byly, w uctiwosti mjtj, gest, wedlé mnohé zkušeno-
sti wraucj žádost srdce člowěka. — A však, co se těla lidského dotýká: toť zwláštnej djlo tworj-

moci, stánek ducha, nástrog, gjmž člověk, běh života konage, působil. Gakýsi u wnitř skrytý cit welj ge w uctiwosti mji, a to i mrtwé; aniž pak národu bylo, kterýby gsa póněkud oswětau na wyššj stupeň wzdělanosti wywýšen, těl mrtwých na zwlášťj mjsta byl nekladl a s welikau snažnostj o to nepečowal, by od zneuctěnj chráněna byla. Nahlédněme k přeswědčenj w okres historický.

Starj Egyptčané těla swých přjbužných dráhými wonnými mastini od porušenj uchrániti znali; a protož w domjch, w krásných obydljch gich chowagjce a za neydražšj poklady powážugjce, i wěřitelům zastawowali. Kdoby za času swého žitj zastawené mumie newyplatil, za nepočestného uwažowán byl; a neučinil-li toho lehkowážný předek, zbožněgšj wnuk a praděd to učinil. S gakými wýlohami a s gakau úctau krále swé pochowávali, swědčj až podnes stogjcej hrano-
le. 1)

O Ethiopanech píše *Ktesias Knidský*, že možněgšj ze zlata aneb ze stříbra, chudšj z gjlu podobiznu zemřelých utwořiwše, a w utwořenau mrtwol wložiwše, za sklem na hřbitowech stawěli. 2) Welkodušná Semiramis, králowna Assyr-

1) Diodor Sicul. lib. I. 91.

2) Diodor Sicul. lib. II. c. 45.

ská a Babylonská, Ninusa manžela svého w swém palácu pochowawši náhrobek walný a skwostný wzdělati kázala ³⁾; na swůg pak náhrobek tento nápis wsaditi welela: „Gestliže některému králi Babylonskému peněz nedostáwati se bude, nechť otewře a wezme odtud, co potřebuge.“

Když Darius nad Babylonem kralowal, otewřel tento zlatolačný král Perský hrob králowny; a však mjsto žádaného pokladu k swému užásnutj tento nalezl nápis: „Kdybys nenasyt nau peněz žádostj a chtiwestj hanebného zisku puzen nebyl, hrobů zemřelých bys neotwjral.“ ⁴⁾ W trojanské wálce odeslal Thiton, ředitel králowstwj perského, trojanskému králi syna svého Memnona s 10000 mužů pěchoty a 200 gezdců na pomoc. W krutém bogi padl Memnon; a však Ethiopané zmocniwše se, mrtwolu geho spálili; kosti ale, genž zbyly, sebrawše, co neydražšj klénot Thitonowi nazpět prinesli ⁵⁾. Eneáš kosti otce svého Anchise co neydražšj poklad u sebe chowal ⁶⁾. Podobně i Řekowé ostatky wznešených a slawných, o vlast zaslaužilých mužů u weliké wážnosti a uctiwesti měli. Achilles Patroklowy ko-

3) Diodor Sicul. lib. II. c. 7.

4) Herod. lib. 1. c. 187.

5) Diodor. lib 2. 12.

6) Aeneidos lib. V. vers. 31—314.

sti na spáleníšti od giných reků oddělití, zvlášť shromážditi, a shromážděné w zlatau nádobu wložiti rozkázal, 7) sám pak wedlé něho pohřben býti žádal a skutečně pochován byl.

Řeků u Thermopil pobitých, zvlášť pak Leonida, krále špartánského, — gemuž proklánému Xerxes král perský hlavu stjti kázal a tělo bez hlavy na křjž přibiti welel. — ostatky wděčnj vlastenci w hluboké uctiwosti sebrawše pochowali, a pochované krásným památnjkem a utěšenými nápisy zwěčnili. 8).

Cimon Athenský, genž u Citium w bitwě s Peršany swedené, smrtedlně raněn byl, umřel; wděčnj měštěnjnowé Athenštj tělo spáliwše a popel sebrawše do Attiky přinesli a w Athenách slawný náhrobek wzdělali 9).

Ptolomaeus, kterýžto po smrti Alexandra welikého nad Egyptem panowal, ostatky tohoto slowútného hrdiny do Memf, napotom pak do Alexandrie na památku přenesti dal 10). S galkau sláwau to se dalo, wyprawuge dotčený Diodor 11).

Artemisia, králowna Karinská, neywýbornějšj umělce powolawšj, ostatkům manžela swého

7) Illiados cant. XXIV.

8) Diodor. lib. XI. c. 11. 23.

9) Plutarch in biograph. Cimonis.

10) Curt. Rufus. lib. X. c. 10.

11) Diodor. Sicul. lib. XVII. c. 13.

Mausolea tak skwostné stawenj wystawiti kázala, že mezi sedm diwů swěta počteno bylo. ¹²⁾ Popel pak geho za dlauhý čas u sebe chowawši, gakž mnozj chtj, z welké lásky napotom u wjně wypila.

Z památnjku až podnes zachowaných poznati lze, s gakuu úctau Řjmané ostatky znamenitých mužů schowáwali. — Mrtwol Oktaviána Augusta, který w městě kampanském, Attela řečeném, umřel, do Řjma přivezen a s welikau sláwau na Marsowu poli pohřben byl ¹³⁾.

Germanowé těl mrtvých nemazali sice wonnými mastmi; a však znamenitých mrtvých osob zwláštnjm dřjwjm spáliwše, s úctau pochowáwali. ¹⁴⁾ To též Gallowé činili. ¹⁵⁾ Nalezené popelnice Slowanů swědčj, že i Slowanštj národové ostatky drahocenných zemřelých w uctiwosti měli. Moslemjnowé rakew proroka swého Mahomeda w Medině u wážnosti chowagjce, s uctiwostj nawštěwugj mjsto, kde gich zákonodárce ležj. ¹⁶⁾ Čjnowé mrtwoly swých drahých za tři i za čtyry léta w přjbytcjch chowagjce, s welikau sláwau do geskyň ná-

12) Plinii secund. lib. XXXVI. c. 9.

13) Eutrop. lib. VII. c. 5.

14) Cornel. Tacit. de mor. Germanor. c. 27.

15) Jul. Caes. de bello Gall lib. VI. c. 19.

16) Geschichte für Bürg. und Landsch. v. Bredow, S. 310.

kladných skládagj. 17) Náhrobnjky z uhlazeného porfiru, genž na hrobech kráľovských w městě Sindy řečeném až 30 stěwjců zwýšj strmj, gsau důkazem, že i Indowé ostatky wzácnych osob w uctiwosti magj. 18)

Japanesowé těla zemřelých spáliwše, popel w ozdobných ukládagj popelnicjch. 19) I w Mexiku skwostně wzdělané nalezáme náhrobnjky. 20) W Australii i diwochowé na hrobjch swých miláčků památnjky stawj. 21)

Z toho patrně poznati lze, že obyčeg, milowaných a drahých osob ostatky w uctiwosti mjti, nenj nález toho neb onoho národu, nobrž že w přirozenosti lidské základ swůg mage, swětu sawěký gest.

B) K účtě -ostatků sw. i také náboženstwj křesťanské mocně wzbuzuge, anož welj, bychom každého člowěka za přjčinau přirozené wznešenosti, nad giná zemská stwořenj ctili a milowali, poněwadž každý k obrazu a k podobenstwj Božjmu učiněn gest. Čjm wjce kdo tuto přirozenau wznešenost wýtečnými skutky na gewo dāwage k obrazu, k němuž učiněn gest, se bljžj, a doko-

17) Allgemeine Beschreibung des Chinesischen Reiches nach der Uebersetzung des Abbé Grosier, II. Band S. 296.

18) Geographie v. Theoph. Fried. Dittenb. S. 206.

19) Annegarns Geographie für die Jugend. S. 363.

20) Geographie v. Theoph. Fried. Dittenberger.

21) Anegarn lib. cit.

nalosti swrchowané se podobá: tjm wětšj úctau srdce naše k němu lne. Tělo křesťana chrám Ducha sw. gest, a proměněno w prach a popel, slawného wzkršsenj důwěrnau naděgj očeká-wá. — Co diwu že nábožnj wěřjcy částek těch Swatých a Swětic Božjch, genž mnohé nesnáze a muky z lásky ku KristuPánu podnikli, nad zlato a dra-hé kamenj sobě wázili a wázj, na památku sobě gich chowagjce? ²²⁾ Odtud též přišlo, že hned záhy na uswitě sw. Cjrkwe křesťané wěrnj o-statky mučedlnjků a mučednic Božjch s welikau snažnostj od zprachniwěnj uchrániti pečowali. Z čehož pochopiti lze, za gakaú přjčínau w časech pozděgšjch u křesťanů wraucj žádost; ostatky i w chrámjch i w přjbytcjch chowati, vznikla.

C) Pjsmo sw. úcty ostatků ač nepřikazuje, i také nezakazuje.

Mogžjš, wěrný slůha Božj a znamenitý wůd-ce národu Israelského, táhna s lidem z Egypta, kosti Josefowy s sebau wzał. ²³⁾ A poněwadž Ho-spodin w kostjch těchto moc a sláwu swau zge-witi ráčil tak, že prorokowaly: tedy každý z se-mene Abrahamowa cos ctihodného w nich poznával. A w prawdě, kterakby zbožný člověk toho w uctiwosti neměl, co Bůh sám za nástrog k zgewenj moci a sláwy swé wywolil? — Mimo

---

²²⁾ To swědčj o C. a K. Karlowi IV. náramný poklad sw. ostat-ků w arcibiskupském chrámu Páně Pražském.

²³⁾ Exod. c. XIII. 19.

to přikázal Mojžíš nádobu mанны k zachování potomným národům²⁴⁾, prut pak Aronův na svědectví tvrdosjgných a zpaurných synů Israelských w swatyni uložití; ²⁵⁾ což o účtě ostatků zřegně swědčj. Eliseus pláštěm Eliášowým zázrak učinil ²⁶⁾; a mrtwol do hrobu geho wložený, an o geho kosti zawadil, ožiwl, a člověk mrtwý wstal na nohy swé. ²⁷⁾ Tutø Bůh sám, gak prawj slowutný protestant, Hugo Grotius; ²⁸⁾ lidi předešel ostatky poctiw. Za tau také přjčinau i nábožnj židé hroby proroků u zwlástnj uctiwosti měli. Josiáš král chtě potupiti oltář modlářský, těla mrtwá wyhrabati a wyhrabaná na tom též oltáři páliiti rozkázal. A však přišed k hrobu muže Božjho: „Nechtež ho, žádný se nedotýkey kostj geho,“ prawil. A zůstaly kosti nedotčeny s kostmi proroka toho, kterýž byl přišel z Samarj.

Wedlé zpráv nowozákonnjch, žena 12 let krwotok trpjcej dotknuwši se důwěrně raucha Ježjšowa, zdrawj nabyla; ²⁹⁾ aniž gi Kristus Pán, genž welj Boha w duchu a w prawdě ctjti, z modloslužebnosti aneb z powěry trestal; anobrž ge:

²⁴⁾ Exod. c. XVI. 19.

²⁵⁾ Num. XVII, 10.

²⁶⁾ IV. Reg. II. 14.

²⁷⁾ Ibidem XIII, 21.

²⁸⁾ In adnotatione ad art. 20 cons. Cassandri.

²⁹⁾ Marc. V, 28.

g) důvěrnost pochválil Petrowým stjnem nemocnj od swých neduhů oswobozeni byli. ³⁰⁾ Pawlowy šátky a pásky na nemocné byly položeny a nemoce ustupowaly a zlj duchowé vycházeli. ³¹⁾

A tak Bůh sám ostatky swatých Apoštolů oslawiti, a k gich účtě pokynutj dáti ráčil.

D) Když pak swětlo sw. prawdy náboženstwj Kristowa rozum lidský oswěcowati a srdce na spůsob slunečnjch poblešků wjce a wjce pronikati počalo: rozmáhala se i Cjrkew sw., a tu i účta ostatků w Cjrkwi byla obecnějšj a slawnějšj. — Swatý Ignác, genž od samých sw. Apoštolů wyučen a za biskupa Antiochenského poswěcen byl, gsa l. P. 107 dne 20 Prosince na rozkaz Cjsaře Trajana w Řjmě ljté zwěři předhozen, pro Krista žiwot položil, a položiw mučednickau korunau oslawen byl. Kostí, kterýchž šelmy nepozřely, do Antiochie s neywětšj uctiwostj přenešeny, a tam nad drahé poklady chowány byly. ³²⁾

Swatý Polykarp, biskup Smyrnenský, uředlnjk sw. Jana miláčka Páně, na něhož, gak welenčený hrabě z Stolbergu ³³⁾ z Irenea III, 3. uwádj, ono wěhlasné swědectwj w Zgewenj sw.

³⁰⁾ Mat. XIV, 36.

³¹⁾ Act. XIX, 12.

³²⁾ Martyrium S. Ignatii. Theophori apud Ruinart.

³³⁾ Geschichte der Religion Jesu. 5. Th. S. 47.

Jana II. 8 — 11 se wztahuje, rozkazem Římského prokonsula Statia Quadrata pro wjru upálen byl; křesťané wěrnj, kosti ohněm neztráwené sebrawše, wzácnějšj a dražšj nad neydražšj kamenj, slušně schowali. ³⁴⁾

Nuže tak giž prwnj křesťané se měli k ostatkům Swatých a Swětíc Božjch; a pokudž oni gsauce bezprostředně od samých sw. Apoštolů wycwičení, nám swětlem swého příkladu swjtj: pročbychom my sw. ostatků w uctiwosti neměli? Gestliže u zdroge čisté wody nenj, kde gj má býti? Gestli za oněch časů učenj křesťanské nebylo čisté a prawé: kde ho máme hledati?

Wážený cjrkewnj spisowatel Eusebius prawj:

„Swatých hroby oslawowati, u nich prosby wyléwati, sliby činiti a blahoslawené gegich duchy ctjti, náš obyčeg gest, an za to máme, že tak dobře činjme;“ ³⁵⁾ a wyprawuge, že až na geho časy (čtvrté stoletj) w Cjrkwi Jerusalemské w uctiwosti chowána byla stolice (*καθεδρα*) Apoštola Páně sw. Jakuba, ³⁶⁾

Cyryll Jerusalemský píše, bychom ne toliko duchy sprawedliwých ctili, alebrž i wěřili, že těla gegich něgakou moc do sebe magj, an mrtwý

³⁴⁾ Litt. eneycl. eccl. Smyr. c.

³⁵⁾ Euseb. Hist. eccl. lib. XIII. c. 11.

³⁶⁾ idem lib. VII. c. 14.

do hrobu Eliseova wložený, dotknuw se těla prorokowa, ožiwl. ³⁷⁾

Basilius dj: „Draha cenu do sebe magj ostatky Swatých geho (Krista). Kdokoli se kostj mučedlnjka dotkne, pro milost w těle skrytau, poněkud posvěcenj aučastným se stává.“ ³⁸⁾

Swatý Jan Zlatouústý w chwalořeči na sw. Ignáce dj: „Netoliko těla, ale i hroby milostj Božj naplněny gsau. Nebo gestliže za časů Eliseowých mrtwý dotknuw se těla prorokowa ze sna smrti se probudiw ožiwl a z mrtwých wstal: čjm wjce nynj, an z pramene newystjžitedlné lásky Božj milost (skrže Krista) se wyléwá těm, kdož s důwěrnostj hrobu geho (sw. Ignáce) se dotýkagj, posily dogjti lze.“ ³⁹⁾

Sw. Ambrož prawj: „Nechť ginj stříbro, zlato shromáždugjce do swých skřinj schowáwagj; my však sebrawše hřeby, gimíž mučedlnjk zprozážen byl, chowáme; a to mnohé, poněwadž wjce ran, než audů bylo. Přigmětež tedy dary spasenj, gesto se w sw. oltářjch nynj chowagj.“ ⁴⁰⁾

Sw. Augustin chwalořečj na sw. prwomučedlnjka Štěpána wece: „Prach ukrytý gest, než dobrodinj zřegmá gsau. Rozvažtež neymilegšj, co

³⁷⁾ Catech. XVIII. n. 16.

³⁸⁾ Homilia in ps. CXV. 15.

³⁹⁾ Orat. de S. Ignatio Mart.

⁴⁰⁾ Exhort. Virginit. c. 2.

pro nás Bůh w stánu blahoslawenců chowá, gešto tak weliké věci z prachu mrtvých poskytu-ge nám“⁴¹⁾).

Z uwedených výroků sw. Otců každý patrně pozná, že křesťané giž za prwnjch čtyř wěků úctu ostatků ústy i skutkem wyznáwali, a že Bůh laskawě úctu tuto přigjmage, zbožným ctitelům skrze ostatky Swatých a Swětic Božjch hogných milostj propůgčowati ráčil; čině i weliké diwy a zázraky skrze ně, gako u p. u nalezenj sw. křjže⁴²⁾ a těla sw. Štěpána.⁴³⁾

Za prwnjch časů ukrutných Neronů křesťané mnohými spůsoby pronásledowáni, sebrawše ostatky mučedlnjků w tagných mjstech schowáwali, i také u nich se shromáždugjce a služby Božj konagjce, památku wečeře Páně slawjwali; den umučenj nazýwali dnem narozenj, a to za tau přjčinau, poněwadž toho dne wěrný sluha Božj k blaženěgšjmu a dokonalegšjmu žiwotu znowu se narodil; a protož i tento den šetrně znamenali, by památku výročně slawiti mohli. O tom slyšeti se dagj slowa tato: „Boha dárce wšeho dobrého gsme welebili, swatého a blahoslaweného muže žehnagjce: wám wšak den a čas gsme oznámili, bychom w čas geho umučenj shromáždjwše se, swé obcowánj s bogownjkem

41) Sermo de diversis XCII.

42) Euseb. de vita Const. M. III. 30.

43) Stollberg Geschichte der Religion Jesu 15 Theil, S. 51.

a slawným mučedlnjkem Kristowým osvědčili. 44)

A když Polykarp mučedlnickau smrtj ze swěta sešel psali Smirnenštj bratřjm swým, že na tom mjestě, kdežto kosti swého biskupa sw. Polykarpa pohřbené ležj, každoročně se shromáždj, geho památku oslawugjce. 45) Rowně tak Tertulian, genž ku konci 2ho stoletj žiw byl, píše: Wzdáváme oběti we dnech památky swatých mučedlnjků Páně,“ 46)

Gak medle však kruté krweproléwánj přestalo a Cjrkwi sw. slunce přezádaucjho pokoge wzešlo, počala i tato předrahá choť Kristowa swé swobody k zwelebowánj neyswětěgšjho a neyljbeněgšjho gména Ježš užjwati. Ay tu na hrobech mučedlnjků wězáté chrámy a swatyně w krásé milowidné se skwěly, kdež wěřjcy sw. ostatky dle slow zgewenj sw. Jana (V, 9.) w oltáře kladli a w drahé nádoby ukřýwali; a ukřýwagjce za ozdoby na krku nosili, a wšelikým spůsobem ge ctíli; gakž toto sw. Augustin o gakési Galle a dceři Sympliciole wyprawuge. 47)

Sw. Helena, zbožná máť Cjsaře Konstantina Welikého, do zasljbené země k sw. mjestům putowawši s neywětšj pilnostj ostatků wyhledáwala a

44) Acta martyrii apud. Buynart.

45) Euseb. lib. IV. c. 10

46) De cor. milit. 3.

47) S. Augustin. in epist. ad Quintilianum.

nalezeného sw. kříže částku synu swému co neydražšj klénot odeslala; ginau ale částku stříbrem obložiti kázala, a stříbrem obloženau Makáriowi, biskupu Jerusalémskému darowala. Konstantin obdržew tyto dary weledrahé, Makariowi listem rozkázal, by na mjestě, kde Spasitel náš z mrtwých wstal, chrám wystawen byl, genžby krásau wše přewyšowal, což až posud widěno bylo. ⁴⁸⁾ Rowně tak starý gest obyčeg ostatky do oltáře klásti. Mluwj o tom obyčegi giž sw. Ambrož, Paulin, Augustin; a pátý sněm Karthaginenský l. P. 401 držený ustanowil (can. 4.), aby oltáře, genžby neměli ostatků sw. mučedlnjků, pokawád možná, od biskupů wyvráćeni byli.

II.

Ze wšeho toho každý patrně poznává a se přeswědčuje, w gaké uctiwosti wěřjcy, hned za prwnjch časů, sw. ostatky měli. A protož i námjtky, kteréžkoli ginák smejšlegjcy proti této uctě činj, marné gsau. Na wětšjm djle takto namjtagj:

A) Ať se katoljci gak chtj bránj, patrnó z gich počjnánj, že se ostatkům klanj, gesto skrze ně přjsahagj, ge w oltáře kladau, nad nimi swjce rozžehagj, před nimi swá kolena skloňugj a t. d.

Odp. Z přjsahy katoljků skrze ostatky nižád-
ným newyswitá způsobem, žeby se býli kdy o-
statkům klaněli, nebo přjsahagjce skrze ostatky sa-

---

⁴⁸⁾ Euseb. de vita Constant. XXX.

mému Bohu přjsahaly; ostatků pak sw. za tau přjčinau se dotýkali, by dokázali, že gako mučedlnjci Páně prawdu milugjce, mlúwj. 49) Že pak ostatky do oltáře kladau, wedlé starobylého obyčege to činj za přjčinau, by wěřejj ostatky těchto slawných bogownjků Kristowých před sebau magjce, gegich přjkladů a slépěgj následowali. Na čem pak gjch smysl býwá, an ostatky Swatých do oltáře kladau, wyswětlil sw. Ambrož, an o ostatcjch sw. mučedlnjků Gerwáze a Protáze řekl: „Položmež tyto wjtězoslawné žertwy w mjsto kde Kristus obětj gest, a však Krista, kterýžte za wšecky trpěl, na oltář; ge pak do oltáře, gešto gého utrpenjm wykaupeni gsau“ 50) A sw. Augustin dj: „Newzdělali gsme oltáře Štěpánowi, ale z ostatků Štěpánowých gsme wzdělali oltář Bohu.“

Že swjcy u ostatků rozžehagj, na to slowy sw. Jaroljma, an proti Wigilancowi pje, odpowjdam: „Swjcy gsme při gasném swětle, gak nám marně utrhas, nerozžali, nobrž bychom nočnj tmu zmensili, bychom bděli při swětle, a s tebau slepj we tmách nespali. A gestliže některj z swět-ských z newědomosti, gestliže některé z nábož-ných ženských osob k uctěnj mučedlnjků to učinili, co tjm tratjs? (quid inde perdis. 51)“

49) Kapitulář Karla Welikého přjsahu tuto wykládá: „Sic illum Deus adjuvat et illi sancti, quorum istae sunt reliquiae, ut veritatem dicat. Wiest dogmat. tom. I. pag. 733.

50) S. Ambros. in epist. ad Marcellin.

51) S. Hieronymus in epist. 52.

A gestliže se to gestě přiházj, že se u ostatků swjce rozžehau, dège se to toliko na památku starodáwného obyčege cjrkewnjho. Aniž to modlárstwj gest, an se druhdy před ostatky poklonj, nobrž gakž Kardinal Belarmin prawj, prawě tjm osvědčugj, že modloslužebnost w nenávisti magj, úctu vzdáwagjce těm, kteřj z lásky ku Kristu mučedlnickau smrt podnikli, aby záhubné modlárstwj wyhladili. ⁵²⁾ A gestli se w té věci někdy wjce stalo, než se státi mělo, wěz, láska se na lokty měřiti nedá; může-li se od všech lidj žádati, aby každý gednjm a tjmtěž způsobem city swe progewowal ?

B) Ne zřjodka ku uctěnj neprawé ostatky se předkládagj.

Odp. Pakli o úctě ostatků řeč gest, samo sebau se rozumj, že toliko o prawých, tomu Swatému, gehož býti se prawj, přináležjcejch řeč se činj. A pakli se w té věci cos omylného událo: tedy omyl ten wezdy proti wůli Cjrkwe čelil; an Cjrkew s neywětšj opatrnostj powždy gistotu wyhledáwala, prw než ostatky toho neb onoho Swatého, té neb oné Swětice Božj k uctěnj předložila. Giž na sněmu Karthaginském Vtém L. P. 401. nařzjeno bylo, aby se žádných ostatků ne-

---

⁵²⁾ Wiest dogm. II. pag. 700.

přijmalo, lečby řádný biskup ge za pravé uznal. Na sněmu Lateranenském, za Papeže Innocence, Jeho zvláštnjm nařizenjm uzawřeno (c.62.), aby žádný nowě nalezených ostatků k uctěnj ne-wystawowal, dokawadžby od Papeže Řjmského za pravé a ctihodné uznány nebyly. (sess. 25). Stalo-li se ale přede někdy, že někdo nepravé podwrhl: wěz w gistotě, že tjm dobrá wěc netr-pj. Aneb magj-li snad djtky přestati rodičů swých ctjti, poněwadž mnohé djtě s otcem pod-wedeno? Nemáme-li snad žádných peněz bráti, poněwadž mnohý nepravým byl podweden. A dey-me tomu, žeby wěrjčj někdy nepravé ostatky ctili, čo tjm tratj? Ucta ostatků wždy k tomu zřj, gehož ostatky ctjti se domnjwá. A kdyby i to-ho Swatého ani nebylo; přede wěrjčj ničehož tjm netratj, gešto wšecká ta ucta vlastně k zwe-lebenj gména Páně směřuge, před njmž každé koleno klekati má, nebeských, zemských i pekelných.

C) Proč medle ostatky swatých ctjte? Co w prachu ctihodného?

Odpowjdá sw. Ambrož: „W tělé mučedlnjka gizwy a rány, pro Krista naražené, ctjm; ctjm prach wyznánjm Páně oswěcený; ctjm tělo, kterěz mi Pána milowati ukazowalo, kterěz mne wy-učilo pro Pána smrti se nelekati, a kterěz w nebi s Kristem kralowati bude.“⁵⁴⁾ Konečně uwesti wolno,

---

⁵⁴⁾ Sermo 12 de SS. Mazario et Celo.“

co slowútný Jesuita powěděl: *Si reformides, ne quid in cultu religioso sanctis Dei vel imagini tribuas, quod divinum sit, abstine, nemo te cogit. Deum solum venerare. Multi coelum obtinent, qui neque imagines habuere, neque sanctos venerati sunt. Non est praeceptum, sed pietatis consilium* 55)“

A za našich oswjcených časů, kde newěra, co něgaká obludná přjšera zpupně swau hlavu wypjną a oswěta slowe, o úctě gistých ostatků se přeswědčugeme.

Tak z Wjmaru, wúbec w známost se uwádj, že gako někdy Leibnicowa lebka uchována byla: nynj též Šillerowa „als heilige Reliquie“ do welkowéwodské knihowny „zu frommer Huldigung für die späteste Nachwelt in frommer Stille“ dne 17ho Zářj 1826 přenešena byla. 56)

A nowiny Trewirské wyprawugj, kterak Arnošt, druhý syn Šillerůw, Trewirské kněhowně pero, genž po smrti otcowě na psacjm stolku geho nalezeno bylo a gjmž Šiller poslednj nedokonaný spis, pod názwem Demetrius, spisowal, při zvláštňj slawnosti z přjzně darowal; (mittelst eines Materialactes). Pero toto bylo w štěrjbrné pauzdro wloženo, a na něm wyryto: „Schillers letzte

55) Masenii meditatae concordiae pars III. pag. 28.

56) Beilage zur allgemeinen Zeitung 1826 N. 270.

Feder, die am 9. Mai sich auf dessen Schreibtische befand, der Städtischen Bibliothek zu Trier vermacht am 5ten August 1833, v. Schillers zweitem Sohne Ernst.“⁵⁷⁾ (*) A w spisú : „Rheinische Provinzialblätter“ řečeném,⁵⁸⁾ čteme : „Čas tomu chce, aby j ty neynepatrnějšj wěci, kteréž Goethůw žiwot i smrt ku paměti přiwodj, co ostatky uloženy byly.“ Tamtéž knjže Meklenburské prawj, že se nemohl přemoci, by od Goethe něčeho neměl, protož po otcí geho we Frankobrodě nad Mohanem pozůstalé hodiny kaupiti welel. — Nuže weškerá Germanie účtu Šillerowým a Göthowým ostatkům wzdáwanau schwaluge, a z nj se radugjc, památku těchto mužů zwědniti se snažj. A wšak nezawděčili-li se přemnozj Swatj mnohem wjce weškerému lidskému pokolenj, než Šiller a Göthe s celau knihownau erotických spisů swých? Neslušj-li gediné proto ostatků Swatých ctjti, poněwadž katoljci byli?

III.

Ze wšeho, co gsme o účtě sw. ostatků uwešli, wyswitá, že účta tato dobrý má základ, a že námjtky ginák smeyslegjcjmi učiněné, marné gsau; a protož uspořádána a wedena maudrým duchownjm pastýřem účta tato i mnohý užitek dušjm wěřjcjch přinásj, takže wěřjcj poučení, w křesťanské do-

⁵⁷⁾ Trierische Zeitung v. 6ten August 1833.

(*) I w Praze uložilo se w národnjm Museum co wzácná památka to pero, kterým Cjsař a král náš Ferdinand I. w Řjgnu měsíci m. r. při rozšřřenj domu chudých u sw. Bartoloměje základnj památnj spis podepsal.

⁵⁸⁾ Für das Jahr 1835 S. 55.

konalosti a ctnosti, kterauž Swatj a Swětice Božj
 gako třpytjčj hwězdy na obloze cirkewnj sestkwě-
 gj, prospjwati budau. Hleď tedy duchownj pa-
 stýř, aby žádných ostatků do chrámu nepřigjmál,
 lečby prwé řádný biskup ge za prawé uznal, a
 uznané za ctihodné wyhlásil. A wšak mage dů-
 wodnými gistotami stwrzené sw. ostatky w chrámě,
 hledjž scestné smeyslenj, žeby w nich něgaká
 tagná moc skryta byla, zapuditi, předsudkům ne-
 wědomosti a powěře, genž časem i těch neylep-
 šjch a neyswětěgšjch wěcj zle užjwagj, w cestu
 wkročiti. A protož w přjhodný čas zřetelně wy-
 lož swěřencům swým katolické učenj o poctě
 Swatých a Swětice Božjch wesměs, a zwlášť o poctě
 ostatků; wyučjž ge prawému aučelu, záměru a
 spůsobu této pocty; a tehďáž wěřjčj náležitě pou-
 čeni z úcty ostatků mnohého wzbuzenj k násle-
 dowánj přjkladu a šlěpěgšj Swatých nabudau. —
 Zřenj nástrogů, gimjž wěrnj sluhowé Božj muče-
 ni byli; zřenj kostj, kteréžto pro Krista newy-
 mluwné utrpenj podnikly a podnikše Pánu swému
 přemilau obětj se staly; wzpomenutj, že i Swatj
 byli lidé gako my, a že při wšj lidské křehkosti
 na tak vysoký stupeň křesťanské dokonalosti se
 wyzdwišli, že Bůh, žádného upřjmně prosjčjho ne-
 oslyšj, nobrž každému, kdož dobré wůle gest, do-
 statečné milosti uděliti, a opravdowě kagjčjmu,
 genž nohy Spasitele swého slzami kagjčnosti smá-
 čj, a smáčené žiwotem napraweným takorķa wy-

tjrá, ta neywětšj přečiněnj odpustiti hotow gest: zagisté srdce rozhorlj, k dobrému wzbudj, a s pomocj Božj hogný užitek w trpěliwosti přinese.

Historické wyobrazenj pražských biskupů a arcibiskupů.

Od

M. A. Přibila,

býwalého arcibiskupského sacellana w Břežanech.

Pražštj biskupowé.

1. D I T M A R.

Když Bořiwogem našjm owčinec Kristůw w Čechách založený, hogných oweček w sobě giž chowal, žádal *kagjcj* knjže *Boleslaw* i lid geho mjti wrchnjho pastýře we swé vlasti. Než, čehož otec tak taužebně žádal, přišlo teprw za syna geho *Boleslaw*a přjgmjm *Nábožného*. Tentě wyslaw sestru swau *Miladu* do Řjma, přigul skrze nj od *Jana XIII.* powolenj k osazenj biskupa, tjm ale záwazkem, by cjrkew česká řádů i obrádů stolice apostolské užjwala, nic však obyčege a mluwy slowanské. — Mezi tjm časem, co w Čechách 973 o wolenj biskupa rokowanó, přišel nábožný *Ditmar*, mnich zákona sw. Benedikta ze Sas do Prahy nawštjwit hrobku sw. Wáclawa. Že pak byl muž w uměnj zběhlý, a gazyka slowanského powědom, zamilowal geg *Boleslaw*, i radil duchowenstwu za biskupa ho zwoliti. I uposlechli rady geho, a *Ditmar* swolenjm cjsarským *prwnjm biskupem českým* učiněn gest, a *Robertem* arci-

biskupem Mohučským posvěcen. Sprawował Ditmar cirkew swau welmi bedliwě, a kázanjm swým a mrawy mnoho pohandw Kristu zjškaw, zesnul w Bohu 2. Ledna 982.

2. Sw. W O G T Ě C H.

Po smrti Ditmarowě zwolen byl *Wogtěch*, syn wladky Slawnjka, za biskupa českého. Co pachole autlé dán byl Wogtěch na wychowanj do Děwjna arcibiskupu *Adalbertowi*, kdež pod zpráwau učitele swého *Ottricha*, w uměnj welice prospjwal. Po smrti Adalberta, gehož gméno i Wogtěch na památku přigal, nawrátiw se do vlasti, byl od Ditmara na kněžstwj posvěcen. Biskupem pak učiněn, měltě hned na počátku s nezbednými owcemi swými welikau nesnázi, a wida, že ni káránj, ni slzy neprospjwagj, opustil hořem vlast i biskupstwj, a do Řjma se odebraw, žil tam nábožně mezi mnichy. Dowěděl se pak Bolesław, že nábožný biskup geho w Řjmě obýwá, wyslal proň poslu, kterj na welikau swau prosbu a nařzenjm papežským opět Čechům geg dodali. Wogtěch do Prahy se wracege, uwjtán byl slawně pjsnj swau: *Gospodine pomilug ny*, načež mu wsickni poslušenstwj zasljbili. Než sliby gegich padli w chyby, a Wogtěch po druhé vlast swau opustil. Ale zase Čechům nawrácen, řjdl sice owcj swých, však wjce gim newěře, obcházel země pohanské káže gim ewangelium Božj. W konánj tomto apoštolském zawražďěn byl od Prušanů 23. Dubna roku 997,

3. BOHDAL.

Zwěděw Boleslaw o smrti biskupa swého a mučedlnjka Božjho, wywolil gest s duchowenstwem *Bohdala* ginák *Deodata* za biskupa pražského, kterýž poswěcen byl 7. Čerwence 998. Bohdal, vlastj Sas a mnich opastwj korwegského, byl w zákoně Božjm i lékařstwj dobře umělý, a že Boleslawu šťastně zhogil i řeč českau dobře mluwil, milowáu také od Čechů. Wida ale po smrti knjžete, ana šlechta česká wšeliké nešlechtnosti se oddáwá, napomjnal a domlauwal; než tjm wšecky tak na se popudil, že mu w Mišni u wyhnanstwj na dlauhý čas bydleti bylo. Bohdalowi, genž hostinstwj welice milowal, bylo 1004. popřáno, sw. *Gindřicha* w Praze za hosta swého uwjtati. Stařj naši spisowatele nazýwagj Bohdala pastýřem srdnatým, s dušj swatau a tělem panickým, které wšak w poslednjch létech dnau tak ztrápeno bylo, že mu bez podpory giných ani nelzelo při oltáři obětowati. Dokonal trapný swůg žiwot 11. Čerwence 1017.

4. HELIKARD.

Nástupcem Bohdalowým stal se *Helikard*, Morawan z Olomuce pošlý a opat kláštera naumburského, genž byl powahy milostné, dobrotiwý chudým, starostliwý o swé duchowenstwo, nebohácny, a neywýbornějšj kazatel swého wěku. Za

téhož biskupa neyprwé *desátky* a tak řečené *podymné* w Čechách nastaly, i wjra swatá kwetla u weliké spanilosti. Požehnané pámátky po sobě zanechaw, odešel na wěčnost 8. Srpna 1023.

5. I S O.

Izo, wůbec *Hýzo*, z rodu pán na *Wepřku* a probošt kostela pražského, zwolén byl po *Helikardowi* za biskupa českého. Sljčná těla geho postawa a wážný pohled, gewily duši dobrau i neklamaly. Neboť milowal nestranně wšecky, podával vlastnj rukau denně 40 chudým pokrmu, a nawštěwowal skoro týdně žaláre i nemocnice, wšudy těše i pomáhage. Zanechaw cjrkew swau w pěkném pořádku, zemřel 30. Ledna 1030.

6. Š E B J Ř.

Na uprázdněné biskupstwj pražské dosedl nynj *Šebjř*, z rodu statečných rytjřů *Beřkowských*, a probošt kostela pražského. Za geho biskupowánj událo se, že wéwoda *Břetislaw* Polska dobyw, w *Hnězdně* kosti sw. *Wogtěcha* wybral a slawnau nábožnostj do Prahy přivezl. Než i týž *Břetislaw* prchliwostj swau mnohdy ctnému biskupowi ubližowal, a nechtě otcowských napomjnanj sněsti, i do wězenj geg uwrhl. *Šebjř* w sláwě i pohaněnj wždy pokorný, powolil *Morawanům* vlastnjho biskupa, čemuž prwnj biskupowé wšickni na odpor byli. Zemřel 9. Prosince 1067.

Po úmrtj Šebjřowě stal se *Jaromjr*, bratr *Wratislaw* ne bez různic biskupem pražským; neboť *Wratislaw* zuřiwau powahu bratra swého znage, odporowal wolenj, chtě mjtí za biskupa gakéhosi *Lanza*, rozeného *Sasa*. *Jaromjr*, gegž němci *Gebhardem* nazýwali, byltě z mládj stáwu wogenskému odhodlán, pozděgi však kněžstwí objbiw, obdržel cjsařem *Gindřichem* IV. léna biskupstwí pražského, a poswěcenj arcibiskupem *Sigfridem*. Gedwa že biskupstwí nastaupil, zawrhowal ustanowenj Šebjřowa z ohledu biskupstwí a léna olomuckého, a hádage se o to s *Janem* biskupem tamnjm, w zlosti geg w twáři udeřil. Nemeškal *Wratislaw* zlost bratrowu papeži *Řehoři* VII. oznámiti, genž geg také proto do Řjma powolal. *Jaromjr*, upřjmně se ze wšeho wyznage a pokánj slibuge, přigat byl na přjmluwu kněžny *Mathildy* opět na milost, a do Prahy na biskupstwí poslán. I stáľ we slowu *Jaromjr*; neboť chwalně napotom cjrkew swau sprawowal, postnjho časukagjcjm rauchem se odjwal, o půlnoci wstáwage, w kostele až do gitřnj mše často pláče se modljwal, a chudým hogných peněz i oděwu rozdáwal. Posléze geda návštěwau do Uher ku králi *Ladislawowi* swatému, rozmohl se u *Ostřehomě*, i zemřel tamže 26. Čerwna 1090. — Za nemilostj, kterau tito bratřj k sobě chowali, powstal gest chrám wyschradský,

druhdy nikomu, leč papeži podrženy, kam Wra-
tislaw s dworem swým na službu Božj chodjwal.

8. K O S M A S.

Biskupstwj po Jaromjrowi přewzal řádným wo-
lenjm *Kosmas* z *Dubrawic*, kmet welebný, genž
byl děkanem w Praze. Kosmas wždy wjdný, bránil
německým křjžákům do mjst swatých putugjcjm,
židy w Čechách mocj a bezděk křtjti, gakž gin-
de po cestách činili neprawau horliwostj gati. Aby
wsak kněžj i po domácku lid seznali, a kdeby
potřeba bylo, pomčili, uwedl tak řečenau koledu.
S chwálau odešel na wěčnost 10. Prosince 1098.

9. H E Ř M A N.

Byltě *Heřman* teprwa jáhen, ale giž pražský
kanownjk a probošt boleslawský, když geg po
Kosmasowi za biskupa wywolili. Nábožnostj a
učenostj swau stal se hodným úradu biskupowa,
gegž by přigjti mohl, neyprwé w Ostřehomě na
kněžstwj, a napetom papežem na biskupstwj po-
swěcen gest. Wykonáwal powinnosti swé dobře a
spráwně, pomáhal bjdným, zwlášť ochudlým ře-
meslnjkům, kázal a žil přjkladně až do roku
1122.

10. M A I N H A R D.

Hnedle po pohřbu *Heřmanowě* zwolili gsau
Mainharda, Němce, rodilého z Bamberka, a pro-

bošta w Boleslawi, za biskupa pražského. Tomuto, ač dokonalemu biskupu, nebyl lid český příjzniw, nejspíše proto, že Němec gsa bez hlasu gich wolen gest. I obžalowali geg některj. u Papeže; ale Mainhard, dobře si wědom, ze wšeho se wywedl, winnkům swým odpauštěge. Byw pak od Soběslawa knjžete swého do Uher na křest syna králowa poslán, zemřel w Morawě domů se wracege 11. Čerwence 1134.

11. J A N, I.

Když gsau mrtwolu Mainhardowu do Prahy přiwezli a w chrámu sw. Wjta pohřbili, dělo se rokowanj o biskupa nowého; gjm učiněn gest *Jan* probošt wyšehradský. Bohabogným obcowanjm a srdečnau dobročinnostj |podmanil Jan srdce urozců i sprostých. Dlahau byw nemocj trápen, dokonal počestný žiwot swůg 8. Srpna 1139.

12. O T T O.

Gešto zpěčowal se opat sazawský *Silvester* biskupstwj pražské přigjti, uwázal se w ně mjsto něho *Otto* pán *Šwabenský* a probošt w Praze. Biskup týž pokogný a strjdmý, maoho naložil na kostel sw. Wjta nedáwno wyhořelý; tolikéz i na kostel zdarazský, který welice milowal, žádage w něm pohřben býti, i pohřben také gest 10. Čerwence 1148.

13. DANIEL, I.

Za nástupce Ottonowa chtěl pozdrawiti knjže Wladislaw kanownjka *Borše z Osseka*; ale duchowenstwo oznámilo spráwněgšjho býti kanownjka *Daniele z Ljpy*, a na tom i všickni přestali. Daniel umělostj a ostrowtipnými rozsudky swými mnoho slaužil cjsaři *Fridrichowi I.*, na gehožto také dvoře dráhně let co tagemnjak a rádce přebýwal. Byw 1167. w důležitě záležitosti od cjsaře do Wlach wyslán, umřel 9. Srpna w Lombardii, a do Prahy přivezen, pochován gest u sw. Wjta.

Po něm byl wolen Gotpold (Botpold.)

14. FRIDRICH.

Po pohřbu Danielowě sešli se i kněžj i stawowé na wolenj biskupa nowého. Kněžj vybrali *Petra Rohowice*, kněze učeného a wýmluwného, stawowé však chtěli mjti *Jana z Radiče*, kterého i kněžj nehaželi. Roztržky té králowna *Githa* použiwši, namluwila slowy ljbeznými wolencům, že gsau *Fridricha* Němce saského a přjbuzeuce gegjho za biskupa zwolili. Fridrich málo činil užitku na stolici biskupské, neboť gazyka českého neuměge, byl k swým náchylněgšj. Milowal sice sprawedlnost, ale peněz gestě wjce, kterých hogně do Sas posjla. Skonal 31. Ledna 1179. a pochován u sw. Wjta.

15. VALENTIN.

Valentin, Sas, vychowanec kláštera *strahovského*, a kaplan královny *Gitky*, dosazen gest pomocj též královny na biskupstwj české. Byl muž owšem milosrdný a zbožný, ale wšecek prostý a obecný. Zemřel 6. Unora 1182. a pohřben gest podlé kragana a předchůdce swého.

16. BŘETISLAW GINDŘICH.

Právě toho času, když *Valentin* zemřel, wracowal se z akademie pařížské *Břetislaw Gindřich*, synowec krále *Wladislawa*, a probošt wyšehradský, gegž mládence plného cnostj wsickni za biskupa žádali i zwolili. Cjsař *Gindřich*, ssadiw s trůnu *Fridricha Přemysla*, *Břetislawa* našeho za wéwodu české země wyhlásil, gižto chrabře spravowal a hágil co biskup i mocnař. Slawně tedy, gak newjdáno, na stolici biskupské sedě, staral se dnem i nocj o pokog a počestnost země swé, naprawowal mrawy swého duchowenstwa, zřjdlil zpěwáky při kostele sw. *Wjta* i wyšehradském, a wystawěl nákladně obydlj biskupské bljže mostu. Za geho biskupowánj bylo též kardinálem *Petrem* bezženstwj kněžj cjrkewnjch naskrze w Čechách zawedeno. Dokonal *Břetislaw* swúg weleslawný žiwot 1196. w městě *Chebu*, w nemoci swé tamže kyselky užjwage, a pochowan gest w *Dokzanech* wedlé matere swé *Anežky*.

17. DANIEL, II.

Daniel z Mlčjna, gmenowaný *Mika*, kaplan wéwody *Wladislawa*, spravował u weliké pochwalé po *Břetislawowi* biskupstwý *české*. Gasnostj swau a přjwětíwostj ukrotíl swárliwé tehdaž stawy *české*, a nabádal krále swého na papeži žádati, aby *Prokop*, někdegsj opat *sázawský*, wúbec w cjrkwí w počet *Swatých* přigat byl. I stalo se tak, a sice poneyprwé w *Čechách*; neboť prwněgsj ctitelowé *Božj* češtj gediné duchowenstwem a lidem za swaté wyhlášení byli. *Daniel* vzniklé uwáděl do *Prahy* nedáwno řeholnjky sw. *Dominika*, a chtěge zde i bratry sw. *Frantiska* umjstítí, skonál na *Morawě* we *Welehradě* 1214.

18. ONDŘEG.

Nástupnjkem *Danielowým* učiněn gest *Ondřeg* z hrabat *Gutenštejnůw*, probošt *pražský*, muž rozsáfný, a práwě té stolice hoden. Za geho spravovánj počal král *Přemysl*, wognau ochudlý, utiskati duchownjch, odgjmage gim žiwnosti a žádage na nich ze všeho, ano i z pleše, bernj přenáramných. Napomjnal z té i giné křiwdy plachého krále *Ondřeg*; ale wida se býti za posměch, wydal naň klatbu. Byw pak opáčně i králem ze země wypowězen, odebral se do *Řjma*, kdež práwa swého duchowensta mužně háge, powolán gest na wěčnost dne 30. *Čerwence* 1224. *Mrtwola Ondřegowa* z *Řjma* wywezená, odpočjwá

na Welehradě; hlava však geho chová se od roku 1369. co posvátný ostatek na hradě pražském w kapli sw. Wáclawa.

19. P E R E G R I N.

Zwěděw wjtězný Přemysl Ottokar o senutj biskupa Ondřege, ustanowil gest na mjsto něho *Peregrina*, probošta mělnického. Peregrin we všem na ugmu cirkwe králi howě, powolán gest 1225. do Řjma, a nemoha se z obwiněnj wywěsti, zsazen byl s biskupstwj swěho. Miluge pohodlj wděčně přigal uloženj stolice apoštolské, a zwoliw byt swůg w Pořičanech w klásteře bratřj dominikánů, s nimi až do smrti pokogně Bohu slaužil.

20. B U D I S L A W.

Biskupstwj Peregrinowo přewzal 1227. Budislaw ginák *Budilow i Budiwog* zrodu panů *Šwabenských*, w Praze kanownjk, muž domněnjm swatý, ale. že byl wěku sešlého, téhož léta zemřel.

27. J A N, II.

Ctihodného Budislawu následowal w biskupstwj *Jan*, kanownjk pražský, muž rozumu i srdce zdravého. Geho příkladný žiwot, bystré dohljženj a horliwé poučowánj působily w Čechách Božj požehnánj. Za geho žiwota uwedeni byli z Wlach menšj bratřj zákona sw. Frantiska do Čech,

gimž Přemysl, kage se; kláštery w Praze i na wenku stawěl. Rozžehnal se světem 1236.

22. B U C H A R D.

Buchard či *Bernard* z rodu panů Kapljřů ze *Sulewic*, byl tehďáž kanownjkem školnjm, když po Janowi biskupstwj české nastaupil. Buchard pro krátkost žiwota nic powěstného po sobě nepozůstawił, však ale i bez hany do hrobu geg wložili 1239.

23. M I K O L Á Š.

Nástupcem Buchardowým učiněn gest *Mikoláš Růže*, syn pana *Gindřicha z Rožmberka*, kanownjk pražský, genž byl muž wážný, swědomitý, útrpný a králi swému wěrnostj oddaný. Ozdobiw mnoho chrámů, a poděliw chudé zbožjm swým, dokonal žiwot wezdegšj 1258. Za téhož důstogného biskupa wystawěla zbožná *Anežka*, sestra králowa, chrám bljže pražského mostu, do kteréhož křjžownjky s čerwenau hwězdau uwedla.

24. J A N, III.

Nedlauho po smrti Mikolášowě wywolila kapitola pražská swolenjm králowým za biskupa swého *Jana*, rodem z pánů Dražičských, kanownjka školnjho, genž i hned Brunonem, biskupem olomuckým, zástupcem arcibiskupa mohučského powšwěcen gest. Wůlj králowau odebral se, Jan na cjrkewnj sněm do *Lugduna*, a nawrátiw se, mnohé opravil. Wida pak po smrti krále, ani

neprátele králowstwj českého wše, co Božjho gest, hubj, tak se nad tjm rozljtostil, že kořem zašel 1278.

25. T O B I Á Š.

Cjrkewnj vládu po Janowi odewzdali gsau *Tobiášowi*, pánu z *Bechyně*, genž byl až dotud proboštem pražským. Teni za swého žiwota mnoho dobrého cjrkwi i zemi učinil, mnoho kostelů postawil a knihami opatřil. Za pacholectwj krále *Wáclawa*, který bohaprázdným poručnjkem swým *Ottonem braniborským w Žitawě* uzwřen, bjdy i hladu okausel, sprawowal *Tobiáš* celé králowstwj české, gež od záhuby zachowal. Než i nám zachowal a w poctiwost uwedl *milau mluwu materskau*, kterau tehdáž cizinci potlačiti chtěli. Bohu, králi, i vlasti wěrně slauže, odešel *Tobiáš* w nesmrtelné památce na wěčnost 1290.

26. Ř E H O Ř.

Na stolec biskupský usazen byl po slowutném *Tobiášowi*, *Řehoř Waldecký*, děkan kostela pražského, muž pokolenjm urozený a Boha se bogjcy. Co na biskupa náležj, wykonáwal pilně, a mage neywětšj zaljbenj w kázanj, i co stareček wetchý často do omdlenj slowo Božj hlásal. Opustil swět 1301. a pohřben gest w kostele sw. *Wjta*.

27. J A N, IV.

Když gsau szármutkem Řehoře pohřbili, wolen gest za biskupa českého kanownjk *Jan*, syn páně *Řehoře Dražického*. Pro dobrotu a účiniwost zamilował lid český biskupa Jana, ale wjce geště král, otcem swým i přjtelem geg nazywage. Než i Jan byl králi swému wřelým srdcem oddán, a bez pomoci geho byl by Gindřich z Lippé, odbugný správce země české, krále potlačil. Wšak ne pauze vlastencem, ale i pastýřem wyborným prokazował se Jan; nebotě zgednal mnoho dobrého kněžjm i chrámům, rozmnožil statky biskupské, zakázal řeholnjm w auřad farárský se plésti, ustanowil i nadal při chgámu pražském tři kanownjky, a giného wjce. Ostatně byl Jan *poslednjm biskupem pražským*, nebo nástupcowé geho stali se *arcibiskupy*, gichžto poslaupnost *budaucně podáme*.

Pokračowánj.

---

6. *Wjra Kristowa.*

Ty, genž z nebe gdež a k nebi wznášjš,
 Wjro swatá, giž sám zehnal Pán ;
 Ty, genž swětu Božské swětlo snášjš,
 Wěčné prawdě pewný tworjš stán,
 Chladné srdce lásky giskrau zhjwáš,
 W trůdné hoře blahau ligeš slast :
 K twému trůnu chwátám, kde přebýwáš,
 Dcere swětél, chei ti wěnce klást.

Po tobě gen duše moga tanžj,
 Pod twau schránau nelze mi se trást ;
 Směle hledjm w bauře, co swět saužj,
 Twau perutj skryt gsa, neznám strast.
 Tebau pozemčané w swaté lehee
 Mohau sbory nebeštanstwa wgtj ;
 Bez tebe ge Twůrce w nebi nechce,
 Bez tě nelze twárj w twář mu zřjt.

Kdožby wypsal blahoděgnau mocnost,
 Gjžto srdce lidské zagjmáš ;
 Kdožby zgewil slušnan djků wraucnost
 Za wše blaho, gež mu podáwáš !
 Otrok w pautech, w krutých mukách zhuben,
 Z twého zřjdlu čerpá útěchu ;
 I na trůnu knjže, žezlem zdošen,
 Z twých požjwá slibů oddechu.

Hnusná závist kde ná bratra síťj,
 Z geho štěstj twár má blednaucej ;
 Utrhač kde klidu blahost nitj,
 W srdce wštjpiw zármut huětaucj :
 Tam ty Nebeštanko bolest sladjš,
 Rány blahotworně zaljwáš,
 Cesty drsnaté nám ljbě hladjš,
 W mjsto želu radost rozsjwáš.

Mjrně sljz u přjtele hrobu
 Přjtel ztrátau bolnau stjsněný,
 Tebau, Wjro, tišj swau útrobu,
 Wšech milých gsa smrtj zbawený
 Pozdwiha gen očj k nebi wzhairu,
 Kde nás pogj ruka Kristowa,
 Kde nás Kristus Ježjš w blahém káru,
 Kde nás přjgmo láska Otcowa.

Hřjšnjk mnoholetau zlotřilostj,
 Tjžj mnohé winy zkljčený,
 Nedá mjsta černé zaufalosti,
 Ge-li w tobě, Swatá, cwičený.
 Ty mu gistjš milost Neyvyššjho,
 Nedáš zelem klesnaut winnjku,
 Daufat učjš, hřjchem neynižšjho,
 Sladký poklid wracjš bjdnjku.

Tebau rozmaká se dobročinnost
 K bratřjm nanzj, bjdau sewřeným;
 Ty gen rozněcugeš reka činnost
 K skutkům w cjrkwí, vlasti slaweným.
 Swětlo twé kde w srdčeh gasně zárj,
 Tam gen blahost, tam gen swatý mjr,
 Tam se každá snaha šťastně dařj,
 Tam zaražen nepravosti wjr.

Ty nám pramen neywyššjho štěstj,
 Wěčná dcero swětel, otwjráš ;
 Kam se žádný mudřec nemoh wzněsti,
 Tam nás gjti učil Kristus náš.
 Wěrní tedy stůgme Kristu Pánu,
 Pilně střežme geho zákonu,
 Bychom na wysosti w ragském stanu
 Wzali wěčné sláwy korunu !

W. Rennert,
 kaplan w Budině.

II. OZNAMOWATEL.

A) LITERATURA.

1. Erbauung in sittlich religiösen Dichtungen. Von Franz Ferd. Effenberger. Prag. Gedruckt bei Joh. Pospjžil. 1836. S. 224. wětšjho oktawu. Za 52 kr. w sřjbjře.

Wzáčnať gest maudrost, draho, swato gest náboženstwěj, ta přednj maudrosti stránka. Ale co prospjwá maudrost, co platno gest náboženstwěj, nepřicházegj-li do žiwota duše našj? A kdo gest to, genž zlato maudrosti w duši skládagj, a swatým náboženstwěm gi tak krmj, sjlj a obžiwugj, by giž zde na zemi nebeského blaha byla čitedlnan? Gsau to, mimo bohomlawce, a mimo skaumatele prawd, básnjřowé. Básnjřstwěj wše spasitedlné uměnj duši záživno dělá; básnjřstwěj, propúgčj-li se ctnosti, a na službu-li hledj maudrosti žiwota, ku neyspanilegšjm darům lidským náležj. Můž sice básnjř i hřjchu pěkné dáti ljčidlo; můž tělesnau rozkoš malowati tak, by se gj neprozřetedlný ginoch udáwiti dal: tjm ale nenj winno básnjřstwěj, nýbrž člowěk, kterýž básnjřstwěj zle užjwá.

Nežádá se od básnjře, by vždy toliko maudrosti krásný dáwal oděw, a aby všechny básnické plody geho toliko na poli náboženstwj rostly; můž nám rozwinowati krásu přjrody, můž nám wypisowati radosti domácjho žiwota, můž i wtipným zertowánjm mysli našj newinnau ploditi rozkoš. Objrá-li ale náboženské prawdy za předmět swých básnj, činj-li swým pěkným uměnjm náboženstwj lidem přjgemno: wznešeným gest básnjkem, básnjkem prwnj klasy. A ku takowým důstogným, welebným básnjřům patří i skladatel těchto básnj, Litoměřický gymnasiálnj prefekt, pan *František Effenberger*, kterýž i ginými literárnjmi pracemi swými krásné dary ducha a srdce swého progewil.

Podává pak w knize této: dewětmecjtma nábožných pjsnj, ku přjkladu rannj a wečernj, mešnj, postnj, welikonočnj až ku stránce 69; modlitby a křesťanská rozgjmánj až ku stránce 135, ku přjkladu modlitby rannj a wečernj, na weliký pátek, w těžkém trápenj; powěsti a legendy, a sice sedm, až do stránky 167; tři poetické listy zemřelé matky k pozůstalým djčkám až do strany 183; dwanácte wzdělawagjcjch básnj rozmanitého obsahu až ku stránce 212; posléz obrázky žiwota až k poslední stránce 224.

Při každém poetickém djle dělena buď forma od obsahu, a každé zvláště buď wázeno. Co se giž obsahu básnj pana Effenbergra dotýče, ten nemůž než vysoko, anobrž na neywejš chwálen býti, poněwadž básně tyto swatými prawdami se objragj, náboženským duchem gsau proniklé, srdce naše wzdělawagj, a protknutau duši až k trůnu Božjmu, k Ježjši Kristu a ku Swatým geho nesa. Nepředkládagj pak známých toliko prawd wjry a uměnj mrawů, nýbrž i neznámá geště zlatá zrna maudrosti nám poskytuji. W negedné těch básnj obecné prů-

powědi gsau weškány, a sice tak nowé, a spolu tak wznešené a muohowážné, že srdce, co swatým něgakým náhle wystřeleným bleskem nebeským, gimi dotčené, zplesati musj. I známým pomyslům wtipný básnjik nowý gakýs ráz dáwati umj. Nábožné básně pana Effenbergra od giných básnj, genž rovně také nábožného gsau obsahu, znamenitě se dělji, a vlastjmi ctnostmi nad giné se wznášejj. To pak dle zdánj mého gest tjm, že on netoliko wýborným gest básnjřem, nýbrž i zdravým, bystrým, hlubokohledjcm theologem, kterýž náboženských učenj zřeteldnau má wědomost, krásu, spanilost a utěšugjej moe gegich žiwě ejtj, wúbec pak wjru swatau negen přigal, nýbrž nebeský pokrm tento i zažil. Kdo zagisté zwláště dogmatických článků toliko pamětj pochytil, ne spolu také rozumem: ten ge chlapeckým toliko obyčegem odřjkáwati umj, nic gimi w duši swé tknat nebýwá, a ani w prosté, prosaické mluwě — krásné, utěšené, zagjmawé djlo z nich tworití w stawa nenj. Kdo zwláště tak řečeným tagemstwjm katolické wjry nerozumj: nic pěkného, nic wznešeného, nic oblažugjejho w nich složeno býti neukazuje, anobrž, mluwě o nich, ani hubených slow schřadlého kompendium swého přjhodně proměňowati a obracetí neumj.

Poetae nascimur, to gest, kdo má z přirozenj hlubokau, citliwau, horkau a žiwau duši, ku básněnj žádného zwlášťujho uměnj nepotřebuge; báseň gest, cokoli z pokladu myslí swé i neysprostěgšj mluwau na swětlo wynášj; kdykoli ten a takowý srdce swé wyléwá, tjm samým i básnj, a sice welmi přjgemně. I pan Effenberger nábožnými zpěwy a básněmi swými ukázal, že má básnického ducha, a že nábožué básně geho nic negsau giného, než nenucený wýraz nábožných citů, kterýmiž oplýwá duše geho.

Gsauli wšak básně geho obsahem swým krásné, wyborné djlo : tjm wjce ge, zřjm-li na formu gegich, chwáliti musjm. Prawda-li gest, že gádro básnj gest wyslowený žiwot duše, spůsob ale wyslowenj toho, čili forma, že uměnjm se dosahuge : tedy básně pana Effenbergra za příklad básnického uměnj slaužiti mohau. Řeč geho gest neyčistšj zlato, plna gádra a moci, plna kwjty a blesku ; i gelikož se hlaholenjm ucha dotýká, zwláštj má do sebe ljbeznost. Žeby wrýmu mnoho sladkosti bylo, přeswědčiti se nemohu, a zdá mi se, že ač rýmowanj básnjfe mnoho práce stogj, nicméně rozkoš, tauto rownozwučnostj zplozená, za práci nestogj. Rým gest cos mechanickeho, a negednau na perutě ducha básnjřowa olowo wěšj, negednau oheň duše geho chladj. Než mylný-li gest můg smysl, a w skutku-li rým zwláštj gest dokonalostj básnického djla : rýmy umělého básnjka našeho gsau bez wady, a zdá se, že nebyly schwálně hledány, nýbrž samy se namjaly. Ostatně připomjnam, že pan Effenberger gest gedem z básnjřů, w gegichžto skládánjch wážný a slawný tón wřhradně panuge, a genž rádi tak vysoko se wznášegj, že gim wlétu každý stačiti nemůže. Kdo nemá mysli, gegich mysli poněkud přjbuzné, ten gich, gak náležj, požjwati w stawu nenj.

Částka z pjsně mešnj :

Wir knien vor dir mit heil'ger Wonue,
 O Liebe, die die Welt erfüllt !
 Vor dir, du ew'ge Strahlensonne,
 Die hier den Glanz in Demuth hüllt !
 Wir beten unter dieser Hülle
 Dich, Herr, wie jene Hirten an,
 Die Gottes Herrlichkeit und Fülle,
 Den ew'gen Sohn, im Kinde sah'u.

Částka z překrásného zpěvu: Anbetung Gottes S. 55.

Ehret, ehrt den Herrn!
 Gedank' und Wort und That verkünde,
 Dass er gebietend walt in euch;
 Gestürzt sey der Tyrannenthron der Sünde,
 Und Gottes sey das Reich!
 Ehret, ehrt den Herrn!

Částky z básně: In schweren Leiden S. 125.

Wohin, o Gott, mit dem bedrängten Herzen,
 Wohin, o Vater, als zu dir?
 In deiner Nähe heilen meine Schmerzen,
 Und Lebensquellen strömen mir!
 Du hast die herbe Prüfung mir gesendet,
 Du mir das weiche Herz verleihn;
 Und wirst, auch wenn es bricht, eh' es vollendet,
 Ihm seine Palme nicht entziehn!
 Drum klag ich nicht; mein Schmerz sind stille Thränen;
 Und diese Thränen selbst sind Glück,
 Mit ihnen kehrt ein himmlisch ruhig Sehnen
 In die empörte Brust zurück!
 Ich dulde gern. Es dulden Millionen,
 Und Viele dulden gross und still,
 Und stärken sich am Glanze ihrer Kronen,
 Wenn sie der Schmerz besiegen will.
 Ich bete an, und drücke meine Leiden,
 Mit warmer Lieb' an meine Brust;
 Aus ihrem dunkeln Blicke strahlen Freuden,
 Die mehr — als jede Erdenlust.

Počátek básně: Die Kraft des Gebetes S. 138.

Fromm und gut, mit einer liebewarmen
 Schönen Seele, fiel Eudoxia,

Leichtbezwungen, aus der Unschuld Armen,
 Als sie die Versuchung lächeln sah.
 Zu der blütenreichen Jugend drangen
 Schleichend der Verführung Schmeicheleien,
 Und sie schlürfte arglos, unbefangen
 Ihres Duftes süsse Gifte ein;
 Kostete, vom neuen Rausche trunken,
 Das Vergnügen, freut am Taumel sich,
 Bis der Tugend letzter Damm gesunken,
 Und die Scham ihr aus dem Herzen wich.

Z obrazů žiwota : Die Gewohnheit S. 214.

Die Gewohnheit ist ein Ring,
 Der, wie die andern Ringe gleich,
 Hier Sklavenfessel, dort ein Demantglied
 Der schönen Kette ist, die Ehr und Tugend
 Um ihre Edlen zieht; doch fesselnder
 Als dieser Ring umschliesst kein andrer.
 Er legt sich fest und fester um dich her,
 Und drückt sich ein, dass Zeit und Ewigkeit,
 Wenn Du nicht eilst, ihn nicht mehr lösen!
 Drum prüfe, eh' du ihm dich fügest, ob
 Er Sklavenfessel, ob
 Ein Demantglied der schönen Kette ist,
 Die Ehr und Tugend
 Um ihre Edlen zieht.

Z mrawných přípowědj. S. 221.

Nimm, was immer dich trifft, als Schickung göttlicher
 Weisheit,

Dann trifft Widriges dich, Freund, und Verderbliches nicht,
 Sieh den Gewittersturm! Er droht, und zerfliesset in Segen-
 Und so löst sich dein Schmerz einst in Beseligung auf.

I kratičej výňatkowé tito zřetelně ukazuj, že pan Effenberger má genialnjho ducha básnického, že gest bystrozraký znatel duše lidské, že gest tkliwý mudrec, že umj ljčiti rozenau krásu a důstognost duše lidské, že gest negen mocný a ohniwý, nobrž i ctný a nábožný básnjř, tak gako Schiller všemi básnickými twory swými prawdě slaužj a ctnosti, a duši každého na neyvyššjm stupni lidské dokonalosti postavuge. Znam lidi, genž nic nečtau, což gest weršowanó, poněwadž to, což čtli, byla weršowaná chudoba a mělkost všednjch dušj, genž nic důstogného nechápajj, a básnjřstwj, tak gako zlj křesťané wjře swé, gsau na lehkost a potupu. Tito nepřátelé básnj by se čtenjw wýtečnjch skládájj pana Effenbergra sbásnjřstwjm gisté zase smjřili.

Básně tyto wytisťěny gsau čistým pjsmem, a na krásném papjru, a při tom i prosty gsau všech tiskarských omylů; což tiskárně pana Pospjšila ku nemalé poctiwosti slaužj, a spolu ukazuge, že tiskarské chyby často býwajj chyby spisowatelů.

Vinc. Zahradnjk.

2. Anleitung zum besten und zweckmässigsten Gebrauche der heiligeu Schrift für Jung und Alt. Von P. Hieronymus Koch, Ord. St. Franc. Würzburg, Verlag der Stachelschen Buchhandlung 1834. S. II. 144. Druckp. 30 kr. CM. Schreibp. 40 kr. CM.; zu haben in der H. Endersschen Buchh. Prag Kleinseite Brückengasse 46.

Wtipný spisowatel pěkné wěci pjše, nechť wzal to neb ono do práce. Tak i wjř gmenowaná práce Fran-

tiškána, P. Jeronýma Kocha, ráz wtipu a zwláštnej wzdělanosti ducha má na čele swém. Nechť se spis geho kde koli odewře, na každé stránce něco poskytuje, což čtaucjho rozkošně bawi. A co vlastně autor náš spisu swému za základ položil? Umjnil si, hlawnj stránky školnjho katechismu skrze přjklady biblické wygasniti, a protož to neb ono učenj wjry a čestných mrawů wyslowiw, kratičce narážj na mjsta biblická, kteráž se na toto učenj bud' zauplna anebo gen z částky wztahuj. Katechismus, kterýž měl před očima, tyto čtyry hlawnj djly obsahge: I. člowěk, — Kristus, — Bůh, — králowstwj Božj neb cjrkew; II. Kristus nás učenjm a přjkladem ku ctnosti wede; III. Kristus nás učenjm a přjkladem newede gedno k ctnosti, nýbrž i sjlu ku ctnosti nám propůgčuge; IV. Kristus nás skrze swau cjrkew na cestě ctnosti ku blahu wede.

Gak každé učenj pjsmem oswěcuge, a twrdj, tito přjkladowé ukazuj: „Osmé přikázanj. Ježjš, pln gsa prawdy, Jan 1, 14., abrž samau byw prawdau, Jan 14, 6., tomu chce, aby všickni přišli ku poznánj prawdy. I. Tim. 2, 4. On nám swým, Mat. 5, 37., a swých apoštolů slowem, Efes. 4, 25., wýstrahu dáwá, bychom nelhali, dábla otcem lži gmenuge, Jan 8, 44., trestce gi apoštolem Petrem, Skutk. apošt. 5, 1 — 11, a wěčnými tresty g' hrozj. Zgew. 21, 8. Nelži tedy ani z žertu gako Josef, Gen. 44, 15, ani z nauze gako Abraham, Gen. 20, 2. a Jakob, Gen. 27, 19. Zwlástě pak se warug škodliwé lži, kteréž se dopustili satan, Gen. 37, 31 — 33, a žena Putifarowa, Gen. 39, 14. Lež, na neywejš oškliwá, gest neupřjrná, přetwářená ctnost, anebo pokrytstwj. Hrubj pokrytci byli Herodes, kterýž mysle na wraždu pa-

cholátka, o pokloně mluvil, Mat. 2, 8, Jidáš, kterýž, zradu mage w srdci, Ježíše pod zástěrau přátelstwj polj-bil, Mat. 26, 39, Joab, kterýž, stawě se důvěrným, Ab-nera probodl, 2. Král. 3, 27., Absolon, kterýž pod pláštěm přjwětivosti a náboženstwj, 2. Král. 15, 4.; zamyšlenau bauřku zakrýwal, Nabotowi sauměšťané, kteřjž welenjm Jezabeliníným púst nařjdili, aby pod tjmto pobožným zámyslem newinného kamenowati mohli, 3. Král 21, 9: tito wšickni byli tak gako fariseowé, Mat. 23., welicj pokryt-cowé. § 108. § 109.

Na ten spůsob náš autor vlastnj náwrhy pjsmem, pjsmo pak vlastnjmi náwrhy wyswětluje a podpjrá. Gest-itiť to wěc welmi užitečnā, když se wše, což biblj o tom neb onom dogmatickém neb mrawujm učenj obsahuge, w gednotu zbjrā, a pod gediným hledištěm sestawuge. Tau přjčinau po wšecy časy podobuj spisowé na swětlo wycházeli, gakož nepochybně w každé farnj bibliotece Ex-empla biblica, in materias morales distributa, a Nicolao Hanapo, patriarcha Jerosolymitano, potom pak Flores Bi-bliorum se nacházj. Tacjžto spisowé se ale spjše učitelům nežli uředlnjkům hodj. I oznámený tuto spis P. Kocha welmi obšjrněgšjm by býti, a mjsto naráženj na pjsmo celā mjsta biblickā poskytowati by musel, kdyby mládeži a sprostým lidem ku prospěchu slaužití měl. Neb gakož zkušenjm znāmo gest, u nás katoljků z mnoha tisjcd led-wa geden má pjsmo swaté, a má-li ho, nenj w něm tak zběhlý, by gediným slowem na celé přjběhy se upama-towal; kdyby ale každé mjsto teprw vyhledāwati měl, snadnoby ho ta práce omrzela. Kniha, kterážby nám hla-wnj dogmatické a morálnj prawdy přjležitými přjklady pjsmem swatých wyswětlowala, negen katechetům a kazate-lům, nýbrž i mládeži a dospělým wýborně by slaužila, takowé knihy ale, pokudž staťj wědomost moge, geště ne-

máme. K dokonalejšmu gj zhotowenju wtipný P. Koch alespoň nastjněnj a dobrý základ poskytl.

Vinc. Zahradník.

3. Die Glocke der Andacht. Ein Erbauungsbuch für gebildete Katholiken. Zweite, vermehrte Auflage. Augsburg 1835 b. Rieger.

Náboženstwj gest pro wšechny lidi bez rozdjlů stawu a řádu, pro sprosté a pro powyšené, pro wzdělané i pro newzdělané. Neywzdělaněgšj muž wěri-
ti musj, což Bůh skrze Ježjše Krista lidskému národu zgewil, gako neysprostěgšj člověk, kterýž se ani čjsti nenaučil. Wěri-li by wzdělaný ginák než newzdělaný, gistotněby buď geden neb druhý bludnau měl wjru, anebo i oba by od prawdy byli wzdáleni. Ježjš Kristus nemluwil ginák učeným a ginák neučeným, nýbrž bez rozdjlů totěž Božj slowo ohlašowal. Prawda sice lgest, že se náboženstwj ginák wzdělaným, ginák newzdělaným přednášeti může: w tomto ale přednášenj nikoli nenj tak weliký rozdjl, by to, co se gedněm přednášj, druhým k žádnému užitku nebylo. S Bohem gedno srdce mluwj tak gako druhé; a rozdjl řeči, kteréž každé srdce při bohomyšlném wyléwánj swém užjwá, nikoli nenj weliký. Pro tu přjčinu žádná modlicj kniha nebud' strogena gedno pro lidi wyššjho wzdělanj, a gistě to i nadepsané wzdělawatedlné knize ku žádné chwále neslanžj, že má na čele pyšný, hrdý nápis: „Zwon pobožnosti pro wzdělané katoljky.“ Psána gest řečj wázanau: zdaliž ale gest potřebj, aby wzdělaný člověk, neginák leč we wersjch a w rýmech s Pánem Bohem mluwil? Zdali ten,

kdož w strjzliné prosaické mluwě Boha swého wzywá, proto gmjn býti má za newzdělanec? Nechci býti twrdým, nesprawedliwým saudcem knihy této, a zlehčowatř obsah gegj; to ale mlčenjma pominauti nemohu, že gest přjliš uljčená a wyšperkowaná, a domnělé básnické kráse na negednom mjstě prawau, srdečnau pobožnost obětuge.

Čtiwost, mji sebe za wzdělaněgšjho giných lidj na swětě, giž daleko se rozlezla, a každá kuchyňská, každý kregčowský towaryš čtěl gmjn býti za wzdělaného. Těmto lidem, genž přiwykli všemu lépe rozuměti, všeecko mji lepšj, a we všem býti lepšjmi, welice to zachutnati muselo, že gim ten gegich chytrý kazatel podlé mody i také wzáčněgšj, na ně obzwlášť měřeně a k libosti gegich přistrogeně náboženstwj, „náboženstwj pro wzdělané,“ z fabriky swé wydal, aby se nad ostatnj luzau a chátrau křesťanskau wznášeti mohli. Že wšak tjm způsobem náboženstwj učiněno bylo prostředkem marnosti a wzáčnickárstwj (Vornehmthuerey), to u protestantů nic diwného není, poněwadž gegich cirkew giž od narozenj swého k tomu gest určena, aby slaužila. Do katoljků ale genž w cirkwi swé magj geště zbytek swatosti, kteráž se nad státěm, společnostj, modau a nad wšelikými rozdjly důstogenstwj a wzdělanosti vysoko wznášj, do katoljků by se žádný nadáti neměl, že i oni to tak nazwané „náboženstwj pro wzdělané,“ mezi sebe uwedau. U katoljků, gakož známo gest, toliko kněžské poswěcenj gednoho dělj od druhých, nikoli ale wzdělanost. Toliko pohané měli obzwláštnj náboženstwj pro wzdělané, pro umělé, pro ty, genž k *misterijm* připaušjny býwali. Křesťanské náboženstwj se ale od pohanstwj práwě tjm rozeznáwá, že wšickni lidé, wšickni bez rozdjlu, bez rozdjlu negen stawu a kasty, nýbrž i uměnj a wzdělanosti stegného k němu přjstupu magj. Při pjsně swatém wždy-

cky právě to bylo s podivem, že sprostého rovně tak
 ěakož i neyraudřegšjho zagjmá a w mysli powyšuge.

Gako protestanti náboženstw swé přemudřelým
 žwánjm a sentimentálnjm krasomluwenjm postavili pod-
 mody: tak ge nynj w tom někteřj z katoljkú ná-
 sledngj. Podlé způsobu nechutných wzdělawatedlných
 spisů, pro wzdělané slečny, pro urozené dcery wzá-
 ených rodičů etc., genž giž dáwno w německém prote-
 stantstwu w užjwánj byli, nynj také pro „wzdělané“
 katoljky zwony pobožnosti na swětlo wycházegj! Panugj-
 cj tón čili duch w gedněch i w druhých gest tentýž,
 mudrowánj obyčegem starých a sentimentálnost. Swatý
 oheň řeči biblické wodau nechutných weršů býwá uhašen;
 mocná ona mlowa, kteráž hory pohybuge a wnitřnost-
 mi duše potřásá, proměňuge se w zdwořilanu konwersacij
 a w heyčkagij a konejšugcej krasomluwenstw uhlažených
 a ulžaných dnchownjch panáčkú podlé mody.

Ale w každém giném ohledu ta sentimentálnj žwawost
 moralistů neyměuš lidi k šlechetným mrawům wede.
 Mrawopočestnosti i neupřjmo (indirecte) činěn bud' prů-
 chod skrze přjklady a obrazy, anebo skrze zákony,
 genž ku gistým činům pudj, a skrze zápowědi, genž
 gistých činů nedopauštěgi. Magj-li lidé před očima
 wznešené přjklady ctnosti, a uwykagj-li w každodennjm
 gednánj swém gistému pořádku: tedy i tehďáž, když gich
 žádný upřjmo newzbuzuge, s wětšjm ochotenstwjm ku
 ctnosti se nesau, než musegi-li toliko mrzutau přálekci o
 ctnosti poslauchati. Služby Božj, kteráž skrze prostá, mocná
 zdwibugj, gádrná řeč biblj, kteráž skrze prostá, mocná
 powěděnj a skrze obrazy bez přjwalu marných slow
 ačj, a potom skutečný, prawitedlně zřjzený žiwot poe-
 žiwým mrawům mnohem přjhodněgšj gsau, nežli wše ká-
 žanj, napomjnanj a wzbužowanj w prose a we werějch,

gakéz nyněgěj náboženská literatura w obyčeg neb mo-
du uwedla.“ (Literaturblatt 1835 N. 90.)

Vinc. Zahradnjk.

4. La Thaumaturge du XIX. siècle, ou Ste. Philomène,
Vierge et Martyre. Lausanne. Imprimerie de Sa-
muel Delisle. 1834. 8. P. V. 302. *)

Tato francauská knjžka wznešenau a oswjčenau o-
sobau králowskau wysoce důstogné Redakcj časopisu na-
žeho s tau žádostj byla podána, by obsah gegj také w
Čechách w známost uweden byl.***) Žádosti té milé a ochot-
ně gsme po wůli, ne toliko proto, poněwadž z tak
wysokých mjst byla nám wygewena, nobrž i také proto,
poněwadž obsah dotčené knihy w skutku hoden gest, by
wůbec w známost uweden byl. Gedná se zde o „*diwo-
twornici 19. stoletj, čili o panně a mučedlnici Božj,
swaté Filomeně*“, kterážto 25. Kwětna 1802, w Řjmě
nálezena, a I. P. 1805. do neapolitánského města Mug-
nano řečeného přenesena byla. Prwé ale, než k wypra-
wowánj toho, což se w knjžce této zawjrá, přikročjme,
widj se nám býti podobno, podotknauti, že nadřečená
knihka s approbacj neydůstogněgšjho Lausanno - Genf-
ského biskupa *Petra Tobiáše* na swětlo wyšla, kterýž
přjčinau gegjho wydánj na st. I. w ta slowa se prohlašuge :
*Wěřjme úplně, že tagné rady prozřetedlnosti Božj k
mjstu přiwozugeme, schwalugjce swým diöcesanùm
pocetu swaté diwotworky Filomeny, panny a mučedl-
nice Božj; a tau se kogjme naděgj, že poceta gegj*

*) Kratičký wýtah w německé řeči gest w knjžécj arcibiskup-
ské knihtiskárně za 10 kr. stř k dostánj.

***) I sw. ostatek gsme obdrželi.

Red.

w našj diöcezi rovněž jako na jiných místech hogného ovoce vzdělanj a posvěcenj vypěstobj.“

Filomena stala se mučednicj za cjsaře Diokleciana, bez pochyby za těch dob, an ukrutnjk tento swau manželku, swat. Sirenu, a vlastnj swau dceru pro náboženstwj křesťanské, kteréž obě wyznaly, zabiti dal. Filomena byla právě tehďáz w Řimě. Wida Dioklecian pannu wšj krásau ozdobenau, i hned w milowanj gegjm wšeckerdce swé zapálil. A wšak nechtěla a nemohla se Filomena wydati k wůli geho, poněwadž Bohu slib učinila, že z lásky ku Kristu Ježíši panenské čistoty wezdy chce ostrjhati. Cjsař w wzteklosti swé dal gi prw mučiti, domnjwage se, že tjm šjgi gegj obměkčj a k libostem swým přípuď. Když wšak nižádným během nemohl gi mjtj po wůli swé, posléz wšechen smyslem pomínutý dal gi zabiti.

To wše dotčená knjžka zewrubněgi takto wyprawuge: Filomena byla z rodu králowského. Gegj otec kralowal w gedné zemi řecké, a sláwau i bohatstwjm oplýwal, ale wšak neměl nižádných dětj. Protož ustawně s manželkau swau pohanským bohům swým oběti činil, by k gich probšám přichylili uši swé, a manželstwj gegich plodem požehnali. S welikau tesknostj a tužbau den ke dni toho řeekali, ale dočkati se nemohli. Toho času žiw byl při gegich dwöre gistý římský lékař, Publius řečený; ten byl giž křesťanem. Wida hluboký zármutek, kterýž králowské manžele den po dni wjc a wjc swjral, předstanpil před ně, a gať se k nim mluwiti o wjře křesťanské, kteráž pro každý lidského srdce bol a zármutek hogné utěšenj poskytuje. W horliwé nábožnosti swé gim také přisljbil, že prawý a wěčný Bůh ge wyslyšj, a potomstwem obraduge, dagj-li se pokřtiti. Milost Božj oswjtila mysl těch dwau králowských manželů. Stali se oba kře-

sřany, a po nedlouhém čase rodičemi Filomeny, kteráž prospjvala mandrostj, a wěkem, a milostj u Boha i u lidj. Když giž byla w dospělegšjm wěku, wzali gi s sebou rodičowé gegj do Řjma, kamž se gegjotec odebrati musil, boge se nesprawedliwé wálky, a chtě sobě Diokleciana ku přjzni nakloniti. Ledwa že cjsař pannu wšemi krásami ozdobenau spatřil, milostj k nj zahorel. I stal se hned otci gegjmu ke všem službám wolným, prawě gemu, by se ničehož neobáwal, nobrž bezpečně domů se nawrátíl, a w klidném pokogi swau zemi spravowal, že on wěj swau mocj a silau geg badaucně hágiti bude, toliko aby mu dceru swau Filomenu dal w manželstwj. Rodičowé s welikým potěšenjm swolili, a giž w dachu swém z takého dcery swé na prwnj swěta trůn powyšěnj se radowali. A wšak nenadáli se, že dcera gegich, wždy gich poslušná, w té gedině stránce po wůli gim nebude. Chcete-li, dj k nim, bych gá z lásky k člověku slibu swého Kristu Ježjši učiněného nesplnila? Mám-li gá pro lásku toho swěta odtjci se lásky Božj? Mé panenstwj nenjť giž wjce moge, onoť giž chotí mému Kristu Ježjši náležj. Nemohu tedy darowati, což gsem giž Pánu a Spasiteli swému w obět přinesla! — Rodičowé i cjsař prosili, hrózili, kárali; ale vše nadarmo. Když Dioklecian dobrými a laskawými slowy úmysl swůg k mjestu přiwesti nemohl, rozpálil se gako lew bengalský, gemuž gistá giž kořist býwá nagednau odegmutá. W roznjčeném hněwu swém dal Filomenu mrskati, pořád se geště tau naděgj koge, že ubitá a umrskaná sklonj se posléz k libostem geho.

Nicméně wida, že marná gest naděge geho, upadl konečně w takowau wzteklost, že nepodoben byl člověku. Ustawně úpěl a křičel, že nemůže mjeti Filomenu za manželku. I znouwa gi dal krutě mučiti, neyprw wo-

dau, potom ějpy, ale vše nic neprospělo. Čjm se wjce Dioklecian rozpálowal w zlosti: tjm se wjce o wjce Filomena w milovánj Boha rozuěcowala. Konečně nemoha gj ani k swé libosti připaditi, ani toho dowěsti: by w rukau katand a mučitelů ducha wypustila, dal gj hlawu stjti. Sotwa se to ale stalo, zaufalstwj zmocnilo se daše geho. „*Giž weta gest po Filomeně*“ počal řwáti, „*giž nebude nikdy chotj mau!*“ Až do poslednjho wzdechnutj swého se mi proti wila, giž gest mrtwa, mohu-li bez nj žiw býti?“ A to řka celý smyslem pomínutý trhal si wlasj z hlawy a brady, mrštil sebau s trůnu na zem, kausal wše, což zuby dostihnauti mohl, ustawně křiče a wolaže, že nechce giž býti déle cjsařem. —

Kdo gest, genž by newěděl, že tohle dobře se šrownáwá s tjm, což kronika o poslednjch žiwota Dioklecianowa letech lječj? — Než nawraťmese k našj swaté mučedlnici. Asi před 15 sty lety wycedila swatá Filomena krew swau z lásky ku Kristu, Pánu swému, přinesla mu tělo swé w obět žiwau, a tak k wěnci swému panenskému připogila geště korunu mučedlnickau. Za ten celý čas tělo i gméno gegj zůstaweno bylo od Boha w zapomenutj. Po třikrát pěti stech letech wycházj teprw na gewo, ctj a sláwau korunowaná! Nebo teprw l. P. 1802. w katakombách swaté Priscily nalezeno bylo tělo gegj s hrobowým kamenem i nápisem. Mohlby se tu někdo tázati: proč Bůh dřjwe neoslawil wěrné děwy swé? Proč w našem teprw stoletj zwelebil gi, a sice tak mnohonásobnými diwy a zázraky? W našem stoletj! Toto slawo přemnoho w sobě zawjrá! — Gestř to stoletj duchownj pýchy, gestř to wěk newěry, wěk, w kterémž člověk krátkému rozumu swému chce podrobiti i skutky Boha nestjhlého. Wěk náš wjry sobě mnoho newáží, ano brž w posměch uwodj, což hned rozumem wyměřiti a

postjhuauti se nemůž. Bágkau a smyšlékau zdá se mu býti všeco, což gen poněkud lidský rozum přesahá; a žiwot swatý, Bohu we všem oddaný, Bohem we všem napořád se zprawugcj, zdá se mu býti wěcj dokonce a dočista nemožbau. Protož byloli kdy potřebj, by se swětu příkladowé prawé zbožnosti před oči kladli: tedy obzwláště za našich dnů přewrácených gsme toho potřebni, by se nám obyčegným i neobyčegným způsobem kázalo a pronikawě zwěstowalo, proč zde žiwi gsme, k čemu gsme powoláni, a co Bohu dlužni gsme. Gestli dokonce tělesná nešlechtnost hlawnj wěku našeho wadau, dotýkagcj se téměř všechněch stawů a wěků: nemá-li každý wěrný křesťan z čeho Bohu swrchowanému děkowati, že právě za těchto porušených časů našich djwku swau wěrnau, čistau a nepoškwřenau wywodj na swětio, by se opět a opět okázalo, že prawda gest, což sw. Pawel napsal: „*Mlé wěci swěta wywolil Bůh, aby zahanbil silné?*“ 1. Kor. 1, 27. Posléz oslawiw swatau pannu swau tak mnohými diwy a zázraky, že wšjm právem „*diwotworkau 19. stoletj*“ sluge, snjžil hrdost a pýchu našich mudrlantů, zahanbil gegich newěru, a opět okázal, že „*maudrost zagisté tohoto swěta, bláznowstwj gest u Boka.*“ 1. Kor. 3, 19.

Wyprawugj se pak tito zázrakowé, kteréž Bůh skrze swatau Filomenu tworiti ráčil, od stránky 73. až do st. 177., následowně na 104 stránkách, a gest gich takowý počet, že užasem a podiwenjm w neyhlubšj pokoře zřenj swoge obracugeme k všemohaucjmu Bohu, genž tak *podiwoný gest w swatých swých.*“ Žalm. 67, 37. Aniz se kdo domnjwey, žeby tito zázrakowé do oboru bágek a smyšlének pauhých náleželi. Wše, což se o diwjch a zázracjch této swaté panay w dotčené knize wyprawuge, na gisté a historické prawdě gest ustanoweno. Nedoswědčugj těch zázraků toliko gednotliwj lidé, kteréžby mohl

někde w podezřenj wzjá, že buď přepiatostj byli pagali, aneb bludem něgakým potrhauti: nobrž swědkowé těchto diwů a zázraků gsau na wětšjím djle celé rodiny, města i kraginy, genž gednosworným hlasem wyznáwagi, což na swé vlastnj při widěly, a o čemž se načiž přoswědčily. Lidem ze wšech wěků a stawů bylo na moconau přjmlawu swatě Filomeny od Boha spamožjno, gsau také zegména uwědeni, a mnozj z nich gsau až dosawád na žiwu. Učitel cirkwe, swatý otec Tomáš řekl gedaau; „*Twořenj diwů děje se na utwřenj wjry; operatio miraculorum ordinatur ad fidei confirmationem.*“ Ochábla-li tedy w srdcích mnohých swatá, nebeská wjra, mrtwa-li gest za dnů našich u přemnohých křesťanů, a neneseli giž wjce toho blahofinného owoce, kteréž přinášela ondy: nemusjme-li Bohu děkowati, že opět neobyčejnými skutky swé wšemocnosti w lidech gi obžiwuge, před newěkjým swětem rázem Božstwj swého gi oswědčuge a oslawuge? A tohoto apasitedlného owoce přinesla giž pocta swatě Filomeny w hognosti. Přemnozj byli gsau giž u wjře swé posilněni a utwřeni, ginj aspoň k přemyšlenj a maudřegjmu gednauj připuzeni. Kamž se koli powěst o swatě Filomeně a o těch zázracjch, kterýmiž gi Bůh oslawil, donesla, padiwých srdce lidského proměn bylo k spařenj. Diwotworná moc Božj owšemť po wšecy dni a we wšech stwořenjch zřegmě se zgewuge, Bůh wětšjimi i wyššjimi diwy každodenně se oslawuge, a swět celý takorka w zázraku zahrnuge; aniž nenj nás tagno, že wjra Kristowa, gsauč giž w celém téměř swětě rozšjřena, gsauč gasněgšj nad swětlo slunečné a pewněgšj wlských alpůw, nemá zázraků potřebj, by déle ohstála, a welebněgi před weškerým swětem se ozářila. Gest giž dosti utwřena, oslawena a Božjmi paprsky ozářena! Než lidé toho magj potřebj, „*ut non majora, sed insolita videndo stuperent, quibus quotidiana viderant.*“ An-

gustin. tract. 24. in Joan. A protož klanjše se Bohu w neyhluběj pokoře, že opět za dnů našich wjru swau před celým swětem tak oslawil, a tak naště swětu dokázal, že ani kosti těch, geuž mu slaužj, zmařeny nebywajj. Žalm. 33, 21. Půl drabého tisjce let ležely kosti swaté Filomeny w podzemněh skregějch římských w zapomenuj. Tu nagednau wywodj ge Báh na swětlo, a takými ge oslawuge a zwelebuge zázraky, že celý swět ge w poctiwosti mji, a zwolati musj: „Zde prst Božj gest!“ I počjná také giž s neobyčegnau rychlostj pocta sw. Filomeny we swětě se rozširowati. Gako rozžaté swětlo w krátkém okamženj i vzdáleněgěj mjsta paprsky swými oswěcuge: rovně tak w nedlauhém čase powěst swaté Filomeny a nábožná pocta gegj až k neyzaššim swěta končinám se rozšjřila. Negen w Řimě, w Neapolitansku, w Florencsku a w giných wlašských kráginách; nobrž i w ostatnjch europských zemjch, anobrž i w mimoeuropských se rozmáhá.

Zwlastě od roku 1832. nabyła gegj pocta takowé stkwělosti a rozlehlosti, že giž i w Čjně, w Japonu a w Americě gméno swaté Filomeny se oslawuge. Z toho průwodnoť gest, že po dlauhém čase celá cjrkew Kristowa swaté Filomeně slušnau wzdáwati bude poctu, a že nábožnj křesťané skrze gegj mocnau u Boha přjmluwu budaucně welikých darů a milostj docházeti budau. K čemu zówěrečné Amen! pravjme, by se to stalo.

J. V. Jirsjk.

5. Beiträge zur Kirchengeschichte des neunzehnten Jahrhunderts in Deutschland, oder über die neuesten Verhältnisse daselbst. Augsburg bei Kolmann 1835. S. X. 222.

Ku ctnosti náležj negen chtěnj dobrého, nýbrž i rozuměnj. Šlechtná wůle sama o sobě tak nenj úplnau

ctností, gakož i rozum bez šlechtné wále. Skladatel wýš peznamenané knihy nepochybně dobruu měl wůli, a z prawé šlechtnosti srdce katolické cjrkwe w německých wlastech se ugal. Co to ale bylo platno? Zdali těm, gež brániti umyslił, i w neyменьjím prospěl? Psal wlastně proti německým protestantům, zwlášťě pak proti Pruskému řjzenj země, z toho ge obwiňuje, že cjrkew katolickau ztenčiti a zkaziti usilugj. Ale wšak namočil péro we Zlučti, a s wětšj psal hořkostj nežli důwodnostj. Prawj neb domnělj utlačitelé německých katoljků mu wyťykagj, že gest nectným utrhačem, a wznešené osoby samého krále nešetřj. Spisowatel, ginak dosti wtipný a obratný, spjše by byl k předsewzatému konci swému uhodil, kdyby se byl spjše mjrnému a tichému duchu Ježjšowu wěsti nechal, nežli horliwému duchu Eliášowu. Žaluge pak na řjzenj zemj Pruskému králi poddaných, že katolickau cjrkew nehodnými swjrá okowy, do žiwého gj sahá, biskupy má za swé služebnjky, škoiy katolické zprawuge, tisknutj katolických spisů censuře swé podrobuge, wůbec pak welikau nesnášeliwost čili intolerancj ke katoljkům dáwá na gewo. Tak welice hořj duše geho, že i papeže Pia osmého nešetřj, a breve geho, 25 Března 1830 wydané, kterýmž katolických farářů napomjnuá, aby přjčinau mauželů, z nichž gedna strana gest nekatolickau, mjrně sobě počjnali, hanliwě pozýwá djtětem intrikami zplozeným a umělým babenjm diplomatiky na swět přiwedeným. Těmi a takowými spisy se protestanti neobráťj ku pokánj, nýbrz wjce se zhoršj, w te přicházegjce domněnj, že práwi zůstawagj, by třebas až na duši katolické cjrkwě sahal. Pokudž gá saudití mohu, ne welmi počtiwě o Kristu a prawé cjrkwě geho, křesťanské katolické, smeyšlj ten, kdož se bogj, že od swých bogownjků ztenčena neb dokonce potlačena býti může. „Portae inferi non praevalent

bunt adversus eam.“ Blud slaužj ku stkwělegšjmu wjtěz-
stwj prawdy, a rownau měrau i odbog, gegž cjrkwí ka-
tolické nepřátelská strana činj, k zweličenj sláwy gegj
napomáhá. Co katoliktj mocnářowé k dobrému cjrkwě
katolické činj, to činj hlawně proto, že gsau nábožnymi
katoljky. Od pohanů, mahometanů a wůbec wšech
nekatoljků swatá cjrkwě naše nikdy nic neočekáwa-
la, aniž za dnů našich očekáwa, ale na druhé stra-
ně nic se gich také nebogj. Nechť gen duchownj zpráw-
cowé wěrně o to pečngj, by katoljci opradowými kato-
ljký byli; nechť gen biskupowé swětské swé powinnosti
od biskupských práwě rozdělugj, práwě tomu rozuměgje-
ce, že biskupský auřad dokonce giný gest, než auřad
swětských mocnářů a panownjků; nechť gen swatý swůg
auřad apoštolským duchem wykonáwagj, „non dominantes
in cleris,“ gakž napsal apoštol. Do učenj a do podstat-
ných řádů cjrkwě katolické nikdo se neplete, gakož i
žádný katolickým biskupům nepřekážj, by w podrženém
sobě duchowenstwu wjru a šlechetný, práwě apoštolský
mysl množiti a wzdělawati, anebo giným powinnostem
wyššjho knězstwj zadest činiti nemohli.

Vinc. Zahradnj.

B) ROZLIČNOSTI.

α) *Zákony od roku 1835.*

Wysokým dekretem dwornjho kanceláře od 21. Proslnce 1834 čjso 24102 se oznamuge, že wedlé učiněného usnešenj s c. k. dwornj wogenskau raddau — když pensiowaný důstognjk wogenský, genž pro pomnulost myslj z domu wyslauzenců do městského bláziuce přigde, aneb k uzdrawenj gakěhosi neduhu kdesi mimo dům wyslauzenců se nacházj, na čas swé nepřjtomnosti z domu wyslauzenců zárowě s ostatnjmi mimo invalidownu se nacházegjcmi pensiowanýmj důstognjky do ustanowené duchownj prawomocnosti náležj, a sice ohledně do oné, ku které zákonně wedlé osobnj vlastnosti připogen gest.

Gubernial. nařzenj 16. Ledna 1835. čjso 204.

Aby se na budaucnost při oné wůbec patrné důležitosti weškerých farnjch listin a pjsemnostj wšj počybnosti, wzhledem na gich přigmutj do kostelnjho a farnjho inventáře, wyhowilo — nařzenjma od 28. Čerwence 1833 čjsl. 33222 se wůbec přikazuge gednotliwě zwlášť těchto listin a pjsemnostj do inventáře farnjch pozůstalosj wtáhnauti — a tjm wtáhnutjm neb přidánjm oddělenj „farnjch kněh“ onu rubriku při založenj farnjch inventářů pode gménem „*fundus instructus*“ domu farnjho vyplniti.

Gubernialnj nařzenj od 23. Března 1835 čjs. 11925.

Podlé seslaného vysokého dekretu c. k. dwornj kommissj nad studiemi ode 29. Března b. r. čjsl. 1867 následkem neywyššjho rozhodnutj od 17. Března b. r. ku

rownánj všeho nedorozaměnj připomjná se, že nařizenj w politickém zřizenj německých škol přigatě vysok. dworské kommissj nad studiemi od 17. Března 1815 čisl. 547 týkajce se wystawenj sklepu neb chléwn krawějho pro učitele, gen na řizenj zemské w delenjch rakausjch se wztahuge — a že tjmto nařizenjm se nemjnj, gakoby býwale stáwagij na gakémkoli práwnjm základu stanowené záwazky všech, neb gen některých přispjwatelů stawitelnjch — při opravě hospodárských stawenj pro učitele wyzdwiženy byly, Co se týká přispjwánj ku stawenjm, w nichž se obydlj učitelowa spolu s obydljm kostelnjkwým nalezá — ustanowuge se wedlé nahoře zmjuěného neyvyššjho uzawěkej, že powinnost přispjwatelů ku kostelnjm stawbám gen tehďáž při stawenj kostelnických přjbytků mjsta má, kdežto nřjwánj domu ku kostelu patřjcejho s hospodárskými přjstawky aneb bez nich k dotacj kostelnjkwě náležj, gestli že s úřadem téhož kostelnjka i učitelstwj spogeno gest, a mjsto pro školu se má w tomže geho domě gakýmkoli způsobem, zwlášťe geho zwětšenjm zgednati.

Gubern. nařizenj od 30. Dubna 1835 čisl. 17170.

β) *C j r k e w n j z p r á w y.*

*Stolice sw. Petra w Řjmě. *)*

Na konci lodi Swato - Petrského chrámu w Řjmě stoj pěkná schránka, spojwagij na čtyrech welikánských figurách, genž představuj tolíkěz cjrkwenjch učitelůw. Celá tato kowová litina podobná gest trůnu, w němž se nacházj stolice, o nřj se prawj, že kněžeti apoštolskému,

*) Wiz rytinku. — Wzato z Plecowa Časopisu.

sw. Petru, co Římskému biskupovi náležela. Dle pradávného ústného podání dostal svatý Petr stolicí tuto darem od senatora Pudencia, w gehožto domě byl hostem, a nepochybně též swatému ewangelium zde učil. Dle návyku stározákonnjho, kterýž i do Cjrkwe Kristowy přešel a se rozšířil, náleželo sw. Petrowi seděti na stolici, neboli na trůnu, když učil neb služby Boží wykonával. Z kteréhožto návyku wysvětliti se dá, proč wýznam: sedes, cathedra, *ἑδος* - sjdlo, stolice, trůn znamená toliko, co biskupská práwomocnost. Dotčená stolice swatého Petra gest práwě takowá, gakowau mohowitý římský senator darowati mohl wrchnjmu správci swaté Cjrkwe, gegž co náměstka Páně ctil, a w domě swém ochraňowal. Wzdělaná gest ze dřewa, a celá téměř wykládaná kostmi slonowými, tak že práwem pokládána býti můž za stolicí kurulskau. Rozložiti se můž na dvě hlawnj částky, předaj částka gest vlastně sjdlo samo, do kostky wyraubené, a zadnj částka gest lenoch. Sjdlo gest čtyry římské palmy široké, strany geho obnásegj půl třetj, a výška půl čtvrté palmy; spočjwáť na čtyrech přjmných slaupech, kteréž na hoře i dole přjcnými záworkami spogeny gsau. Postranice geho gistými arkádami wyplněny gsau, an w spogenj s dvěma hlawnjma piljřky geště na dwau čtwerhranných slaupejch tré oblančků spočjwá. Přednj strana gest zwlášt bohatě přiozdobená, záležegje z osmnácti přehrádek, třemi řadami rozlosowaných. W každé přehrádce zasazena gest slonowá tabulka, obraubená způsobným rámcem z ryzjho zlata. Na těch tabulkách wyobrazen gest žiwot a skutky Herkulesowi. Na lenochu klenau se, gako na postranicech, čtyry oblanky, na pěti slaupech spočjwagj. Nad tjmto slaupenjm wywššena gest tříjhranná římsa, kteráž celému djlu způsobné a wkusné podoby dodává. Mimo dotčené tabulky gest celá přednj strana, gakož i rámeček

lenochu a plocha římsy vkusně dlabanau slonowinau pokryta. Stolice tato gest patrně výrobek římské djlny, nepochybně stolice kurulská, a gakož mistrná gegj řezba swědčj, někdegšj nábytek mohowitého senátora římského. Posléz, že stolice tato pocházj právě z toho wěku, w němž sw. Petr do Řjma přišel, doswědčuj nám Zelezné kruhy, kteréž z obau stran do hlawnjch slaupů wprawy gsau, do nichž dwa silné sochory nastrčeny a celá stolice přenášena býti může; neboť gako potwzuge Justus Lipsius (Elector. lib. 1. cap. 19.) právě za časa cjsaře Klaudia nastal w Řjme ten způsob, od otrokůw dáti se na stolicjch nositi. A w těchto letech přišel swatý Petr do Řjma. Kdyby stolice tato z pozděgšjch wěkůw pocházela, kde onen náwyk byl giž wjce rozšjřen, bylyby kruhy gegj řemeslněgi umjstěny; anaž ale gegich hrubost od pěkné leposti celého djla patrně se ljšj, nepochybně náležj tomu wěku, w němž počali Řjmané dáti se nositi na takowýchto stolicjch.

Že ale stolice tato se zachowala až na naše časy, nebude nám diwno, když uwážjme, že prwnj křesťanstwo sjdla apoštolská, ano i stolice prwnjch biskupůw u weliké měli uctiwosti, aby nástupce gegich na nich usazowali. Takž doswědčuge nám Eusebius: „Stolice Jakubowa, kterýž od našeho Spasitele a od Apoštolůw za biskupa w Jerusalémě ustanowen byl, zachowána gest až do dnešnjho dne, a bratrj též cirkwe gi magj od dáwných časůw u weliké uctiwosti.“ (Ens. hist. eccl. lib. VII. c. 9. edit. Turin. 1746. tom 1. pag. 301.) A kde činj zmjnu o ustanowenj Hermowě na též biskupstwj, dj takto: „On obdržel apoštolokan stolicu Jakubowu, kteráž se posud zachowawá.“ (ibid. cap. XXXII. pag. 326.) Wtenže smysl dokládá Niceforus: „Wjmeť, prawj on, že trůn Jakubůw až na naše časy zachowán gest. Nástupcowé

geho ctili tento ostatek.“ (Niceph. Cal. lib. VI. c. 16.) Valesius nám též zaznamenal, že stolice swatého Marka w Alexandrii dlouho zachovaná byla, a že sw. Petr, biskup Alexandrinský z wáznosti před swatým Ewangelistou nechťwal, genom na podnúžce stolice této seděti. (Acta. S. Petr. Alex. apud Baron. ad an. 810.)

Z těchto příkladů snadno uzavříti se dá, že i w Římské Cjrkwi stolice sw. Petra s podobnou šetrností byla chována. W tom nás potvrzují swědectwí jiných spisowatelůw cjrkewnych: Tertullian dj: „Percurre ecclesias apostolicas, apud quas *ipsae* adhuc *cathedrae apostolorum* suis locis praesident; si Italiae adjaces, haes Romam, unde nobis quoque auctoritas praesto est.“ (De praescript: haeretic. cap. 36.) Kterážto slova učení Valesius wykládá tak, že Tertullian z gestotných stolic apoštolských starowěkost biskupstwí křesťanských dowozuge; a že jako stolicemi nepohnuto, tak i přesná wjra že se zachowala. Zřetelnějš gest swědectwí swatého Optata ze čtvrtého století, kteréž znj takto: „Vestrae cathedrae vos originem reddite, qui vultis sanctam Ecclesiam vindicare, sed et habere vos in urbe Roma partem aliquam dicitis. — Denique si Marsobio dicatur, *ubi illic* sedeat, numquid potuit dicere *in cathedra Petri*? quam nescio, si vel oculis novit, et ad cuius memoriam non accedit. Ecce praesentes sunt ibi duorum memoriae Apostolorum dicite, si ad has ingredi potuit; ita ut obtulerit illic.“ (Lib. 2. adv. Parmen.) Swatý Optat o stolici sw. Petra co o něčem widitelném a hmotném, činí rozdíl mezi Římem, neboli biskupskou prawomocností a mezi stolicí, a dokládá, že sw. Apoštol u nj obětowával. Geště patrnějš swědectwí podává nám Enodius z Pavie we své apologii čtvrtého sněmu Římského, kdež dj: *Mundi caput Romam esse prostratum et matricem pon-*

tificii cathedram quasi ultimum videri sedile despectam.“ (In Labbei concilia Tom. 4. par. 1671. p. 1356. C.) W čemž nás potvražej gestě wje následujcej slova téhož spisowatele, kteráž nedaleko po nadřečeném mjestě uwádj: „*Ecce nunc ad gestatoriam sellam apostolicæ confessionis uda mittunt limina candidatos.*“ — Mimo to mohli bychom se odwołati na swatého Augustina, kterýž činj zmjuku o slawnosti, která giž za geho času ke cti též stolice držána byla, a po dnešnj den w Cjrkwi katolické se držj; máme však za to, že i tjm gegj prawost se osvědčuge, anať se skrže tolik wěku wehrámě křesťanském, we swatyni tak slawné chowá, kdežto patrno gest, že z pohanské djluy pocházj; čehožby prwnj náměstkové sw. Petra zagisté byli nedepustili, kdyby žádně pře-swědčenosti byli neměli o tom, že swatý Petr skutečně na nj seděl.

Kratinkau tuto zpráwu o stolici sw. Petra w Řjmě podáváme přjchylnému čtenárstwu swému, té gsauce naděge, že nebude newhod nikomu, kterýž gednau o tom přemýšlel, proč sw. Cjrkew dne 18. Ledna swětj památku téhož apoštolského sjdla, a posud žádného aplněgřdho wyswětlenj o tom nabyti mehl.

Poněwadž ale swatá Cjrkew ustanowila gednau památku stolice Řjmské sw. Petra, widělo se gj přjhodné, swětiti také památku sjdla Antiochenského, anto swatý Petr dřjwe w Antiochii Cjrkew Páně spravowal. Swětj sic i tuto druhau památku dne 22. Unora, však podobné re-liquie nikde nenj. W Benátkách sice gest gakási stolice mramorowá, o nž gde mezi spřestým lidem powěst, že stolice swatého Petra gest, z Antiochie do Wlach přenešená. Pauhá to však gest domněnka spřestého lidu; neboť za takowau gi nikdo newydáwal, aniž kdy ctěna byla, co pozůstatek apoštolský. Newj se, kdy a za gakan přjči-

nau do Benátek se dostala; wěk apoštelský gj ale upj-
rá giž nápis kufickými literami, obsahujejj několik wer-
šů z koránu; a pročez prawdě wjce podobno, že gisté-
mu Afrikánskému králi neb knížeti náležela, gakož ně-
kteřj se domnjwali. Přáno gj sice mjsta we Swato-Petr-
ském chrámě; stogj však tam genom pokautně, a cho-
wá se — nikoli co něgaká reliquie, nýbrž co paubá sta-
robylost.

Hlawnj chrám w Pise.

Byřby město Pisské nemělo se co chlubití dáwno-
wěkostj původu swého, Strabonem a Dionisiem Halikar-
naským oswědčenau, byřby i obywatelé geho wedlé Tita
Livia a Diodora nebyli po zemi a po moři slawná doka-
zowali rekowstwj, byřby to město nebylo diwadlem weřeg-
ným býwalo různic za Řjmanů a w střednjm wěku, byřby
nikdy nebylo slynuło společenstwj m s papežem a s cjsa-
řem řjmským: gediný chrám by dostačil sláwu geho ne-
toliko po Malii, ale po weškeré Ewropě wyhlásiti. Sta-
wenjm toho chrámu gako znouu procjtila gsau uněuj z
dřjmoty, w njž po dlouhý čas byla pokřjžena.

Pisanům w mnohých wýprawách štěstj přálo, opa-
nowánj Sardinie, dobyťj Karthaginy, wyhnánj Barbarů z
ostrowů Korsiky, Lipary a Elby ugistily gim, ať djme
wedlé Villaniho a Amirata plawbu a obchěd po weške-
rém swětě. Magjce přes tři sta korábů dostatečných k
obchodu mezi Asij a Afrikau, spogili se s Siciliánskými,
gichž přebohaté město Palermo diwokými Saraceny bylo
obleženo, proti kterým diwochům Pisanštj a Siciliánštj
zbrognau moej wytáhli. Wyprawiwše l. 1063 znamenité
lodštvo, mořem pustili pod správau Jaua Orlandi a co wj-

těžowé w přjstaw wtrhli. Zde w tuhan s Barbary se pustili bitwu, odňali jim šest korábů, pět spáliwše, nejbohatšj šestý s sebau na důkaz swého wjtězstwj odvezli. Přišedše domů, gediné na djkůčiněnj Bohu, Pánu wšeho dobrá mysljce, na tom se usnesli, že chrám wystawj i wšelikau skwostnostj i welikau sláwau wynikagjcj. Což také nápisem na kostele tomto se potwrzuce, z něhož spolu wyswjtá, že l. 1063. základ k stawenj byl položen.

Z letopisů pisských dozwdáme se, že Wido II. téhož chrámu biskupem giž l. 1063. byl, z čehož domysliti se snadno, že téhož roku tak rychle ná budowě té pracowáno, že aspoň služby Božj w nj se kónati mohly, ač teprw dle gedněch l. 1092., dle giných l. 1100. byla dostawena. Téhož roku wyhlášen chrám za katedrátku, a l. 1103. bylo biskupstwj na snažnau žádost hraběnkj Mathildy od papeže Urbana IIho w arcibiskupstwj powyšeno, kteráž hodnost prwnjmu se dostala Dambertowi. L. 1113. potwrdil mu tuto přednost *Gelasius* II. Ke cti a chwále Panně Marli byl tento chrám poswěcen a znamenitými wysadami nadán. L. 1594. wyhořel neopatrnostj dělujka sřechu olowěnanu sprawugjcjho.

Štědrý wéwoda Ferdinand III. brzy z zřjcením nádherný provedl chrám a wšelikau okrasau geg ozdobil, že arcidjlo z něho powstalo wšem umělcům ku podiwenj.

Patře na tuto přeskwotnau swatyni táže se člowěk, Kdo as byl mistrem takowé stawby? A odewšad se hlásá, že Buschetto to gest, znamenitý stawitel w IX. stoleťj, genž na mjstě rozmetaného chrámu Swaté Reparaty takowau wystawnost rozprostřel w Pise na důkaz, že duch umělecký tehdegšjho času geště newyhynul docela. Průčeljm tento chrám gde ná wychod wedlé dáwnjho způsobu cjrkwenjho. Stawitel dal mu podobu latinského křjže

da délky na pět, do šířky na tři lodi rozvrženého. Všechy oblauky spočívají na tolikerych sloupjch, a ačkoli ani stegné velikosti, ani gednoho negsau slohu, předce této nesrownalosti mistrně wyhowěl důmysl umělcůw, který všemožnými prostředky i w sloupjch i w oblaucejch rownowáhu, uwedl. Troj dvěře otwjrají přjstup do kostela; wcházegjcz užásá při spatřenj 208 slaupů, z nichž 24 drží welebné hořegšj klenutj. Slaupové tito slohu korintského pochodj z lomů ostrowů Elby a Giglio. Dvěře o sobě stály 1800 tolarů.

Na předněgšjch dwerjch umělecky wryta gsau tagemstwj ze žiwota Rodičky Božj, na wedlegšjch dwauprácce se nacházj řezbářů Frankavilla, Moechiho, Takka, Bondiniho a Serana.

Troj památkau wyniká ten chrám. Prwnj gest náhrobek cjsare Gindricha VII. který w čas nepřátelského proti neapolskému králi Robertowi taženj Pisanům mnohá dobrodinj prokazowal, u Monte Aperto však poraženj hlawničkau přinuceu byl dowezti se dáti do Boneyanuento, kdež 14ho Srpna 1513. umřel, oddaw se úplným srdcem do wůle Božj. Pisané přenesli tělo geho nejprwě do Suggheretto di maremma, odtud pak do Pisské katedrálky a sice pod hlawnj oltář, pozděgi ale l. 1791. bylo přenešeno na ono mjsto, kdež až posud stojí u sakristie. Při poslednjm přenešenj nalezeno geště w otwřené truhle několik kusů cjsarského pláště zlatem prošjwaného a znamenjmi lwů a orlů okwětawaného, znakky totiž, které praporeců Guelfské strany a Guibbelinské předstawowaly. Druhý pomnjk zawjrá w sobě kosti Petra Ricciho, arcibiskupa Pisského, rodem Florentinského, genž l. 1418. zde umřel. Wjra, naděge, láska, ginotagitelně wryté na geho náhrobku, byly nepochybně nejhlawněgšjmi geho ctnostj. Třetj památuk gest oltářek sw. Blažegowi zaswěcenj, gegž umělcowé za wzor sličnosti

prohlašuj za přičinau přepěkné řezby na slaupech, na hlawni, na soškách a t. d. se nalezagj. Řezbář prý gest Stagio Stagi di Pietrasanta ze 16. stoletj. Hlawnj socha sw. Blažege wedlé některých od téhož pocházej umělce, wedlé Morony však od Tibola. S tjmto kostelem sauhlasj slawná kaple křtitelnice, gegjž stawitel w XII. stol. (1153) byl Diotislawi. Gešř připomenauti slušj zwonici u toho kostela, která bohatým mramorem a zwláštnj stawbau wynikagje l. 1174. počátek wzala. Spisowatelé smýšlegj w gedno, že Bonanno, od něhož také bronzowé dwěře gsau, tuto zakulatělau wěži stawěl až na hořegšj djl, kde zwony wisj, ten, prawj powěšř, má mištra Tomáše Pisanského (Thomas Pisano). Wúbec známá sklonnost té wěže přiwedla fysika Galilei k známosti, gak čas se rozměřiti a pád hmotných těles dá se wypočjsti. Nikdy gsem newstupowal na tyto schody, prawj Bianconi, by spolu na mysl mi netaul slawný Galilei, kterak tisjckrat as těmito schody wstupowal, opatřen gsa nástrogi a wzněšenými půwodnjmi myšlénkami, kterýmiž gakoby přjrody se dotazowal. Gakowauž tedy měrau chrám Pisský školau se stal stawbě chrámownj: takowauž wěž geho stala se kolébkau zdrawého zpytowánj přjrody.

---

*Welečestná zpráwa pana protestanta Hamiltona
na pro katolické duchowenstwo.*

Mezi neywýtečnėgšj plody nowé literatury počjtá se práwem spis britického tisičnjka Hamiltona: „Žiwot a mrawy w sewernj Americě“, genž nedáwno w německém přeloženj wyšel. Spisowatel cestowaw zemj, i wzhledem

náboženstwj a cirkwe paměti hodnau, totiž w sgednocených státech w sewernj Americe, přišel i do welikého obchodnjho města Nowý Orleans řečeného, o němž mnoho zábawného wyprawuge. Následugjej mjsto zdá se obzvláště poznamenánj hodno :

Neděle gest zde, gako w katolických zemjch nazwjce den pro wyraženj všelikého druhu. Krámy gsau oteřeny, tržiště neobyčejnými wnadami srdce zagjmá, a zwuky weselosti a hudby w každé ulici se ozýwaj. Z rána tři čtvrtiny obywatelstwa na mši pospíchá, a katedralnj chrám naplněn gest lidem všech barew w tom neylepším a neyskwostněgšjm oděwu. Katoljci a protestanti wěřj sice gednostegně asrownáwaj se w té zásadě, že před Bohem všickni gsme stegnj; ale genka toljci wju swau prakticky ukazugj. W katolickém chrámě kujže a rolujk, otrok a geho pán před tjméž oltářem kleřj, všech ostatnjch příjpadných přednostj ná čas zapomjnugje. Zde gsau si všickni wespolek rowni, totiž hřjšnjci; aniž gakau, leč se službami Božjmi spogenau rozdjlnost osob uznati lze.

Na tomto poswátném mjstě marnosti bohatce se nekadj, pyšnému se nepochlebuge, opowřený se nezahanbuge. Sčela otroka zmizj ráz opowřenj, an widj, že na všeobecných službách Božjch s neywyššjm as neyrozumněgšjm w zemi rowný podjl béře. — W protestantských modlitebnicjch ginák w tomto ohledu to wyhljžj. Bawenij lidé buď nebywaj ani připuštění, aneb někde w někákém od samého chrámu bedněnjm odděleném kautě umjstěni. *) Nenj možna, by na swé opowřenj gen ná

---

*) Ano i se swobodnjmi černochoy w půlnočnjch kraginách, kdež, gak známo, obchod s otroky wyzdwižen gest, dle gednosworných zpráv podobným způsobem se nakládá.

okamžej zapomenu; wědomj swěho stawu tisjcerými způsoby do gegich obydlj go prowázj. Žádný bj-
lý protestant nekležel by s černochem před tjm sa-
mým oltářem. Wšudy dáwa cjtí swan wywýšenost, a
barwa geho kůže pronášj moc swan u wykonáwanj ze-
wnitřnjch obřadů náboženstwj.

Z rukau katolického kněze přijmá ubohý otrok
wšecky útěchy náboženstwj. Od něho w nemocjch na-
wštěwowán, w tryznjch býwá těšen; geho umjragcej rtowé
přijmagnj hostii poswátneu; ano i w poslednjm zápasu
smrti slyšj geště hlas swěho duchownjho otce, genž k ně-
mu wolá těmi wznešenými slowy: „Rozluč se křesťanská
duše.“ A proto zdali gest se co diwiti, že wšickni otro-
ci Louisiánštj katoljci gsau; že an w protestantských mo-
dlitebnjch celé shromážděnj z několika paniček sestá-
wá, genž na dohře wycpaných stolicjch sedj, prostrauuf
kathedráluj chrám lidstwem wšech barew a wšech třjd na-
plněn gest, k účtě Božj shromážděným? Ze wšeho mohl
gsem znamenati, že horliwost přisluhowánj u katolických
kněžj na neywejš přjkladná gest. Nezapomjuagjť nikdy,
že i ta neynižšj twárnost lidská dušj gest oži-
wena, genž w očjch wjry tak drahá gest, gako duše pa-
peže samowládancjho. Náboženstwj otwřá ustawičně i
tomu neynižšjmu powrheli lidské společnosti ramena swá.
Kněžj odložiwše wšecku duchownj pýchu mezi otroky se
mjsj, a zagisté lépe nežli wšelicj učitelowé giných nábo-
ženstwj na gegich srdce a powahu aučinkugj. Gá
negsem katoljk; — ale žádný předsudek nenj s to, zdr-
žeti mne, abych sprawedliwau účtu newzdal společnosti
křesťanských kněžj, gegichžto horliwost u blásánj Božské
prawdy a rozšřrowánj útěchy plného náboženstwj i mezi
neynižšj a neyopowrženěgšj částkau lidstwa žáduau wy-
hljčkau na zemskau odplatu se neroznděuge. Tito mu-

Zowé newydáwagj žádných poznamenánj swých obráčen-
cú. Aučinkú gegich tichého se namáhánj žádná trauba
missionářských společnostj neoslawuge, ani Lord Raden a
Lord Bexley řečnickau wýmluwnostj newychwaluge: — a
předc směle twrdjm, že ta neymenšj těchto pracj w za-
pomenutj nepřigde, an tam zapsány gsau, kde zaslanžená
gich očekáwá odplata.“

Čest, komu čest — dolož čtenáři.

J. J. Reiss.

W ý g i m e k

z pauti irského šlechtice kwypátránj gakéhosi náboženstwj.

Od Tomáše Moora.

(Přeložil Fr. Daucha, kaplan Petrowický.)

Číst dwacátá.

Sen. — *Gewiště: chrám katolický, — za času třetjho stoletj. —
Anděl Hermášůw. — Welká mše. — —
Scéna se změňj w modlitebnici Ballymudraggetskau. — Kázanj
Rektorowo. — Zbornj „Amen.“*

Tyto po sobě sledugjcej myšlénky, gež obřady toho-
to rána wzbudily we muě, a nimiž po celý den wjce mé-
ně gsem se objral, bylyť bez pochyby přjčinau podiwné-
ho sna tu noc na to, gegž všem w takowýchto „plo-
dech zahálčliwého ducha“ sobě libugjcm tuto kladu.

Octnul gsem se u prostřed chrámu rozsáhlého w
daleké kragině cizj, dle zdánj mého w třetjm neb čtwr-
tém stoletj. Swjce, kadidlo, zwuky zpjwánj w kúru wúkol

mae, nedały mně pochybowati, že w katolickém se nacházím chrámě, a k doplněnj diwu pomyslil gsem sobě, že i sám prawowěrným gsem se stal katoljkem. Pohljžegě wúkol, a upjrage zrak na množstwj wěřejch okolo sebe; užasl gsem nade rozmanitostj twářj a kroge; tuž zagisté seděli kolkolem Řjmané, Karthaginenštj, Gallo-wé, měšťané Athenštj a muži Jerusalemsštj, lidé z Korinthu a z Efesu, Alexandrinštj a Hispanowé; všjckni krogem swé vlasti se ljšjce a u poswátné tichosti mši očekáwagice.

Užrel gsem tehdaž ponejprw po boku swém ginochá podoby božské, genž wzhljžegě na mae přjwětiwým úsměchem, gakoby zářj služebnau zotawil srdce mé, Byltě odjn gako pastýř starých wěků pastýřských, gehožto twář gá pezořněgi skaumage, poznal gsem geg býti oným přjwětiwým angelem, genž pod rauchem pastýřským prowázel Hermáše poslanpuj všech zgewenj geho. Po obapólně pozdráwce zechtělo se mi, tázati se hoj, kterak starý geho swěřenec w nebi se má; on však práť na ústa wložiw, gakoby mlčěti mně welel, an práwě toho okamženj prwnj slowa služeb Božjch doláhla ucha mého. Kněz welebný, služby Božj magjčj, zdál se mé obraznosti gakoby byl složenau osobau, spogugčj w sobě ony významné tahy slowútných cirkewnjch Otců, řtenjm mně známých. Měltě on pleš sw. Jana Zlatoústého, klenuté nadočj sw. Cyrilla, a fausy plynaucj (gak D. Cave ndáwá) welkého sw. Basilia. Gešto k tomu časem i mjhawé památky co lehaunká gitřnj mlha w můg se mjsily sen, zdálo se mně, že poswátná ona osoba, u oltáře obřadgčj, nikdo giný nenj, leč můg milý bywalý zpowědljnk, kněz O' H.

Po ukončenj všem přjstupného mše oddjlu nastaupila nyuj doba, we které užjwáno slow: „Odstupte w po-

kagi,“ ku propuštění všech křtem gečtě nezasvěcených, a we které většej sami užasnuu wespolek slawili obět. Wšak kdož důstoguě popjše welebnost slawnosti nynj nastaupiwšj! Nezapomenut' nikdý, kterak působilo na mne tiché a hluboké mlčenj 1) onoho walného křesťanstwa až do paswátué doby přigjmánj, kdy kněz u pozdwihowánj swaté hostie nahlas pronesl słowa: „Tělo Ježjše Krista!“ a kdy pak po celém zboru pokorně se klanjceh wěrců hlačné wúkol zaznělo „Amen“ 2) gakoby gednjm hlasem z gedné bylo wzešlo duše. Podobaloť se lahodnému, daleko se rozléhagjcjmú sanzwuňj ze všech swěta džh, gež, žadným zlozwuku wánjm nezbauřeně, wětrjk probhá; — wšiekni sworni u wjře w Beha-Člowěka, genž twory swým tělem sytj.

Tak náramný byl téhož zwuku na mne aučinek, že třeskem bych byl procitl téměř; leč wýtrh tento netrwal než okamžej. Ačkoliw osnowa mého sna strhána, nebylo předce docela ztraceno autku; a po krátkém zmatku opět se dopjdiw společujka swého, nebeského onoho pastýře, žádal gsem geg, by mi dowolil odměniti se mu za radost, učiněnuu mně uwedenjm do katolickéko chrámu třetjho stoletj: i představil gsem mu, nechtěl-li by muě

1) „Kdy kněz“, dj Sw. Jan Zlatoušťj, „u oltáře stoge a ruce k nebi spjnage Ducha swatého wzywá, by s staupl na obět, samá gest tichost, samé mlčenj.“ *Πολη ήσυχια, πολλη σιγη.*

2) „Ano při obřadu swatého přigjmánj stará ejrkew wesměš wzdáwala weřegně a slawné wyznánj swé wjry w přjtomnost těla Ježjše Krista w Neysw. Swátosti: kněz podáwage Neysw. wečeři řjkal takto: „Corpus Christi t. g. Tělo Kristowo;“ a přigjmagjcj odpowjdal: „Amen, t. g. prawda to, gest to-ma tak.“ (Rutter on the Eucharist.)

dáti tu čes, semnan se powyraziti diwadlem některého newé mody chránu čili schůziska (conventicle) stoletj dewatenáctého.

Poslednj tato slowa mým gedwa uklauzla ústům, a giž hbitan scény proměnan rázem gsme se octnuli we farnjm kostele Ballymudragetském. Práwě mezi přjchodem našjm staupal bohatý a různobarewný rektor k pulpitu, by na polo usnulému zhoru přečel hotowé kázanj, které práwě si kdes zaopatřil. Kostel, gak se mně zdálo, způsobem podiwným k té přjležitosti náramně zvěščený, byl nuj četným naplučen lidstwem; a mēhoděk onomu bystrému pohledu, toliko sním vlastnjmu, poznalř gsem wšecky rozličné sekty a gména anglického protestantstwa, gehož mohútná žiwotnj sja, co polyp, w neskončenost zmnohonásobena a roztrhána. Bylo-li nám w prwnjm mého sna oddjlu diwadlo rozličných národů w náboženstwj gednom: stá-lož za to nuj též se potěžitj diwadlem dokonce protestantským: Národa gednoho s kolikerým náboženstwjm. Nacházeliř se zde zagisté shromážděni mezi ginými, (z nichž gedno maličký muž lze udati počet): Calvinisté, Arminiáni, Antinomiáni, Independenti, Baptisti, Partikulárnj-Baptisti, Methodisti, Kilhamiti, Glasiti, Haldaniti, Bereani, Swedenborgiáni, Quakerové, Třesawci, Třeštěnci a Poskočnjci.

Prawilo se o onom welkém sw. Ambroži, že zwlastnjho bystrého byl čichu k wypátránj ostatků mučednjkůw 3); leč mág přjtel, onen anděl, nezdál se mi ani za

---

3) Tento nechutný posměšek na slowútného biskupa Mediolánského si dowolil Daillé, dorážego na obgewenj Swatých Gerwásia a Protasía. „Idem praesul, quo nemo fuit in odorandis ac cernendis sub terra, quantumvis alta, reliquiis sagacior et acutior.“

mák méně bystrého býti nosu k wynalezenj kacířů Ziwaucjch. Neboť pogmut gednák roztrhanostj křesťanů nových, gednák přjsnau swornostj křesťanů předwěkých, kteréž poslednj toliko byl uwykl: sklonil se ke mně, tiše mne prose, bych mu přede poznačil rozličných kacířstwa druhů, k nimž patřili oni. Chaulostiwa pro mne to byla odpověď; lehčegi hych mu byl poznačil podobu a barwu gednotliwých w slunečnjm paprslku se mjhagjjejch prwků. Chtěge mu však dáti swé ochotnosti důkaz, w tu chwjli gsem se dopjdil gména na celý zbor dobře se hodjeho: djm mu, že weškerému kolkolem dawnu gméno gest Swogců (Suitsů) *) připoge, že proto magj gména toho, poněwadž gedenkaždý stranu náboženstw swogj vlastnj kráčj cestau; při skládánj porůzného wyznánj wjty wětšj nemage péči nad tu, by co gen možná onomu geho sauseda neyméně se podobalo.

Wšak mému wýkladu newhod zechtělo se náhodě, že dwogj cti hodnj rektor we swé řeči oné dopadl stránky, we které geho posluchači všickni sgednoceni byli — postupy to a nenáwistí staré cirkwe katolické, gegjho učenj, obřadů, poslaupnosti a duchownjch. Negsem s to, ppsati úžas angela, tuto ballymudraggetskeho křesťanstwa známku zpozorugjeho. Uslyšew on, kterak swatá a slawná slowa Pána našeho, při ustanowenj neyswětěgšj Wečeře: „Hoc est Corpus“ bezbožnau potupau spotwořena we: „Hocus Pocus“⁵⁾, uslyšew, kterak kazatel u oprav-

---

4) „Nelze naše rozdwogence (sektáře) giným obecným poznačiti gménem, leč gménem Swogců. Swogcem gestif ten, kdož u obránj a u weykladu pjsma swatého toliko dle smýšlenj swého vlastnjho saudu se řjdj.“ (D. Carrier Motives for Conversion to the catholic Religion. 1649).

5) Tillotson to, genž w gednom swém spisu w tento podlý autipek se spustil.

ďowé pronesl přjsnosti, skutečnou přítomnost Kristowu w Swátosti gistiti, že rovněž gest nesmyslné, jako říci: wegce že gest slonem, neb do pušky kulka že gest kopjm⁶⁾: to uslyšew, zatemnil nebeské čelo swé; na twáři geho bylo widěti výraz bolesti a newole, a ztěžkomylnosti, w kterauž geg takowá pohraužila rauhánj, probuzen byl toliko tjm, že zaslechl o Lutheru, co Apoštolu tohoto Ewangelium nowého. 7) „Luther!“ zamumlal anjel pro sebe, a ruče obrátiw se ke mně, zwolal: „Luther! kdož gest to?“

Podiwil gsem se nemálo, wida, an slowútný protestantstwa půwodce mému nebeskému příteli dokonce neznám byl; i gal gsem se, onu mu zděliti trochu z žiwota tohoto welkého reformatora mně teház známa; i wyprawowal gsem mu, Luther že byw mnichem Auğustiniánem, roku 1517 wzal na se půwodnj Ewangelia neporušenost opět zawěstí, že geden z prwnjch kročegů, učiněných ku dosaženj aučelu toho byl, odřeknutí se slibu bezženstw, a za manželku pogmauti geptišku odběhlau, gegiž o reformacj záměry nepochybně s geho wlastnjmi se srownávaly; že pro podporu k tomuto zbožnému zámyslu, gak nás o tom sám, zprawuge, wešel we smilauwu s ďáblem⁸⁾, na gehožto laskawý nawrh on učinil wýrok

-
- 6) „Podiwno by bylo, chtěl-liby kdo sepsati knihu, chtěge dokázati, wegce že nenj slonem, a do pušky kulka že nenj kopjm.“ (Tillotson on Transsubstantiation).
- 7) Wšak dwogj cti hodný kazatel křiwdu činil Lutherowi; neboť tento reformator byl dokonce prawowěrným strany skutečné přítomnosti w Swátosti Oltárnj, a blaudil toliko strany způsobu.
- 8) Paměti hodno, w Lutherowých spisech samých (de abrog. missae privatae) oné podiwné se dočjsti pohádky, wypra-

ten, že stará mežaj oběť gest bludem, kterauž pak zawrhl; že pak . . . — Byl gsem na tom, geště zwýšiti úžas a oškliwost, geuž se gewily na nebeské mého průwodce twáti, an práwě oba gsme znamenali, že statný kazatel swau řeč byl ukončil.

Hned po skončené řeči dwogj eti heduého pána wytjtilo se wákol nás z pestrého protestantů dawu zborné „Amen,“ které dle zdánj mého se rozléhalo w neypronikawégšjm odporu proti onomu sawzwuěj, gež před 15 sty lety gsme byli slyšeli. Pro Bůh! gaký to skřjpot! Onen žiwý hudebnj nástrog, wynalezeny pro rozkoš Ludwjka XV., ačkoliw škála, chrochtánj a kwjkánj geho milionkrátě zimhonásobena ⁹⁾, nemožno přirownati rozmanitosti zlozwuků, oným powšechným a zdlauženým „Amen“ ucho naše uraziwšjch. Hluboký, zatracugjcj chrochot Kalwinistů

wugjcj geho stranu sankromnj (privátnj) mše s d'áblem rozmluwa, které on dogista wěřil. Kdyby tento reformator sám nám nebyl udal wšecky okolnosti podiwného klamu toho, popisugjc hlas řeči a posuňky čerta dokazugjcjho, gistě by podobné zpozdilosti takowého *ředitele Říšskjch smeyšenj* ani k wjře nebyly. Takowých kausků s d'áblem že často mjwal, doswědčuge: „Multas noctes mihi satis amarulentas et acerbas reddere ille novit.“

- 9) Byl-tě to nástrog s klawjrem, podobný forte-pianu nebo-li warhanám, kterýž pry gisty Abbé wynalezl pro rozkoš Ludwjka XV. Wepřjků rozličného stáij od neymładšjho k neystaršjmu w něm tak bylo uspořádáno, že dělali alt a bas postaupně (škály) hudebnj. Hrálo-li se na ten nástrog, bodec na konci každě kláwesy přidělaný žádaných zwuků wywedl, an rypák zwjřete hned zachycen náhubkem, gak mile ono swau notu bylo wydalo (zakwjkle). Celé to tak bylo ustrogeno, že wyhljželo, gakoby nástrog hudebnj. Nálezce často pry na to hráwal u přjtomnosti dwora.

(Helwetá), a pak wedlé wyobcujcej pokřik Partikulárnjch baptistů, w řeštjch jakoby krkawců krátkotem před ban-
 řj, činily alt a bas této škály zlozwočné; každau chwjli
 nowý zlozwuku hlas se slaučil s hlukem předešlým, až
 pak diwoký pohluk tak se stal nesnesitelným, že i ney-
 wětšj ospalost hylaby musela semu poddati. Okamži-
 kem rozprášen celý zbor; — i probuzen gá shledal gsem
 na prsech mých tjžjcej swazek „Rozepj dwogj cti ho-
 dného G. S. Fabra, Rektora Long-Newtonského,“ gehož
 čtenjm před usnutjm gsem se objral; geho toliko účinku
 přičjtati mohu ony suy a onen twrdý spánek, w něgž
 mne unořeno; gakož i zwláště onen druh múry protestant-
 ské, kteráž mne stisknauc trápila až do probuzenj mého.

Š k o l n j R o z l i č n o s t i.

O národnjch školách we Francauzsku.

W zemi Franské teprw nynj to, na čemž podstatný
 djl obecné vzdělanosti záležj, t. národuj školy počjnagj
 se zakládati; gešto w giných zemjch, kde přj, gak ten
 zpupný národ rozkřičuge, *geště žádné oswěty a swo-
 body nenj*, giž po déljšj wěk krásně kwětau, a prawau
 lidskau vzdělanost rozšjřugj. Gakož to o Francauzjch
 w přemnoha giných wěcech platj: *Mnoho wřesku, ale
 málo zisku*, — taktě i u wěci této. Gegich státnj pan
 Rada Causin procházel weškerau německau řjši, zwláště
 králowstwj pruské, skaumage w nich stáw národnjch (ele-
 mentárnjch, hlawnjch, realnjch) škol, w nich uwedené
 předměty, panugjcej učenj methodu, kázeň a t. d., a na-

vrátiv se domů, byl tak poctivý, že prohlásil vůbec: Země franská že by za šťastnou se pokládati mohla, kdyby toliko poněkud u věci té německé Řjši se vyrovnala. Muž ten předložil hlavní swau zprávu o stavu národnjch škol w německé Řjši francouzském ministerium; načež ministr Guizot, ugaw se toho, řečnil slawně 2ho Ledna 1833 we zboru deputawaných o této důležitosti, z gehož řeči přemilým vlastencům a čtenářům našim tuto malý zlomek předkládáme. Wěděli řečnjk, na čemž vlastně záležj zewnitřnj a wnitřnj zkwjtánj škol. „Memůžeme, wece, dosti opětowati, že *gak mnoho platj učitel, tak mnoho platj i škola*. A gak šťastné uspogenj powah k dobrému učiteli se požaduje? Dobrý učitel musj muo- hem wjce uměti, než čemu učj, aby snálezitým náhledem a wyborem učiti mohl; máť w sprostném, podlém oboru žjti, a předce duši swau tak powzněsti, aby oné spanilosti w gednánj wydobyl, bez kteréž nikdy wážnosti a důwěrnosti rodin zjškati nemůže; máť u něho řjdká pospolitost mjrnosti a pewnosti býti; neboť gsa wzhledem zemských statků w obci gedn z menšjch, nemá předce nikoho opowrženým pacholkem býti; má znáti práwa swá, ale muohem wjce pamatowati na powinnosti swé; má všem dáti příklad, všem přispěti radau, zwláště z mezej stawu swého nechťjti wykročiti, spokogeným býti s osudem swým, gelikož aučinkowanj mnohého dobrého možno mu činj; má býti odhodlán, we škole swé službě prwotného wyu- čowanj žjti i umřjti, proto že to pro něg služba Božj i lidu. Takowých wyewičiti učitelů, milj páni! genž by takowéhožto dostjgli wzoru, těžkětě djlo; musj se nám však zwěsti, leč gsme nic neučinili pro elementárnj wyu- učowanj. Špatný učitel, gakož i špatný duchownj a špatný úřednjk na obec prawj bičowé gsau. Nutnoť o- všem, musiti se začasto s prostřednjmi učiteli spokogiti; musjme se však snažiti, lepšjch sobě wychowati, a k tomu

učitelských seminářj newyhnutečně zapotřebj.“ Az potud pan řečník. Gestj však, — dokládáme my — čeho se báti, že to opět z franské tribuny galowá krasořeč a prázdne gsau sliby. „*Na zemských statcích neynižšjm, a na dušewnj dokonalosti neyvyššjm býti!*“ — A to we Francouzsku státi se má? Ach, tam *měň* nežli kde ginde. *Z ovoce gegich poznáte ge.* Nemusjme-liž, an známe položenj swěta a staw národů w nábožen-ském a mravném ohledu, za pauhan smyšlénku a prázdnu přehnanost to powáziti, pakli očekáwáme, že věci tak odporne wúbec dagj se uspogiti? Newjme-liž naopak z dlouhowěké zkušnosti, že školy a učitelé tam toliko se zdokonalj, kde se těmto slušné opatřilo wyziwenj? Aneb může cos syn země této bez prostředků? Kde učitel nuzákem gest, že mládež toliko neychudšj chátry školnj službě se oddáwá, a kde o položenj učitele, geho účinkowánj a osudu wúbec opowrženě se smýšlj: — tam se magj zdařiti školy? O, gakýchž! to přjlišnostj! Takéli pak w giných stawech a učejch ústawech dle těchto smyšlének a wrtochů se pokračuje? — „*Gaká práce, takowý budiž plat,*“ a „*gakýž plat, takowá práce.*“ Na takowé sprostné, gednoduché přjslowj k neywětšj škodě obecného vzdělánj, nastogte! naprosto se zapomjuá. Ze všech takowých myšlének, předloženj, názorů, řečj, nic, pauze nic nepogde, než nowé mámcnj lidstwa, gesto věci té nerozumj. Kdo upřjmně smýšlj a lidstwem, s národem swým, předewšjm a neywjce ugjmá se sprostných, opuštěných, opowržených, nešťastných lidj. Ginj, weyšstogcej, magetnj, zámožnj lidé giž pečugj o sebe a o děti swé. Onino ale řinj nižšj, neywětšj však druh lidu, gehož neypodlegšj (neyšpatněgšj) část luza gest. *Luza!* gakéž to špatné, nectné, ohawné gméno — všickni se od toho odwraj, co nám wyznačuje. A předce i luza

sestává toliko z lidj! Chci Ejci, co o tom smýšlím. Dokudž se nižšjho lidstwa druhu wýtečně neugmeme; dokudž neywjce obětj k vzdělánj hrubého swého lidstwa nepřineseme: dotud nesmýšljme upřjmně s národem a lidstwem. „*Chudým ewangelium se zwoěstuge,*“ — wece Božský Spasitel náš; na to málo kdo pomnj z nyněgšjch reformatorů swěta; gešto by z tolika přesinutných udalostj našeho wěku dobře wěděti měli, že kde u národu mnoho zpustlé zběře a luzy, národ ten zneuctěn, zohawen gest, geho bytnost w nebezpečenstwj se uwrhuce, a blaženost geho naprosto wywraej se. Ne tak pro waešnj nepřátele musegj se nynj držeti nesmjrná wogska; alebrž pro tolika lidu přewráceného smyslu, pro tolika surowců a Boha spustlých buřičů, pro tolika zběrj, žádně wjry a mrawnosti nemagjejch, — aby hned gich zhaubná, proti Bohu a státu čelcej namáhánj poraziti mohla. Francauzsko chce, prý, rozhlašugj nowiny geho, armádu swau ztenčiti. Prázdna to slowa, dokudž má stotisjeć aličujků, dokudž tolik newzdělané luzy, tolik ničemujků; a darmochlebá. Zdetě ten gedowatý neduh wšech vzdělaných států. Protož kdo gste prawj přátelé obecného lidu, opatřte mu přjmněrnau wycwičenost, a geho učitelům za práci spravodliwý plat! Tjm se pokrok k prawé swobodě činj. Kdo dle smyslu swého chlapem, otrokem gest, (a kdož gest njm wjce, než kdo tolika zná náruživosti swé, a dle surowosti přewrácené wůle swé wezdy po otrocku gedná) ten nikdy swoboden nebude, byť byste swobodu z každé hlásali sřechy. Chce-li národ prawé swobody dosjci, oswobod' ty, genž stogj na neynižšjm stupni, od gegich surowosti, gegich náramné chudoby, gich nešwar a špjny! Kdo tomu nechee, nikdy gměno swobody do úst swých nebeř. O takowau swobodu, genž obecný lid prawě blažena činj, slawně giž po

mnohé wěky pečuge Rakauský stát; protož i k nižjím lidstwa druhúm obracj lásku swau a peči o gich přimě-řné vzdělanj; protož o dostatečné wyžiwenj národnjch učitelů welechwalně se stará, by spokojeně a radostně mohli w powolánj swém státi, a i tudyž patřjcej jim wážno- sti we společnosti lidské podosáhli. — Takž i Syn Božský počal gest swé lidu vzdělanj se sprostými, opuštěnými, opowřenými a nešťastnými. Protož kdo w prawdě chceš křesťanem slauti, učiniž též! Almužna má- lo ta prospěge, alebrž všeobecné usnešenj dobromyslné- ho lidu pro tento weliký, wznešený ančel. —

Gak hluboce w tom ohledu stogj rozlehlá, weliká, a i bohatá země Franská, kde prý Bůh, dle přjslowj, neylépe bydlj. (? ! ?) S gakau opowřenostj musjme, bedliwě powažugjce té wěci, i na swětowládné Anglicko pohlédnau- ti! — Roku 1828. — gistj swrchu uwedený ministr Gui- zot — měla země Franská při 32 milionech obywatelů tři pravidelnj školy! Francauzsko rozpadá na 37,187 obcj. As 10,000 gich má swé školy, přes 21,000 osad gich nemá. Téměř 20,000 obcj až dosawád pro pri- márnj (elementárnj) školy naprosto nic neučinilo. Až do 1828 zbory čili komory deputowaných toliko 50,000 fran- ků (as 20,000 zl.) pro elementárnj wyučowánj powolili. Gak chatrný to penjz pro takau zemi. — Co tomu řeknau čtenářowé naši, přirownáwagjce naše Čechy ku Franské zemi, w nichžto ani gediné nenj wjsky, genžby ku škole swé náležitě nebyla přiwtělena. Gen w dieocesi Králo- wěhradecké gesti 864 a w celých Čechách 3372 weřegných národnjch škol. *) I w tom slawném Anglicku teprw na 18 obywatelů 1 připadá zák; gešto we Čechách 1 giž na

---

*) Kdyby se tedy Francauzsko w tom Čechám mělo wyrow- nati, museloby mjsto 10,000 — 26,977 národnjch škol mjti. —

10 občanů přichází. — Takovýmto způsobem se vzdělanost národů, s nž auzce gich blaho spogeno gest, skaumati musj, a tudyž zřegmě poznáme, zdaž onyno země, gichžto swoboda a blaženost ustawičně se rozkřičuge, w prawdě předčj nad zemi naši. O, nedeyme se klamati, a wažme si wysoce našeho šťastného žiwobyťj, genž pod maudrau a laskawau Rakauskau zeměwładau našjm podjlem gest! — A co magj Francauzsku prospěti geho národnj školy, an z nich učenj neypředněgšj, t. náboženstwj Kristowo, wylaučeno gest? I wětšj počet deputowaných tomu gest chtěl, aby w gich školách předmět wyučowauj náboženského uweden byl; ministrowé ale to dobromyslné předloženj překazili. Proč nám tedy diwno, že w oné zemi tak málo wjry a mrawnosti k nalezenj, a že nekonečných tam bauřj a zpaust? Z čehož onyno pocházegj, a co těmto bránj, tam se odstraňuge a rušj! Bez nawrácenj se k Bohu a ku Kristu žádného nenj spasenj, i w duchownjm i w politickém smyslu. —
W Kopidlně dne 29. Řjgna 1835.

Wacek.

Sanctissimi Domini nostri Gregorii divina providentia Papae XVI. Allocutio habita in consistorio secreto, Kalendis anni MDCCCXXXVI.*)

VENERABILES FRATRES.

Sextus jam ingreditur annus, Venerabiles Fratres, ex quo in hac B. Petri Sede, immerentes licet, inscruta-

*) Bulla tato a dekret papežský spolu se správau o praekonisowaných arcibiskupech a biskupech, pak o wygedn áwánj za blahoslaweného wyhlášenj ctihodného *Jana Sarkandra*, faráře w Holešowě na Morawě 1620. mučeného, přjmo z Řjma od taměgšjho německého kazatele wělewyсланstwj rakauského a čestného wjdeňského kanownjka d. p. Felixu Ehrenhöhra, nás došla.

Red.

bili Dei consilio fuimus collocati: utinam tamen vota illa, quae anniversario assumptionis nostrae die pro ingenita Vobis humanitate estis de more delaturi, ea tandem possemus animi laetitia excipere, quae hujusmodi sensuum erga Nos vestrorum declarationi responderet. Verum quam infelix optatisque nostris adversa temporum conditio! Quae namque mala in ipso nostri pontificatus exordio Ecclesiam invaserant, non modo nulla ex parte imminuta, sed etiam aucta in dies adeo esse intelligimus, ut neque inter gratulationes et vota Nos sinant, quo conficimur, dolorem cohibere. Nostis enim, ut alia interim omittamus, quo loco in Lusitaniae Regno res essent Ecclesiae, cum factas ipsi injurias, patrataque in sacram ejus potestatem et libertatem facinora gravissime semel atque iterum in coetu vestro conquesti sumus. O rem porro acerbissimam, planeque indignam gente illa, quae Regibus fidelissimorum titulo insignibus parere gloriabatur! Post iteratas expostulationes monitionesque nostras, post tot ad tanta diuturnae patientiae, quae dedimus, argumenta neque ab ausis lagitiosissimis in Ecclesiam ejusque verenda jura cessatum est, neque allata exempli pravitate universo Catholico Orbi damna fuerant ullatenus reparata: immo illud insuper veluti quidam pervicaciae cumulus accessit, ut, quod Ecclesiae et Religionis inimicorum opera conflatum fuerat, funestissimum schisma impudentius adhuc foveatur, hominibus tantae improbitatis sociis in Ecclesiarum regimen intrusis, quorum non nemo eo etiam audacia et scelere progressus est, ut potestatem simulans, qua omnino carebat, communionem cum hac Apostolica Sede sub anathematis poena fidelibus interdixerit. Quae profecto intelligitis quantopere tandiu haerentem animo nostro dolorem exasperent, Nosque confirmant in suscepto jamdudum consilio malis ejusmodi pro Apostolici officii munere, Nobisque tradita divinitus potestate, quantum in Nobis est, occurrendi. Verum non

his continentur finibus causae doloris nostri Vosque ipsi, Venerabiles Fratres, qui in partem procurationis nostrae vocati estis, sane perspicitis, Nobis ista intimo cordis moerore lugentibus gravissimam aliunde causam oriri lacrymis lacrymas adjungendi. Quem enim lateat quanta ecclesiae Christi calamitas advenerit ex perturbatione illa, quae Hispaniarum Regnum religione et in hanc Apostolicam Sedem observantia hactenus spectatissimum miserrime labefactat? Nos quidem, orta illic de summo principatu contentione, ex more atque instituto Decessorum nostrorum eam Nobis proposuimus consilii rationem, quae nihil prorsus cujusquam juribus offenderet. Urgente vero Nos una simul pacis studio, et cura fidelium in amplissimo eo Regno degentium, dum propositum Nobis consilium palam iis, quorum intererat, significavimus, voluntatem quoque nostram aperuimus rei ita conciliandae, ut mutui negotiorum commercii, qui tunc esset, status utrinque servaretur. Cum tamen in Nobis minime daretur, nisi per condiciones plane adversantes proposito nostro, quod ceteroquin aequissimum fuerat habitum; illud etiam curavimus, ut qui dilecto Filio Nostro Francisco S. R. E. Cardinali Episcopo AEsino in Dioecesim suam profecturo successerat, Ven. Frater Aloysius Archiepiscopus Nicaenus tamquam noster et Apostolicae Sedis delegatus admitteretur ad spiritualia negotia obeunda, omni politico ministerio penitus intermisso. Porro antem et huic voluntati nostrae obstiterunt condiciones in speciem quidem diversae, re tamen prioribus non absimiles, eoque spectantes, ut Nosmetipsos ab initi consilii ratione dimoverent. Factum hinc est, ut praesentia illius, quam personam nostram gesturum miseramus, vana prorsus in Hispaniarum Regno atque inutilis evaderet. Quid vero quod progressu temporis in dedecus cessura esset S. hujus Sedis et in Religionis detrimentum? Perturbatis siquidem illic Ecclesiae rebus, ea *statui coepta sunt atque decerni*, quae ad illius

jura violanda, bona diripienda, ministros divexandos, et ad ipsius Apostolicae Sedis auctoritatem plane despiciendam pertinerent. Hujusmodi profecto sunt leges, quibus tum librorum censura Episcopis magna ex parte abjudicata est, concessaque ab illorum sententia ad laicum tribunal provocatio; tum institutum Consilium ad generalem circa res ecclesiasticas reformationis normam proponendam: itemque lex illa qua primum vetita in Regularium familias Tironum admissio, abolita deinde Coenobia quamplurima, bonaque illorum aerario attributa, Coenobitis, pro diversa singulorum conditione, vel Praesidum quibus erant subjecti jurisdictioni subductis, vel ad saecularem statum redactis. Huc praeterea accedunt Pastorum a suis Dioecesibus distractio, Parochorum expulsio, diraque Cleri totius oppressio, sacrae immunitatis jure omnino despectis, interdicta etiam facultate Episcopis Clericos in posterum ad sacros ordines libere promovendi. Atqui haec omnia sane teterrima et nunquam satis improbanda audacter fiebant, eodem Archiepiscopo Nicaeno inspectante, quin tamen ipsi fas esset debita expositione Ecclesiae et hujus S. Sedis causam tueri; magna interim ex hoc nascente offensione bonorum omnium, qui ab illius silentio Apostolicae Sedis vel conniventiam, vel saltem tolerantiam poterant inferre. Itaque cum ab Apostolici Ministerii Nostri sanctitate tantum rei ecclesiasticae dedecus diutius ferre nimis abhorreret; praecipendum sensuimus eidem Venerabili Fratri, ut ab Hispaniae finibus discederet, quemadmodum nonnullis abhinc mensibus factum est. Ceterum officii nostri munere pro negotii gravitate fangentes non dubitavimus semel atque iterum adversus illatas Ecclesiae atque huic B. Petri Cathedralae injurias reclamare et conqueri apud eos, a quibus earundem reparatio erat expectanda. Attamen, do-

lentes dicimus et inviti, nihil Apostolicae vocis clamores questusque profecerunt. Quapropter opportunitatem nacti hodierni conventus vestri rem omnem Vobis duximus significandam, ut perspectum cuique sit, Nos praedicta decreta tanto cum ecclesiasticae potestatis atque hujus S. Sedis contemptu, tantaque cum Religionis jactura prolata maxime reprobare, et irrita prorsus ac nulla censere. Interea vero, solemni commemoratione redeunte sacri illius diei, quo Deipara Virgo templum ingressa est ad sistendum Coelesti Patri Filium Unigenitum, Angelum Testamenti, Regem Pacificum tamdiu terris expectatum; Vos, quotquot hic adestis doloris nostri participes, vehementer hortamur, ut ad illam suppliciter accedentes communi Nobiscum prece ipsius opem afflictis Ecclesiae rebus imploretis, quo per eam, cujus est cunctas haereses interimere, sublatis dissidiis, turbationibus sedatis, quiete ac tranquillitate reducta, filia Sion ponat luctum, sordes abjiciat, et vestes induat jucunditatis.

D e c r e t u m.

Apostolicis litteris datis 26. Septembris anno superioris a SANCTISSIMO D. N. GREGORIO divina providentia PP. XVI. praeter primam et secundam partem *Introductionis in Theologiam Christiano - Catholicam* a Georgio Hermes conscriptae, aliud ipsius Hermesii opus, cui titulus „*Dogmatica Christiano - Catholica*“ damnatum fuit. Universum hoc opus *Dogmaticae Christiano - Catholicae*, quod ad eam usque diem per Doctorem J. H. Archterfeldt post Hermesii obitum pervulgatum fuerat, examinandum diligentissime, adscitis etiam Theologis Germanicae linguae peritissimis, apprime cu-

raverat eadem SANCTITAS SUA, antequam in Congregatione Eminentissimorum S. R. E. Cardinalium in tota Republica Christiana Generalium Inquisitorum coram Se habita damnandum illud decerneret, prout memoratis Apostolicis litteris Ecclesiae universae denunciatum est. Cum vero in exscribendo titulo illius operis *Dogmaticae Christiano - Catholicae* una cum Prima parte recensitae non fuerint Secunda et Tertia, eodem titulo, iisdem typis, et eodem anno editae, licet et ipsae in examen deductae fuissent, uti facto constat ex doctrinarum in iisdem traditarum mentione, quae in Apostolicis literis facta perlegitur: idcirco idem SANCTISSIMUS DOMINUS NOSTER ad dubium quodlibet praecidendum de damnatione integri operis eo tempore editi, atque ea, qua par est, iudicii maturitatae rite expensi, mandavit, hoc decreto speciatim declarari, edici, et denunciari, memoratis Apostolicis litteris die 26. Septembris anno 1835 damnatum, ac reprobatum fuisse, atque in Indicem librorum prohibitorum esse referendum integrum opus, cuius titulus Germanice: „*Christkatholische Dogmatik, von Georg Hermes: Doctor der Theologie und Philosophie, Professor der Theologie an der Rheinischen Friedrich-Wilhelms-Universität zu Bonn und Domkapitular der Metropolitankirche zu Köln, nach dessen Tode herausgegeben von Dr. J. H. Archterfeldt, ordentl. Professor der Theologie an der Universität, und Inspector des Katholisch-Theologischen Convictoriums zu Bonn. Erster Theil. Münster, in der Coppentrath-schen Buch-und Kunsthandlung. 1834.*“

Item iisdem titulo, typis, et anno „*Zweiter Theil.*“

Item iisdem titulo, typis, et anno „*Dritter Theil. Erste Abtheilung.*“

Latine autem: *Dogmatica Christiano - Catholica*

auctore Georgio Hermes, Theologiae et Philosophiae Doctore in Rhenana Friderico-Wilhelmina Academia Bonnensi Theologiae Professore, et Capitulari Ecclesiae Metropolitanae Coloniensis, post ejus mortem edita a Doct. J. H. Archterfeldt in Academia Theologiae Professore Ordinario, ac Catholici Convictorii Theologici BonnensisInspectore. Pars prima. Monasterii ex Biblio atque Iconopolio Copenrath 1834.

Item iisdem titulo, typis et anno „*Pars secunda.*

Item iisdem titulo, typis et anno „*Pars tertia, Sectio prima.*

Hoc porro decretum idem SANCTISSIMUS DOMINUS NOSTER in acta Sacrae Congregationis Indicis referri, et typis edi, ac ut moris est, promulgari jussit. Romae die 7 Januarii 1836.

J. CARD. JUSTINIANUS PRAEFECTUS

Fr. Thomas Antonius Degola Ord. Praed. Sacr.
Congr. Indicis Secretarius.

Loco † Sigilli

Die 14 Januarii 1836 supradictum Decretum affixum et publicatum fuit ad S. Mariae super Minervam ad Basilicae Principis Apostolorum, Palatii S. Officii, Curiae Innocentianae valvas, et in aliis locis solitis Urbis per me Aloysium Pitorri Apost. Curs.

Joseph Cherubini Mag. Curs.

*Krátký přehled swobodného wolenj Geho Oswj-
cenosti knjžete Bedřicha Josefa Coelestina ze
Šwarcenberku a wéwody na Krumłowě, za
Arcibiskupa Solnohradského.*

Dosáhši neymilostiwějšjho powolenj od Geho ejs. k. Msti. Ferdinanda I. dle starobylých wýhradnjch práw woliiti sobě na mjsto w Pánu zesnulého (p. t.) Augustina Ğrubra, nowého Arcibiskupa, slawná kapitola Solnohradská starostliwě chystala wšecky wěci ke 23. Zárj, kterýžto den gj ustanowen byl, aby wolenj toto pořádně a radostně se skončilo. Dne 21. Zárj u neywětšj sláwě byl uwjtán Geho knjžecj Oswjc. p. t. Pan Rudolf Kinský, gakož dwornj komissař při tomto wolenj.

Giž den k wolenj ustanowený w sobě sám pamětihodný gest, neboť předcházj slawnost sw. Ruperta, zakladatele téhož wznešeného arcibiskupstwj.

Welké služby Božj za dar oswjcenj Duchu swatého držel dle starého náwyku welebný pan opat od sw. Petra, poněwadž sw. Rupert w šestém stoletj w Solných-Hradech s uwedunjm křesťanského náboženstwj neydřjwe klášter Benediktinský u sw. Petra založil, a tudy se klášter tento gakožto košébkka samého arcibiskupstwj pokládá. Přede mšj sw. zpjwáno bylo: „*Veni creator Spiritus!*“ W kostele shromážděno bylo wšecko důstogenstwo a weliké množstwj lida, a wšickni k wolenj ustanowenj kanownjci přistaupili k wečeři Páně.

Po dokonáných službách Božjch odebral se p. dwornj komissař, prowázen od dwau deputowaných kanownjků do domu welebného p. probošta, aby zde zpráwy o skončeném wolenj očekáwal. Slawná kapitola se pak odebrala do kaple sw. Ruperta, kde zwláštjnj „*conclave*“ připraweno bylo.

Giz držwe složili třj dožadanj swědkowé a notář přjsahu do rukau důstogného kapitolujho děkana a generalnjho vikáře, p. Josefa Čenka z Wartenberku (býwalého králohradeckého kanownjka a městského děkana) gakožto praesesa téhož wolenj. Wolenj [samo započalo se tjm, že notář četl gména weškerých wolenců, načež každý přjtomný odpověděl: „Adsum;“ nepřjtomnj za úporné (contumaces) — owšem genom proto, že tomu tak stará prawidla chťj — prohlášení gsau. Wolencowé wzywáli geště gednau: Veni creator Spiritus! složili obecnej zpowěd, načež ge kapitoluj děkan rozhřešil, gemu pak rozhřešenj udělil probošt.

Notář napotom předrjkal wolencům přjsahu, a wšikni w tatěž slowa se dokládali, že dle neylepšjho wědomj a swědomj tomu dagj swůg hlas, kteréhož w každém ohledu za neyhodněgšjho a neyschopněgšjho držegj; nikomu pak že nedagj hlasu swého, o němž by měli důwodného podezřenj, že buď přislibowánjm, buď auplatky, buď probami, aneb gakýmkoliw giným způsobem, buď sám, buď skrze giné náhoněj wolence na swau stranu přiwésti se snažil. Na potvrzenj přjsahy swé gedn po druhém doteknul se sw. Ewangelium rka: „Sic me Deus adjuvet et haec sancta ejus Evangelia.“

Tělem a krvj Páně posilhěni, přjsahau se poswětiwše rozhostili se wolenci na určitá sobě mjsta, a potwrđili geště gednau tré skrutatorů ze zboru kapitolnjho giž držwe zwolených; přjsahau gich zawazuřice, aby bedliwan pozornostj hlasy prohledáwali, a toho, na něhožby dle práw cjrkewnjch wětšina hlasůw padla, swědomitě za zwoleného arcibiskupa prohlásili. Při tom ale sljbili wolenci skrutátorům rukaudánjm, že kohož za zwoleného arcibiskupa prohlásj, za wrchnjho pastýře swého též uznati se podwolugj.

Napotom rozdány byly wolencům archy, gména všech, kteříž by woleni býti mohli, po cedulkách obsahujcýj. Notář přistaupil k oltáři, wyzdwihl kalich stogjej před obrazem umučeneho Spasitele a obráceně ho postavil na stůl, u něhož seděli wolencowé, na důkaz, že prazdný gest; postavil ho zase na swé mjsto a přikryl patenau. Napotom šli wolenci, každý dle důstognosti a stáří, geden po druhém za oltář, wystřjhli gméno toho, genuž swůg hlas dáti chtěli, položili ge swinuté do kalicha, anto patenu notář pozdwihnul, a swědci na to se djwali. Ostatnj papjr po wystřizené cedulce odložil se do koše, a po dokonaném skrutinium byl hned spálen.

Na to se odstranili wolenci, z konkláwe s wýgimkau skrutatorů. Skrutatorowé, swědci a notář šetřili, zdaž počet cedulek s počtem wolenců se srownáwá; an se srownáwal, rozwinuli cedulky, a společně četli gména, počtali, komu se kolik hlasů dostalo a wše postavili na papjr. Wyšloť pak, že weledůstogný, wysoce urozený pan *Bedřich Josef Coelestin knjže ze Šwarcenberku a wéwoda na Krumlowě, Domicellář Metropolitánské kapitoly Solnohradské, přjsedcýj knjž. arcib. konsistoře a kandidát doktorské hodnosti bohomluwecké dwandcti hlasy proti dwěma* (z kterýchž sám geden owšem dal), *za Arcibiskupa w Solných-Hradech zwolen gest.* Byloť gediného toliko skrutinium zapotřebj.

Hned na to se wolenci nawrátili do konklawe, a prwnj skrutator prw gen obecně a zkrátka, napotom slawně prohlásil, gak wolenj wypadlo, a sice těmito slowy :

„Ad laudem et gloriam S. S. Trinitatis ac sanctorum apostolorum Petri et Pauli, nec non S. Ruperti et Virgillii pontificum et confessorum, sub quorum vocabulo ecclesia Metropolitana Salisburgensis dedicata est, ac totius coelestis curiae fideliter triumphantis ego Sebastia-

nus Pichler, canonicus scholasticus, consiliarius consisto-
rii, cancellariae director ac primus scrutator a Reveren-
dissimo capitulo specialiter deputatus, meo, omniumque
mihi consentientium nominibus, invocata Spiritus Sancti
gratia, Reverendissimum ac Illustrissimum Domium Prin-
cipem in Schwarzenberg, canonicum domicellarem in sanc-
tae ecclesiae Salisburgensis archiepiscopum et pastorem
postulo in nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti. Amen.“

Wywolený bylř ale tázán, zdař hodnosti této přigjtí
chce; načeř odpowěděl: „Cum postulatio per legitimos
electores in forma canonica facta sit, voluntati Dei resiste-
re non audeo.“ — Řekl a hned sřze geg polily.

Nynj wyslání byli dwa kanownjci s oznámenjm p.
dwornjmu komissaři, že wolenj gest dokonáno, kterýř s
nimi se odebral do konklawe a uwjtán gsa od celé ka-
pitoly, wyslechl zpráwu od kapitolnjho probořta, kdo
zwolen gest; načeř zaznamenaw toliko gméno zwolené-
ho arcibiskupa do dwau giř připrawených listů, návěřřj
toto po kurjru giř zde čekagjcm Geho oja. kral. Msti. a
neywyřřřjmu kancljři co neyrychlegi zaslal.

Lidu bylo z kazatelnice ohlářeno, kdo zwolen gest,
a weřkeré množřtwj s welikým a zřegmým potěřenjm
přigalo zpráwu tuto. Někteřj zapomenuwře, kde gsan,
i w ruce tleskali.

Geřře patrněgřj byla radost celého obecenřtw, an
slawný držán byl průwod z konklawe do hlawnjho chrá-
mu Bořřho. W každém obličeři se gewila blahá spoko-
genost a srdečné plesánj, *toliko gedem řel pokorně sklo-
penau twařj, a oči gehu splywaly w nábořřnjch slzách.*

W kostele držel zase welebný p. opat od sw. Petra
slawné: „Te Deum laudamus“; a silné rány z děl ohla-
řowaly celé kragině radost Solnohradřřých.

Na památku

Wogtěcha Sedláčka.

Žalozpěw.

Wjce-li, vlasti milá, smutné ti wygasniti ljce
 Práno nenj trudným zacloněné osudem?
 Syn ti gedem po druhém proklán smrti šjpem umjrá,
 Bezdětná Niobe snad brzo státi budeš.
 Rána po ráně we peň dubu poswatného zatjná
 A k zemi sněť bugará po sněti náhle padá.
 Zas wěrných se gedem bratřj od matky odebral,
 Smutno se rozlěhá: „WOGTĚCHA wjce nenj!
 „Wjce SEDLÁČKA nenj“ žaluge mlád' wMudřeny chrámu.
 „Zesnul nám dobrý pěstowatel i otec.“
 „Wogtěcha wjce nenj, genž hlásal sláwu Plzeňských“!
 Králowská žaluge ztrátu drahého *Plzeň*.
 „Kdož předků wznešené činy prozpěwowať před trúnem
 Déle bude, když nám wjce *Sedláčka* nenj?
 Kdož srdcem se celým nuzných ted' ngjmati djtek
 Autlinkých, když nám wjce *Sedláčka* nenj?“
 Takto želj ho Plzeň, žel ten se po vlasti ozywá,
 Zbor přátel wznešených *Wogtěcha* swého želj.
Wogtěcha, genžto dušj i tělem wěrnému se oddal
 Přjtelu a w lásce stále a wěrně trwal.
 Wlast ho želj, na gegjmž milerád skládáwal oltáři
 Oběti lásky plným zaswěcené pocitem.
 Genžto gazyk božský pěstil horliwě materský,
 I we cizjm hlásal znik gen a sláwu geho.
Wogtěcha swého upj nade hrobkau *Tepla* welehná,
 Z wěnce synů četných pozbyla perlu drahau.
 Wšecko želj smrti twé druhu mág mně nenahraditedlný,
 Gá ale tak gako Ty zeměiti sobě želám.

NEKROLOG.

Smutně se započal rok 1836. pro vlast a literaturu českou. Sotva jsme oželeli ztrátu pilného *Waiška*, sotva ještě přehlédnauti škodu nenabytnou, která se nám stala přechasnou smrtí wznešeného Mecéna vlasti, wysoce oswjceného *knjž. KYNSKÉHO*, a giž nowá srdci našemu zasazena rána úmrtím gednoho z neyhorliwěgšjch vlastenců našich!

Dne 2. Unora po šesté hodině wečernj zesnul w pánu *Jos. Wogtěch Sedláček*, kanownjk řádu premonstrátského w Teplé, doktor filosofie, professor matematiky a filologie na ústawu filosofickém w Pizni w 51. roce wěku, w 26. učitelstwj swého. — Nenj snad Čecha, kterýby byl Sedláčka aspoň dle gména nezual, a znamenitá zagisté část welebného duchowenstwa vlastenského znala geg i osobně, spogena gsau s njm buď swazkem dušewnjm, buď srdečným, djlem geg etjc co býwalého učitele swého, djlem co horlitele pro řeč materskau, brzo co newaweného sběratele pro museum národaj, brzo co podporowatele chudých, a konečně co spoluzakladatele ochrannitelny pro chudé djtky plzeňske laskawě geg podporugjc. Aučinnost Sedláčkowa byla weřegná, wšeznáma, ano takořka do srdce mu každý nahlédnauti mohl, pročež málo nowého obsahowati může krátká tato správa o životu gehu, a zbytečnau by se býti zdála, kdyby newelela vlast ctíti památku wěruých synů swých.

Josef Sedláček narozen léta 1785. dne 24. Unora w Čelákwowicjch, kdežto otec gehu mydlářem byl. Ztratiw ale giž w 12. roce wěku swého podporu otcowskau, dostal se léta 1797. za wokalistu ku karmelitánům do Prahy, kdežto na gymnasium malostranském liternj dráhu nastaupil, stúdownaw pod professory Maršem, Majobrem,

Meissnerem a Karoljm, s prospěchem wýtečným, an geg wýborná pamět geho spogená s neunawitelnau pilností, ačkoliw pauhý Čech byl, brzo nade wšecky spoluzáky powýšila. Po dokonanych w Praze studijch filosofických wstoupil léta 1805. do řádu premonstrátského kanonie Teplské, kdežto gméno Wogtěch obdržew, ku professorstwju filosofickému se připravowal, a po skončených studijch theologických, přjsné zkaušky z filosofie dokonaw, léta 1810. na kněžstwju wyswěcen a hned w Plzni za profesora matematiky a řečtiny, pozděgi pak filologie a 1817. řeči české ustanowen byl, gsa prwé 1816. za doktora filosofie na universitě pražské powýšen.

Gak si Sedláček w auřadu učitelském počjnal, s gakým prospěchem wěregně působil, gaké zásluhy o řeč a literaturu českau, o museum vlastenské, o Plzeň zwlášť a obecenstwo wůbec si zjskal, welebnému duchowenstwju giž dosti známo gest; pročez zde o tom slowa šjřiti nechceme, připomjnjagjce toliko wšeznámau horliwost, žiwau obraznost a neunawenau pilnost zesunlého, kterážto w každém podnikánj geho wýrazně se gewila. Co gednau za dobré a chwalitebné uznal, toho celau dušj se uchopil, nebem i zemj pohybuge, aby cjle swého došel. Ctižádost byla hlawnj wášeň geho: a kdož z nás zatratj geg, gestliže pro pochwalu dobře činil? W ustawičném takorķa se nacházel nadšenj ducha; ticho žiwota wšednjho mu bylo odporné, tu teskliwým, ba malomyslným se okazowal, až se naskytlá přjležitost, kde co básnj, neb vlastenec neb lidomil wstoupiti mohl. Tu znowa obžiwl, oči geho giskřily, mohútná prsa se dmula, audy hmotné rychle se hýbaly a hlasem stentorowým deklamowal ohniwá slowa básnj swých, které w rychlosti sepsal, kdykoli toho chwjle žádala. Neb on byl básnj wždy hotoiwý, w češtině, němčině i latině, a gestliže pro přjlišný

prospěch leccos nedokonalého zplodil, mnohému přece vznešenost a ničemu citů wraucnost odepřiti se nedá. I w cizině wyhlášení býti neywjce lahodilo gemu, protože zvláště poslednj léta s některými spisowately německými známost hledal a do časopisů německých často dopisowal, nezapomena však při tom nikdy oslawu vlasti. „Aby nás poznali cizincowé to činjm,“ odpowj-dal na domluwu mau; špatně ale poděkowali gemu za to Němci; výstrahu dáwagjce nám, abychom zůstali wěrní gazyku swému.

We společenském obchodu swém měl Sedláček mnoho osobliwého, kteréž, ač obyčegné způsoby často uráželo, přece rádo se gemu odpanštělo pro gakausi srdečnost a neljčenau přirozenost, která se gewila we všem gednánj geho. On měl známosti mnohé a djlem wznešené, neb i neywyššjm wrchnostem směl se přibljžiti důwěrně, pilně použiw každé přjležitosti, kdeby se gim předstawiti, gim úctu swau pronesti, gich oslawiti mohl Musau swau. Skwostné dary wěnowané gemu od neywyššjch osob, gako prsten od Alexandra cjsaře ruského, kofljek od cjsařowny Karoljny Augusty, zlatá piksla s nápisem: „Na památku,“ perlami wykládaným od kužžny z Taxisu, kterauž češtině učil, zlaté hodinky od města Plzně s nápisem: „Wděčnost Plzeňských,“ doswědčugj zadost, gak Sedláček wážen byl. Neywyššj pak stupeň oslawy dosáhl dne 30. Prosince 1835., an od Geho cjs. král. Msti. Ferdinanda I. střednjm zlatým penjzem čestným milostiwě obdařen a slawně ozdoben byl. Nedlauho ale použił radosti této, pro něho nedokonalé; dne 24. Ledna se rozstonal na zánět plje, z njež snad zanědbánjm zánět mozku se wwinula, w kteréž dewátý den nemoci swé žiwot dokonal!

W Plzni dne 24. Unora 1836.

F. J. Smetana.

NEKROLOG

welebného a wysoce učeného Pána

Tadiáše Josefa Filzbauera,

Kněze kanownického řádu Premonstrátského na Strahowě, Doktora w bohoslowj. na wys. školách pražských; professora biblického studium N. Z. na bisk. theolog. ústawu w Litoměřicjch; konsistorijnho assessora, a kněh cenzora.

O d

Františka Weinholta,

Doktora a Professora pastorálky w Litoměřicjch.

Muži, gešto zewrub aneb aspoň z větší částky tjm skutečně byli, čjm na swém stanowišti býti mohli a býti měli, zústawngj stkwancj důkazy Božské prozřetedlnosti bdjcej nad cjrkwj Kristowau; muži ti gsau co cestngjcej ewangelium, gsauť žiwj kazatelowé, gsau gasné hwězdy na obloze mrawočestnosti. Gedny však hwězdy odcházegjce giným zas. naboru vstupngjcejm mjsto swé necháwngj, a před okem lidským se ztratj. Ó kých aspoň to dowedeme, aby geště pozdnj wnuk bleskem oněch hwězd se mohl těšiti, které swjtjwaly otcj geho. Poněkud gsme s to; nekoť gedné nás práce stogj odkázati potomkům památku bud' nešlechetnjka, bud' oslawiti gméno gakéhosi dobrodince lidského. Prawdať, o žiwotu a smrti onoho často gdau obšjrněgšj zpráwy; o tomto však, ledwa že geg uložj do hrobu, málo kdo otewře ústa; přjčinu toho nagdeme snad w tom, že gakých gest obyčegný swět, ten giž chce k oběma, aneb spjše sám k sobě sprawedliw býti. Nešlechetnjk dokud na žiwě, mluwj a gedná pro swět, a proto mluwj a gedná swět též pro něho po smrti. Miláček ctuosti žil sice w swětě, nikoli ale pro swět, a proto mlej také o něm swět po smrti geho.

Časopis pro katol. duch. IX. 1.

11

Mlčj-li swět, mluwtež wy, gešto ze swěta negste, aby djtky swětla od djtek temnosti gak opatrnostj taktéž wděčnostj nebyly přewýšeny. Nenj krage, nenj města, kdeby Hospodin nechował swých djtek; žigjř, — málo kdo ge zná; umjragj, a gméno gegich nepřigde dále, leč kde aučinkowali.

K těmto wšjm právem připočten býti může, *Tudidš Josef Filzbauer*, gešto byl 23. Pros. r. 1834 w Litoměřicjch w Čechách zemřel; gehožto ale gméno wšudy, kdekoliw Ježjš sprawedliwé nalezá ctitele, oznámeno, gehožto přjklad od každého následowán býti zasluge.

Nebudiž tedy Časopisu w zlém wyloženo, an gemu na památku wěnuge některé listy, gakožto muži we vlasti české rozenému i chowanému.

Filzbauer narozen gsa 25. Dubna r. 1786 w Trutnowě Čechách, obdržel na křtu swatém gména swatých: Josefa a Marka. Otec geho, František, měl dřjwe co auditor službu w cjs. wogště; wystaupiw pak žil gako advokát a pozděgi co radnj w Trutnowě, odkud se posledně za zkaušeného měšťaností do Laun odebral. Matka geho Klára, rozená Falgowá, též z Trutnowa, přečkala negen manžela swého hned w autlém wěku Josefowě smrtj sešlého: nýbrž i tohoto syna, který gi práwě swým přechasným z toho swěta wykročenjm peneyprw byl zarmautil. — Giž záhy gewiltě Josef až ku podiwu gemnau powahu, obgjmagcej wše wúkol sebe láskau neywraucněgšj; a proto giž tenkrát si zjskal negen w otcowském domě wšech přjbuzných odměnnau lásku, nýbrž také wšeobecnau a znamenitau wážnost mnohých cizjch. Při wýborném daru ducha byla widěti na něm neobyčegná náklonnost a chuť k učenj. — Knihau se obyčegně zanášel, anebo tjm gediné bawil, co směřowalo k wždělánj ducha. S radostj pozorugjce to geho rodiče, nemeškali ho co

desjtileté, však dle potřeby připravené pachole do Prahy odeslati, kdežto neyprwé staroměstské gymnasium nawštěwowal, a pak po čase i filosofické studie s neobyčegnau pilnostj, a podobně s wyborným prospěchem skončil. Gelikož otec sám gsa skromného gměnj geště o wjce djtek péči wěsti musil, nemohl Josef než malé pomůcky z domu očekáwati. Ačkoliw se mu co posluchači filosofie fundacij 100 zlatých za podjl dostala, nieméně předce nucen byl s welikým namáhánjm a času drahého mařenjm učiti giné, a tjm způsobem sám sobě ač dosti těžko dobýwati k žiwotu newyhnutedlných potřeb. Nechť žiwot gehu byl z toho ohledu trudný, gemu předce na cestě wědecké nepřekázel tak, žeby on byl we wšelikém uměnj welikého pokroku neučinil, aneb w něčem sebe samého zanedbal. Co gymnasista býwal obyčegně prwnj accedens, a z filosofických škol mohl wyborné swědec-twj okázati, a netoliko okázati, nýbrž i každého přeswědčiti, gak gest daleko w některém uměnj, zvláště w matematickém prospěl. Prawdať sice, že mu tu whod přišli wybornj darowé ducha, neywjce pak gehu až k wjře nepodobná držemná pamět, kterau hned z mládi, wjce pak co dospělý muž negednau podiwně dokázal; předce však gisto gest, aby tak mnoho a w takowé dokonalosti sobě oswoğiti mohl, že wšelikých mocj ducha a každého času okamženj welmi prozřetedlně užjti musel. Než ale nábožnost bylať mu gako přistwořena. Tauto se gako djtě matkau westi necháwal. Co pachole s ochotnostj slaužjwal kněžjm k oltáři, a kromě to celá gehu útěcha býwala modlitba, a chrám Božj bylo mjsto, na kterém neyraděgi prodléwal. Nábožnost též byla, která stogicjho na rozcestj ginocha a o staw buďaucj rokugjehó uwedla w luno duchowenstwa. Přjchylnost gehu k samotnosti a k tuhé aučindiwosti, žádost gehu giti bezpečně, i wjce a wjce

wzdělání ducha a srdce prospjwati naklonilo geho wůlik řeholnjmu žiwotu. Nemage ani dewatenáct let stárj swého wstaužil na Strahow, a zde prwnjho Listopadu r. 1801. přigal řeholnj oděw. Slawnau professj zasnaubil se řádu 1. Listop. r. 1807.

Od nynějška okazowalo se, coby z duchownjho býti mohlo, pakli s prawým a wnitřnjm powolánjm swůg staw zwoluge, a spolu též zewnitřnj přjchody k wzdělání nalezne pohodlné a dostatečné. — *Filzbauer* byl z dwogjho ohledu šťasten. Hogně nadán byl od přirozenj wšelikými řeholnjku potřebnými vlastnostmi; nad to wstaužil do řádu, kterýžto wždycky takořka swrchowaně poskytnauti mohl, čehokoli k cwičení učených mužů, a k ochotnému následowání wznešených přjkladů klášternj zbožnosti potřebj gest. Strahow chowá wzácný poklad neywýbornějšjch kněh a spisů skoro z každé částky umění lidského. W čele téhož kláštera stál tehdáž welmi zaslawilý, wysoce učený, w prácech neunawený, i od Geho Cjsařské Milosti wyznamenánj opat, *Milo Grün*. Krom něho mělo téhož času w řádu bohoslawj *Jana Stoppaniho*, *Benedikta Pfeiffra* a giné slowůtné učené muže; libomudretwj *Ladislawa Janderu*, *Wiljma Pelikána*, matematikau wýtečné; klassická litteratura počtala *Hermannu Rindla*, *Wáclawa Neubronna*, swobodn. Pána z Eisenburgu za swé professory. — Než ale w těchto zewnitřnjch a přjhodných okoličnostech nebylby se nikdy *Filzbauer* stal, řjm skutečně byl, nemage gako dokonalý řeholnj tak dobrého srdce, tak čistau duši, prázdna wšeho wezdegšjho zisku. Gen proto mohl se wydáwati w stawu swém za blaženého, geho obtjžnosti přemáhati, a tolik dobrého konati. — Theologické studium skončil *Filzbauer* třjročnjm během, gakož tenkráté dowoleno bylo, na ústawu domácjm. Nemage ale geště plných let, téměř přes rok čekal, nežli

na kněžstwj poswěcen být mohl. Teprw 4. Zátj r. 1808. gsa swěcen hned osmého téhož měsjece na Strahowě u přítomnosti swé nábožné matky odslawil kněžské prwotiny.

Důstogný opat gsa sám professorem na swém domácjm theologickém ústawu, zamejšel předewšjm, aby schopné učitele pro každau wědu zvláště wycwičiti mohl. Wida pak nadobyčegnu schopnost, trwanliwau pilnost, a z těchto gducj učenost Filzbauerowu, neprodléwal geg určiti k dosaženj doktorské hodnosti. Učiniw tedy Filzbauer za tau příčinau pod ředitelstwjm swého dobrodince, přítele a opata, Milona Grüna, dne 13. Čerwence r. 1812. weřeguj. disputacj na vysokých školách pražských we weliké karoljnské sji, druhý den za doktora se dal powýšiti. Potwrzen gsa giž w roku 1811. gako skutečný professor při domácjm theol. ústawu, učil historii a cirkewnjm práwu až na konec školnjho roku 1815. Tu dobu opět domácí studie na Strahowě byly zrušeny, a klerikowé na universitu pražskau odesláni, i professoři ginam ustanoweni. An se Hermann Rindel, professor na gymnasium zateckém přswau churawost učitelské stolice odřeci a na Strahow odebrati musel, dosazen byl na mjsto geho Filzbauer, kterýž ten auřad tjm s wětšj radostj přigal, čjm wjece žiwobytj na wenku bylo dle žádosti geho. Když pak neywyššjm naitzenjm od 28. Srpna r. 1813. uwedeno bylo, aby na gymnasijchgeden každý professor gen gednu a swau vlastnj měl školu, a w té všem předepsaným předmětům učil, dostala se Filzbauerowi rokem 1820., s kterýmto nowý plán započal, druhá humanitětnj třjda. S gaku tu opět horliwostj auřad swúg zastáwal, gaktu mnoho dobrého rozšjřil, gaké si zásluhy o žáky swé wúbec, zvláště pak o chudšj a méně schopněgšj zjskal, ani pérem se wypsati nedá. Byltě w prawdě otcem studujcjh, gegichžto

weškeré blaho naneywýš mu bylo k srdci i k mysli. Poznagjce brzo ginoši laskawost gehu, utjkali se k němu s neyupřjmněgšj ochotnostj a důwěrau; geg hledali we wšech swých nehodách, gemu se sewšjm, co gich swjralo, swěřowali, u něho netoliko prázdne antrpnosti, ale w mnohých důležitostech i dostatečné nalezali pomoci. Přjbytek gehu nebýwal nikdý po školnjch hodinách prázden; u něho se scházeli žákowé skoro z každé třjdy. Kteřj gsau koli přišli, se wšemi w gisté hodiny opakowal obyčegné předměty školnj, a čjm hogněgšj počet gich h němu se walil, tjm wětšj gewil potěšenj, tjm wětšj byla ochotnost a služebnost gehu. We škole *ani slova* newyšlo z úst gehu, kteréby gehu wyššj uměnj a hlubokau učnost bylo prozrazowalo; to činil že buď o sobě mjrně smeyšlel, buď aby žákům tjm se nestal nesrozumitedlným; we swém wšak přjbytku aneb kde přjhodné bylo mjsto, tu odwjral bohatý poklad swé učnosti, rozdáwage každému, co gen potřebowal aneb snesti mohl.

I o tělesné potřeby negen swých, nýbrž skoro wšech w Žatči studugjejch chudých žáků wedl neméně dobruu péči. Předewšjm ge wyskaumal až do neymenšjch okoličnostj; znalte gedneho každého rodiče, ano i bližšj přjbužné podlé gich gměnj a wále z ohledu zaopatřenj gemu miřých, wědám zasnaubených učenců. Wěděl také, mnoholi dostáwá každý ročně aneb měsječně; kde a gak se strawuge, gestli, aneb w které dny se komu obědú nedostáwá; gakých žatů aneb zdali potřebných kněh sobě zgednati nemůže a t. d.; a pak hleděl i uměl dle možnosti wýborně z nauze pomáhati. Pokud stačjwalo gehu gměnj, dáwal ze swého; když nebylo odkud, k bohatšjm měššanům bráwal swoge autočiště. Z lásky k němu, a giž pro ten zdwořilý způsob, kterýmžto za swé milé prosjwati uměl, snažil se každý učiniti, seč býti

mohl. Dobře o něm praví také památná kniha tamního gymnasia, gmenugje geg: „Virum omni doctrina et morum integritate conspicuum.“

Ano rokem 1821. učitelská stolice biblického studium N. Z. na bisk. litoměřickém theol. ústavu uprázdněna byla, tehdejší wysoce důstojný biskup Josef František Hurdálek nařídil p. kapitolnímu děkanu a theol. studium direktoru, Doct. Frant. Faulhaberowi postarati se za tau přičinau o schopného duchownjho: Tento pak jako bývalý professor pastorálky na universitě pražské wědomost mage o Filzbauerowi mnohá giž léta, hued se s radostj prohlásil, že nikoho k přigetj takowého auřadu nad onoho nezná schopněgšjho. Nawrženj geho bylo přigato, opat Strahowský tomu swolil, a Filzbauer powolán byl za professora řecké řeči, biblické hermeneutiky a exegetiky N. Z. do Litoměřic.

Litoměřice bylo to mjsto, na kterém se úplně blažena cjtíl, gehožto nikdy pro žádné přjpowědi neopustil. Že zde swúg nowý auřada wšeliké s njm slaučené powinnosti swědomitě zastáwati uměl, o tom wydali swědectwj třj biskupowé, pod kterýmiž učil a každoročně nemalé pochwaly od nich došel. Geho welecenné zásluhy uznawaj se i ze strany theologického direktorátu, o nich swědětj též kollegowé a wyučenci geho. Gak obšjrnau učenostj a přiměřenau mēthodau, tak pořádkem a zewrubnostj učinil se znamenitým, a byl od r. 1826. co Senior wzor a přjklad mladšjch pp. spoluprofessorů. — Zidegšj žáky obgjmaj takowau láskau jako swoge předešlé; i oni nalezli w něm maudrého rádce, wraucjho přjtele, a předewšjm dokonaly obraz pilnosti i stálé horliwosti z ohledn pastýrského powolánj. Ani těch, kterj ze Semináře wystaupili, z paměti newypustil, w duchu se s nimi objrage. — Málo který z mladšjch kněžj přišel kdy do

Litoměřie bez nawštjwenj professora Filzbauera. S geho smrtj každý mladšj kněz litoměřické diecesj ztratil osob-
njho přjtele.

Láska zmocnili se gednau lidského srdce, celé go pogme, a w něm gediné wládne. Tak se událo Filzbauerowi. Ačkoliw neystaršjm professorem byl, stawěl se gako slú-
hau druhých, a takowým býti působilo mu widitedlné potěšenj. Biskupské, konsistornj, školnj a giná narjzenj sám každému domu přinesl. Gednalo-li se o wydánj spo-
lečného rozsudku, býwal obyčegně poslednj se swým hlasem. Gak w auřadowánj, tak w swém společenském žiwotu bral gest na každého dobrý ohled, sám na se zapomjnage. Chowánj geho k sobě rovným bylo přátel-
ské, bratrské a ljbezne, ale k stogjecjm w cjrkewnj důstog-
nosti bylo přjkladné a w prawém smyslu neyvýborněgšj. Zewnitřnj pocta, kterau takowým prokazowal, vyplýwala skutečně z wnitřnj wážnosti a uctiwosti. Nereptal tedy nikdy proti cjrkewnjm narjzenjm, a žádného auřadem aneb důstognostj znamenitého duchownjho kdy pohaněl slowem. W gegich přjtomnosti počjnal sobě co ponjžený a spo-
lu otewřený, nenucený a vzdálený farisegské pokory, bez přetwárenj neb wyljčené swatosti. I zde gako wždy-
cky, nehleděl ani marně se ljbiti, ani sobě dobytí zwlá-
štnj přjzně, ani gaky prospěch zjškati; i zde stawěl se bezewšj chlauby a stkwostnosti, podobný gsa drahému kameni, genž nepotřebuge pozlátkem podložen býti. Wšak právě takowáto upřjmná, otewřená, a vždy stegná powaha, která se nikde newypjnagje wšudy dobrowolně ustupowa-
la, která se gen těšila, an ginj powýšeni býwali, právě ta byla přjčinau, že ho u geho Wys. Důstogných PP. biskupů wšj žetřnosti a lásky hodným učinila. Stal se tedy na krátce biskupským censorem, pak notárem a skutečným konsistornjm raddau; on také oné cti došel ustanowenu býti Apoštolským notárem, an Geho knjžecj Milost Vincenc

Eduard Milde, co zwolený Arcibiskup Wjdecký Geho Swatosti Papežské přjsahu skládal. Nyněgšj wys. důstog-
ný Pán Biskup, Augustin Bartol. Hille potwrdil ho negen
we wšech cjrkewnjch hodnostech, nýbrž podržel geg
geště gako swého nábožného zpovědnjka.

Filzhauer ctil a wážil si také swé řeholnj wrchnj, a
kterých zase štál u weliké přjzni a lásce. Nyněgšj o-
pat, důstogný a wysoce učený Pán Jaroljm Zeidler cjtj
ztrátu téhož nábožného a učeného syna dosti bolestně, geli-
kož s njm ztratil také wěrného a dobrého přjtele; a ktomu
gest Filzhauer také prwnj, geště brzo po wolenj nowého o-
pata z počtu Strahowských duchownjch smrtj uchwácen byl.

Tak pokorného a spolu učeného, tak wljdného a
spolu w prawdě ctnostného muže hlěděli cjrkewnj wrchnj
pastýři wšjm právem gako na swětlo wystawiti, zname-
nagjce a ctjce gehu za duú našich neobyčegné ctnosti. Tyto
pak neywjce přewyšowala gehu laskawost k chudým, a
neunawená ěorliwost w pracech pastýrského auřadu. Giž
gako dítě, swěděj matka gehu, byltě plný lásky k rodi-
čům, bratřjm, přátelům a chudým. Se wšemi, co bylo
gehu, děljal, a gen rozdáwati těšjwalo dítěej srdce.
Wstapiw na Strahow pomáhal geště dvěma bratřjm w
Praze studugjcjm; a co mu zbylo rozdal chudým. Ano,
gehu dobročinnost tak daleko se rozmohla, že nekterý den
ledwa sám sebe chlebem mohl nasytiti; geště swúg oběd
lačným chudým rozdal. Posledně naklonil srdce swé
docela k matce; gj dáwal, co s neywětšj ngman a šetr-
nostj uhospedařil. Ze swého za professora do Žatče po-
wýšenj těšil se naneyweš skrze swau matku, wšj silau
se snažiw, gakby gj geště wjce dáti mohl. A hle, při
tom nezapomjnal na chudé! — Wúbec gde o něm w
Žatči ta powěst, že dal gedné chudé ženě djl swých
bez toho chatrných peřin, aby před zimau ochránil děcko

gegj. Gakýs člowěk nad mjru se tomu diwě, dostal od giněho za odpověď: „O, to učinil Filzbauer negednau!“ — Tak byl rozhlášen gako otec a přijtel chudých, že žatečtj žebráci až do Litoměřic pro almužnu k němu chodjwali. Při geho nesmjrné štědrosti nelze ani pochopiti, gak sám wystačiti mohl, a rozličné potřeby zaprawil. Každý den dáwal gednomu studogjcejmu oběď, giněmu wečeři, tak že gich čtrnácté týdně od něho bylo poděleno; mimo to přispjwal gim i peněžitými dary, a mnozj pro swůg určitý penjz každý měsje k němu přicházeli. Mnohé přiwábil on sám do Litoměřic, mnohé na swé autraty častowal; mnozj mu děkugj swůg prospěch w studijch, mnozj celé štěstj žiwota, Krom těchto ohlžjel se opět po chudých bez wýmjnky; on znal všech w Litoměřicjch tak dobře gako w Žatči, a sám ge w gich přjbytejch nawštěwowal. Wycházel obyčegně saukromj wečjr, a ubjral se do vzdáleněgšjch ulic, wléwage útěchu a občerstwenj i do nejnižsich chatrčj. Někdy kaupil plátno aneb giný oděw, a žebráku naň čekagjcejmu opatrně podstrčil, giným zase i domů přinesl. Tudyž se také stalo, že ačkoliw nechtě, všudy kde se gen wyskytl, chudými a djtkami obstaupen byl; ano též snadno se dá pochopiti, že pozůstalost geho nemohla. než welmi nepatrná býti. Kromě wětšjho počtu prospěšných kněh nezanechal ničeho, coby něgakau cenu do sebe mělo; ouť mohl práwě s Janem almužnjkem djky wzdáwati Bohu, že sámého, kterýžto pro chudé žiw byl, w chudobě umřjti nechal.

Mnohdykrátě lze pozorowati, že lidé ty a giné čtno-
sti sobě zwláště zamilugj, w nich se wýborně cwičj, gim
k wůli se přemáhaj a zapjragj, a proto samé že sobě
weliké zásluhy u Boha složili se domnjwagj; z druhé pak
strany giné a též důležitě powinnosti zanedbáwagjce swě-
domj swé tak uspwagj. Filzbauer ale gsa dobročinným,

tak gakoby njm býti musel, konal wšeokey giné powinnosti tak horliwě, gakoby toliko na nich weškeré blaho spo-
 čjwalo. Okrášlen byl pak neywjce kněžskými, wzneše-
 nými ctnostmi, mezi nimiž wraucj modlitba, synowská
 náklonnost cjrkwí katolické, neunawená snažnost w auřadu
 pastýrském prospěšně pracowati, uadewšeokey giné wyni-
 kaly. Wykonáwage sám každodenně modlitby od cjrkwě
 kněžjm předeepsané neywjce zehráwal na ty, gešto se z
 tohoto záwazku duchownjho wytrhugjce modlenj na bre-
 viári docela opomjnjagj. W této liknawosti nalezal Filz-
 bauer kaukol, který wšeokey ostatnj dobré sjmě udušuge,
 kněze smyslným, w nebeských wěcech lhostegným, a w
 wznešeném powoláuj wlažným činj. Negen že se sám
 rád modljwal, i giné, zwláště nowé kněžj wšemožně
 wzburowal k modlenj breviáře, gsa toho přeswědčenj, že-
 by pokora žádnému knězi nedowolila vlastnjmi modlitbami
 gako nad cjrkwě se wyjpnati, a od nj se tjmto způsobem
 ljšiti. Duch gehu wždycky k nebesům powznešený, kře-
 sťanstwjm a kněžstwjm poswátný nalezal toliko w častém
 rozgjmáuj útěchu a radost. Wraucjm a mnoholetým
 modlenjm breviáře mohl také chápati materského ducha
 cjrkwě katolické, mohl wyskaumati hluboký smysl ge-
 gich modliteb, a obřadů, w kterých gediné žiw byl,
 a w tomto duchownjm žiwotě newýslovné rozkoše požjwal.

Ten čas, co w Žatči gako professor pobyl, mohl se
 skoro za řádného kooperatora powažowati. Každau chwjli
 byl pohotowě ku kterékoli práci, o kteraú ho požádali
 aneb k nj powolali. Neunawený byl w slyšej swaté
 zpovědi, w posluhowáuj swátostmi, u oltáře, na kazate-
 dlně. Nemocné nawštěwowal bez ohledu obtžně cesty;
 chudoby a nakažliny, negednau, ale wjcekrát, gak se mu
 potřebj widělo aneb čas postačil. Obzwláště pak hlásánjm
 slowa Božjho wydobyl sobě nesmrťedlné zásluhy; kázá-

wal často, a s takovým zalíbením, že děkanský kostel w Žatči dosti prostranný, giž dřjwe před geho wystaupením posluchači přeplněn býwal. Geho pastýřská horliwost nenewila ani pozděgi, když se do Litoměřic dostal. Gako w Žatči, tak i zde obětowal se ku každé službě, gsa opět trpěliwý a dobrý zpovědník w kathedrálujm kostele. Při každé slawnosti, nechť ráno nechť adpoledne, wždycky přítomen byl. Gako w Seminári a w chudé chatrči, tak ho pohřešuge každý w chrámu Páně, netoliko w kathedrálujm, nýbrž w každém giném kostele w Litoměřicjch a wúkol.

Konečně nebude zbytečno, bychom dokonalý obraz Filzbauerůw wyznačili, něco připomenauti i o geho zewnitřnj způsobě. Tělo geho bylo zdravé, silné a k práci dosti schopné, ba takové se zdálo, gakéby geště dlanhá léta wytrwati mohlo. Smysly geho byly ostré a neocháblé, zdravj geho powždy výborné. W geho postavě panowala slušnost a vážnost, w každém hnutj přirozenost a gemnost. Do každé společnosti se znal, wšudy docházege pochwaly wyššjch a vzdělaných tak dobře gako sprostých; u všech stál u weliké vážnosti. Podjwenj hodná sprostnost panowala w geho přjbytku, w oděwu, w nábytku, a we všem co bylo k geho potřebě. Ode wáeho měl gen to, co newyhnutedně mjtí musel. Pokrm geho byl slušný, gehož i ostatnj předstawenj alumnátu požjwagj; gedl však málo, mnohoť poskytowal chudým studentům. Wjno doma nepil nikdý, wenku však co zwaný host pil nerad a skromně.

Z toho, co gsme až posud podotkli, můžeme se bezpečně najti, že smrt geho toliko pro nás smutna, pro něho však radostna a přede twářj Božskau wzácna gest byla. S potěšenjm smjme o něm řjci: „Sprawedliwý pak bylliby smrtj zachwácen, w odpočinutj bude.

Nebo zaljbená byla Bohu duše geho, protož pospjšil geg wywesti.“ — Giž po něgaký čas znamenali všickni geho churobu a nastáwagjej konec. Poslednj měsíce roku 1833. okázaly se u něho gisté známky prsnj wodnate-
 dlnosti. Na to přjšj garo zase tak okřál, gakoby vše-
 cko nebezpečnstwj zmizelo. W Zárj r. 1834. nawštjwil
 geště swau milowanau matku, aniž mu na mysl přišlo,
 že s nj naposledy se widj a těšj. Za několik dnj, a sice
 dne 7. Řjgna přjtomeu byl na Strahowě prelátskému wo-
 lenj, kde opět nemalého potěsenj okusil, an na mjstě wysoce
 ctěného opata Benedikta Pfeiffra toho zwoleného spatřil,
 do gehožto rukau blaho swých bratřj swěřiti gediné žá-
 dal. Po geho nawrácenj do Litoměřic wyskytnul se opět
 starý tělesný neduh. Přátelé geho měli welikau ljstost,
 on ale zůstal nepohnutedlný. Dne 15. Prosince slaužil
 gako každodenně mši swatau; gak mile pak u oltáře
 před obljčegem Neyswětěgšjho pokleknal, nemohl giž bez
 pomoci poslahugjcejch biskupských alumnů wstáti. Od
 téhož dne vycházel gen do kostela a do školy. Ráno
 dne 22. po skončeném učenj školujm dal se Swátostmi
 unjragjcejch opatřiti, docela gsa si přjtomen. Pohnutedlný
 byl to pohled widěti geg přes celé to swaté konánj s
 neyhlašj pobožnostj na zemi klečeti, gehožto celé tělo
 wodau napluěno, a nohy oteklé byly. Tak přihotowený
 k smrti upadl w mdloby, které celau noc dodržowaly,
 druhý den opět přišly, až nemocný konečně po dwanácté
 hodině s půlnoci, práwě s začátkem štědrého wečera duši
 odehyzdal do rukau Stwořitele swého. Gaký žiwot, tako-
 wá byla smrt geho; nikomu nebyl obtjžen, každému ge-
 ště w poslednj dobu za přjklad slaužil, ano on všech
 nabjzj žádati sobě: Aby smrt naše podobná byla smrti
 téhož Sprawedliwého. Po geho úmrtj, a neywjce při po-
 hřbu dne 25. Pros. we 4 hodiny odpoledne bylo widěti

w zástupn všeobecné srdečné pohnutí. Slavný průvod, a ty slze, geňz hrob geho smáčely, prawily mocněgi, nežli- by wymluwný řečnjk powěděti mohl: „Tělo šlechtěného muže, wěrného přítele, příkladného kněze, otce chudých nynj se do hrobu klade.“ — Zamejšlj se, aby též památka postawena byla na hrob; neytrwanliwěgšj ale sobě žiwotem swým postawil. —

Slawnost we klášteře mólkském.

Krásná, draháť gest srdci lidskému doba ta, když člowěk, wida giž za sebau walný počet uplynulých dnů žiwota pozemského, gež wěren a poslušen gsa slowBožských pauze ku rozšjřenj prawé mezi lidmi, bratry swými, blaženosti wynaložil, s čistým srdcem, se swědomjnj gediné na dobré skutky, upřjmnau wůli se rozpomjnatj mohaucjnj, wděčné zraky swé k Bohu, dárci všeho dobrého, obrátiti může. Blahoslawený gest ten, komuž we šťastně zwoleném stawu po celau polowici stoletj blahoděgně působiti, slowem i příkladným žiwotem swým rozšjřowati králowstwj sprawedliwosti w srdejch lidských se dostalo, a kdož slawně gakož i slušno a prospěšno, upamatowánjnj na prwnj počátek činnosti swé blahočinné i mnohého ku čtnostnému následowánj pohnutí může !!

Toho štěstj dostalo se (gak čteme w bohoslownjnj časopise wjdeňském) dne 6. Řjgna r. m. wysoce důstojnému panu Marianowi Zwingerowi, opatu řádu benedikťinského w Moelkn, raddowi Geho cjsarské Msti., primasu pánu stawůw w dolnjch Rakausjch, předstawenému stawu praelátského, gakož i od l. P. 1829. administrátoru klášteřa praemonstrátského w Gerase a t. d., kterýž

dle zbožného, ku rozjiceni wzneseňých eiti přispj-wagjeho obyčege, cirkwe katolické památku swého padesátiletého na kněžstwj (l. p. 1785 dne 2. Řjgna) poswěcenj k welikému wšech přátel swých i swěrených sobě duchownjmu wzdělanj slawil.

Byliť pak mimo jiné wzácné a wzneseňé hosti, kterjž přítomnostj swau slawnost tuto poctili, Geho biskupská Mst. wysoce důstogný P. Dr. Jan Michal Leonhard, biskup w Sw. Hypolitě; wysoce urozený P. hrabě O' Donel, c. k. dolnorakauský rada a kragký hejtmán, wysoce důstogný pan Anton Buchmayer, swětjčj biskup arcidiócese wjeďské cjs. král. dwornj rada a t. d., radostně této slawnosti přítomni. I Gho. Mst. cjsarská pamatugje na weliké zásluby, kterých opat melkský Marian Zwinger tak hogně sobě nashromaždil, ráčila mu dopisem z Teplice od 27. Zářj r. b. k Gho. Excellencj Neywvyššjmu kancljři hraběti Mitrowskému swěďčejm řádu Leopoldowa křjž rytjřský milostiwě uděliti.

Giž u wečer před slawnostj střelba z moždérůw, eswjcenj weškerého městečka, gakož i hlučná hudba zboru hudebnjho s c. k. pluku pěchoty kralewiče Gustava Wasy wedenjm kapelujho mistra p. Řeznjčka ohlašowaly společně budaucjho dne wzneseňé radowánky.

Mezi tjm, co se ráno wšemi zwony sezwanělo, shromáždilo se weškeré duchowenstwo řeholuj we praelatūře, ehtje u přítomnosti wzneseňých hostj milowanému opatu swému ústy wygewiti wraucj a srdečná přauj swá, kteráž i wysoce důstogný p. přewor, Filip Seiberl, w překrásné řeči přednesl; načež wzneseňý opat slowy plými milosti a lásky odpowěďel. Napotom wysoce urozený p. hrabě O' Donel wzneseňému sboru přítomných ohlásil milostiwě udělenj rakauského řádu Leopoldowa, odewzdage při tom zaslawžilému p. opatowi okrawy téhož řádu spolu i s dopisem Gho. Excellencj Neywvyššjho kancljře hraběte Mitrowského.

Odtud bralo se weškeré shromážděnj wáznými, radostným krokem do chrámu Páně, kdež walný zástup zbožného lidu s newyslownan taužebnostj slawnosti poswátne očekáwal. Sotwa že wešli do swatyně, wstąpił wysoce důstogný p. probošt klosterneuburgský, Dr. Rutenstock na kazatedlnici, a plu swatého zápalu držel řet slawnosti této přiměřenau, kterauž walné shromážděnj pozorliwých posluchačů mocně pohnuto a wzděláno gest; neboť „rtowé kněze, gakž dj Malachiáš, ostrjhgaj uměnj, a na zákon dóptáwagj se z úst geho, posel zagisté Hospodina zástupůw gest.“

Po skončeném kazánj konal newýslownan milostj božskau obdarený pan Opat u oltáře, kterémuž byl se zbožným a wěrným srdcem po padesáte let neunawně slaužil, odzpjwaw slawné: Přigď Duše swatý! nekrwawau oběť Nowého Zákona; a s djkůčiněnjm a prosbami, gež duše geho wzkládala před trůnem Otce swrchowaného, nesly se zároweň wracuj modlitby přítomných wěřejch k nebesům, prosjce o milostiwé zachowánj drahého žiwota p. opata; an se mezi hlasy modljecjch se zástupů krásné cirkewnj hudby zwukowé mile a přjgemně mjsili.

Zároweň se slawnostj tauto tak hlučnau slawjly se giné dvě, čjmž owšem tohoto dne radost zwýšena. Slawil totiž p. Henrich Weiss, téhož zákona řeholnjk, wstąpiwšj téhož, co p. opat, roku do zákonu, téhož léta i na kněžstwj poswěcen, stráwiw celý žiwot swůg w službě Hospodinově, tak že sláwau geho gest bázeň Páně, slawil dneš s drahým přjtelem mladosti, i stárj swého, též památku swého padesátiletého kněžstwj. Přigaliť pak konečně téhož dne také na stupnjch oltáře padesáte let spolu w bohabognosti žigjci manželé požehnánj z rukau kněžských, obnowugjce zde před twář Boha troggediného slib wěrné lásky manželské.

Po skončených službách Božjch odzpjwaw slawný zpěw ambrosianský „Tě Boha chváljme,“ i uděliw nábožnému sboru z kazatedlny swého požehnánj, ubjral se důstogný p. opat prowázen gsa hlučným zástupem k domu swému.

Wečer konečně zawzněla i sladkým citem plnila srdce každého, kdož gi slyšel, krásná kantata, wynášegjcej weliké zásluhy p. opata Mariana; uměle strogené a utěšeně spořádané ohně oswěcowały saumrak tak slawného pamatného dne.

Slawnost padesátiletá w Linci.

I w Linci roku minulého dne 8. Zárj konala se podobná slawná památka před dpadesáti lety na kněžstw stj poswěcenj důstogného kmeta, blahorozeného pana *Františka Xav. Ertla*, doktora w bohoslowj, rady Jeho c. k. apoštolské Majestátnosti, *probošta linecké kapitoly*, člena a býwalého wyslance stawu praelátského kraginy nad Emžj, pak kapitolnjho a městského faráře lineckého.

Gaktě důstogen wznešených úřadůw, swěřených péči geho, wysoce důstogný p. Fr. Ertl, každý, kdož krátký obraz žiwota geho blahočinného přehledl, wyrozumj.

Užřew swěslo swěta we Wjdni 1761. a l. Páně 1785: poswěcen na kněžstw, s celau dušj oddal se powolánj swému i brzo dosáhl důstogenstwj doktorátu Bohomluweckého, načež i úřad učitelský studium biblického starého Zákona w Insbruku gemu odewzdán. G. Mst. Cjarská widauc neunawenau pilnost a znamenité schopnosti geho, odewzdala w ruce geho referát u wěcech náboženstw se týkagjcejch při zemském řjzenj insbruckém. Za odměnu zásluh, gichž we nowém oboru činnosti swé

nabyl, udělil gemu 1794. náš w Pánu zesnaly Zeměpán důstogenstwj kanownické při kapitole linecké. W nowém důstogenstwj tomto neustále gen swaté plnění powinnostj na pozoru mage, dobré, kdekoliw se pátrngjejm duhu geho wyskytlo, šjřiti, podporowati, zlé pak všemožně wykořeniti hleděl, začož i pochwaly Geho apoštolské Maje- statnosti dosáhl, i w nastalých smutných wálečných do- bách roku 1809, gsa andem stawu praelátského, podj- lu a cti, členem řjdcj kommissj kraginské býti gest sú- častněn; we kterémž nowém auřadě swětlé důwody swé lásky ku vlasti a ku všemu dobrému na gewo dáwal. —

Když pak l. P. 1825. dioeesj linecká opět zhawena gsauc wrchujho pastýře duchownjho, opět osiřela, gemu od kapitoly generálnj vikariát odewzdán; kterýžto těžký ú- řad on se wšj horliwostj zastáwal. Nechcemeť ale giž wjce slow šjřiti, wyčjtagjoe weškeré zásluhy wysoce dů- stogného P. Ertla, gakýmiž sobě lásku a wděčnost ny- něgájch i potomnjch pokolenj zjskal a w giných geště mi- mo dotčené úřadech kraginských: swědomj geho, že ze wšj sjly a celé možnosí swé přispjwal ku všeobecnému dobré- mu, bylo zagisté milým rukogmjw wáženému starci, že smě- le může teď pozdwihamati zraky swé k Hospodinu, děku- ge Swrchowanému, že we staw, w němž tolik dobrého způsobil, milostj swau geg postawiti ráčil.

Den tak slawné památky bude i potomstwo mocrně powzbuzowati ku wděčnému upamatowánj na dobrodince trpjcech spolubratřj, když se giž dáwno kosti geho w prach a popel obrátily: odewzdali totiž důstogný a welebný kmet w tak wázné době žiwota swého gednau 4000, po druhé 3000 zlatých, ku všelikým blahočinným ústawům. Bůh žehneyž tak wýtečného správce duchownjho, a příklad geho powzbuzug bratry geho k ančinnému následowánj!!

Z Řjma d. 1. Unora b. r. Geho Swatost Papežská ráčila w tegném sezenj kardinálú swých *za kardinála* wywoliij Neydúst. p. Della Genga Sermatei, arcibiskupa *Ferrarského*, synowce Papeže slawné paměti Leona XII., w Assisi dne 4. Prošince 1801. narozeného. — Kromě giných 25. arcibiskupů a biskupů ráčila Geho Swatost Papežská *za arcibiskupa Solnohradského* s udělenjm dispensj potwrditi Geho Neydústognějšj Oswjoenost Bedřicha knjzete Šwarcenberka, kanownjka Solnohradského, 27 teprw let starého. — Potwrdila spolu i wywoleňj *za arcibiskupa Lwowského* w Haliči *Geho Excellencj*, neydústognějšjho p. *Františka Pištěka*, dosawádnjho *biskupa Tarnowského*, býwalého Suffragana Pražského, kragana našeho welewáženého a milowaného. — Téhož dne ráčila G. S. Papežská *za biskupa Tarnowského* praekonisowati wysoce důstogného p. *Františka Xav. Zachariázewiče*, doktora pjsma sw. a metropolitanské kapitoly w Lwowě *kanownjka školastika*.

Z Řjma dne 6. Unora b. r. Práwě došla nás zpráwa, že 9. Března b. r. na den SS. Crhy a Strachoty wygednáwáno bude od kongregacj sw. obřadů *za blahoslaweného* prohlášenj otikodného *Jana Sarkandra*, býwalého faráře w Hollešowě, Olomucké diocesj, na Morawě. O čemž dálšj zpráwa podáme.

Red.

Wýtah z řeči Lorda Gosforda, anglického gubernatora w seweroamerikánské Kanadě, sestáwagfej nazwjce z francauzských osadnjků, kteříž nynj s anglickými osadnjky w rozbrogj gsau.

„Ké Kanadčanům francauzského původu wolám: Neobáwejte se británské vlády, žeby wám zemské řjze-

nj vaše, pod kterým tak drahná léta spokojeně a šťastně živi gste, podvrátiti chtěla. Anglicko musj se diwiti vašemu domácjmu řjzenj, njmž hrstka odvážliwých osadnjků w dobré, nábožné a šťastné občany se vzdělala, kterj šlechtnostj, gasnau myslj, pracowitostj, střjdmostj, zmužilostj a udatenstwjm nad giné slynau. Anglická vláda nemá ani toho neyменьšjho pomýšlenj, takowěto domácj řjzenj rušiti, njmž gste se tak mohowitými stali; že ani chudých mezi sebau nemáte. Anglicko bude *vaše wjdné, maudré, aučinliwé, horliwé a nábožné katolické kněžstwo* wždy chrániti a podporowati, gehožto péčj a přjkladem takowý wýborný pořádek, takowé mrawo-počestné chowánj a blahodárná pokognost založena byla, potnd se chowá, a od pokolenj do pokolenj se udržj.“

Neydůstogněgšj biskup z Juliopoli, w hornj Kanadě, pan Provenchère, do Řjma přigel. W Kanadě zrozen, má swé biskupské sjdlo na neyzazšjm konci Ameriky, kde vzdělaný swět takořka swúg konec béře. — Zpráwy o ostatnjm swětě obdržuge francauzskými nowinami gen gendnau za rok. — Geho biskupské sjdlo gest St. Bonifaz, na čerwené řecě, za hornjm koncem jezera Wennipegského, pod 50. stupněm sewernj šjrkj. K sewerozápadu gest biskupstwj geho bezewšech mezej, neb se wztahuge až k Rocky-Mountains při welkém Oceanu. W ony končiny nepřicházj žádný člowěk z ostatnjho vzdělaného swěta, gediné kupci spolku Hudsons-Beyského, kde k seweru, gak se řjká, swět se končj, kterj s indianskými národy biskupstwj geho we wzácných kožešinách obchod wedau.

Kdo pozoruge událostj cjrkwě katolické se týkajících, kteréž se w Angličanech děgj, kdež náboženstwj katolické přes 200 let náramně utiskowáno bylo a proti

papežské stolici vždy neypotupnějí zehrawost a utrhačnost panowala: gisté se s podiwenj m pozastawj nad tau zpráwau, kterauž gsme nedáwno we všeobecných nowinách četli, že totiž w slawném městě Birminghamu (co do počtu dušj Prahu daleko přewyšujcjm) u společnoští na tisje měšťanů, pauhých nekatoljků, přednosta gegich na zdrawj sw. Otce, Papeže římského připjgel, k čemuž všickni přítomnj hlčně přizwukowali.

Druhá, neméně znamenitá událost gest, že anglíkánsky nekatolický biskup w městě Nortwichu za manželku pogal katolicku, kteráž katolického kněze zpovědljka w domě swém chowá!

Nowiny *Mnichowské* podáwaj o kantonu Argauškém we Šweycarjch, kde se na úplné potlačenj katoljků weliké zbaurenj stalo, následugcej zpráwu: *Pauze mjrnosti a opatrnosti katolického duchowenstwa děkugeme, že se weškery katolické osady tak tíše chowaly a tak prozřetelně si počjnaly; čjmž se stalo, že záměr powstawějch radikálů úplně zmařen byl.*

Z Wjdně. Dne 19ho Řjgna m. r. ráčila Geho Mst. Cjsař a král neydúst. biskupu u sw. Hypolita, *Pánu Michalu Leonardowi*, důstognost *biskupstwjnad weškerým wogskem*, naproti tomu opět dworskému swému faráři, *biskupu Michalu Wagnerowi biskupstwj Swatohypolitské* udělití; *za dworského faráře* ale kapitolnjho děkana Wjdeňského, Josefa Pletza ustanowiti; s ponechánjm mu stát-njch úřadů, rozličných studij se týkagcjch a s připogejm k tomu geště ředitelstwjnad ústawem wyššjho vzdělánj duchownjch u sw. Augustina.

Dne 11. Ledna b. r. ráčila Geho Mst. Cjsař a král Ferdinand I. neydúst. proboštu w Linci, Františkowi Ert-

lowi, na odplatu mnohých zásluh rytířský kříž řádu sv. Leopolda uděliti.

Z Prahy. Dne 12. Kwětna m. r. byl na slavné univěrsitě pražské důstojný p. Josef Galla, kněz rytířského řádu melitenského, archivář a bibliotekář konventu, po veřejné disputaci, dne 5. Kwětna držané, za doktora sv. pjsem slavně povýšen.

*K dědictví sv. Jana Nepomuckého w měsíci Lednu .
a Únoru 1836. přistoupili :*

P. T. P. a p.	zl.	Wýt. darem pod.
Budinský Vikariát	20	1
Wáclaw Černohaus, kaplan w Libáni	5	—
Pawel Heyda, důchodnj knížete Taxisa w Laučenj	10	1
Josef Stěhule, duchownj zpráwce w Laučenj	10	1
Josef Strér, děkan w Plassech	10	1
Josef Wondra, kaplan w Telči na Morawě	10	1
Antonja Řehák, kaplan w Čerwené Daubrawici	10	1
Petronilla Horáckowá, w Ondřegowě	10	1
Frant. Sokol, děkan w Nowém Městě nad Metugj	10	1
Měšťanstwo Nowého Města nad Metugj	20	1
František Slawjk kupec, a Josefa manželka, tamtéž	10	1
Mat. Zakrawský měšťan, a Barbara manželka, tamtéž	10	1
Josef Krans, duchownj zpráwce w Bohuslawicjch	10	1
Spie, obec panstwj Nowo-Městského	20	1
Prowodow, obec téhož samého panstwj.	20	1
Přibyslaw, obec téhož panstwj	20	1
Wšeho	205	15

Aučty Dědictwý sw. Jana Nepomuckého,

od geho založenj, — až do konce r. 1835.

P ř j e m	Wýtisků		Peněz	
	lep- ších	spro- stých	zl.	kr
Základnj kapital, od wel. Antonj Hanýkjře	—	—	1000	—
Auroky	—	—	177	48
Přispěwky spoluauďů a dobrodinců	—	—	881	58
Z wyprodánj Čjsla Iho Proč gsem Katoljkem	23	908	62	7
Z wyprodánj Čjsla Iho Bohomil	17	414	175	48
Z wyprodánj Odměn pilnjm djtkám	—	224	37	20
Z wyprodánj Přjběhů kostela sw. Mikuláše	—	27	9	—
Z wyprodánj Ljstků odplaty školnjm djtkám	—	130	26	7
Saučet přjgů	—	—	2370	8
Na skladě ležj k wyprodánj.				
Proč gsem katoljkem	867	1059	142	51
Bohomilů	873	1548	1143	—
Odměn pilnjm djtkám	—	276	46	—
Přjběhy kostela sw. Mikuláše	—	973	324	20
Ljstků odplat školnjm djtkám	850	117	117	53
Skladu w ceně	—	—	1774	4
k tomu hořegšj přjgem	—	—	2370	8
Okazuge celau mohowitost w	—	—	4144	12
W ý l o h y				
Čjsla Iho, Proč gsem Katol. stálo wydánj	—	—	150	3
Čjsla Iho, Bohomila	—	—	895	8
Přjběhů kostela sw. Mikuláše	—	—	144	12
Listů odplaty školnjm djtkám	—	—	60	—
Předplacenj na nowj zákon od Alliolí	—	—	2	40
Honorář aučetnjmu	—	—	25	—
Wýlohy rozesjlánj, pošty, bednjky a. t. d.	—	—	5	24
Weškery wýlohy	—	—	1232	27
Když se tyto odtáhnau od mohowitosti swr- chu w 4144 zl. 12 kr. wykázané				
okáže se čisté mohowitosti			2861	45
Wýkaz mohowitosti.				
Na kapitále			1000	
Na hotowosti			87	41
Na skladu			1774	4
Weškera mohowitost gak wýše	—	—	2861	45

Výkaz výtisků celého vydání.

Kde se nacházejí	P. g. Ka- toljkem		Boho- mila		Od- měn	Ko- stela	Ljst ků
	lepš.	spr.	lepš.	spr.	kusů	kusů	tuc
	1000	2000	1000	2000	500	1000	480
Spolnaučím z darma dáno	79	—	79	—	—	—	—
Rozdáno	31	33	38	38	—	—	—
Wyprodáno	23	903	17	414	224	27	130
Na skladě a mezi kněhkupci	867	1059	873	1548	276	973	350
Gak s vrchu	1000	2000	1000	2000	500	1000	480

W Praze dne 31. Prosince 1835.

Wáclaw Pešina,
konsist. rada, redaktor.

Ant. Zimmermann,
konsist. kancelista, aučetnj.

roku 1854.

Arcibiskup a biskup	Ostat njho ducho wenstwa	Suma ducho wenstwa	bohom: školy				w Sumě
			prof. sorove	abim. nowě	njmo alumnů		
Pražské Arc	262	295	8	156	12	168	
	63	180	"	"	"	"	
	34	118	"	"	"	"	
	84	190	"	"	"	"	
	48	162	"	"	"	"	
	43	144	"	"	"	"	
	534	1089	8	156	12	168	
Litoměřické	112	250					
	231	391	7	96	"	96	
	56	138					
	399	799	7	96	"	96	
Kralowěhrad	93	191	"	"	"	"	
	116	229	"	"	"	"	
	75	172	"	"	"	"	
	191	325	7	25	39	64	
	475	917	7	25	39	64	
Buděowické	144	259	7	30	53	83	
	52	143	"	"	"	"	
	107	227	"	"	"	"	
	63	148	"	"	"	"	
	366	777	7	30	53	83	
WPražském Litoměřickém Kralowěhrad Buděowickém	534	1089	8	156	12	168	
	399	799	7	96	"	96	
	475	917	7	25	39	64	
	366	777	7	30	53	83	
	1774	3582	29	307	104	411	
			29	325	304	629	
	"	"	"	"	"	"	
	"	"	"	18	200	218	
(*) U Pruském	50	103					

čhrad. [w]			W Budějovicích biskupství						Dobromady.					
nowicové	fráteri.	dobro- mady.	počet klášterů.	kněžj.	klerikové.	nowicové	fráteri.	dobro- mady.	počet klášterů.	kněžj.	kleriků	nowiců	frátera	Summa
		2	2	9	"	"	3	12	8	38	8	2	11	59
		37	"	"	"	"	"	"	3	74	8	2	1	83
		"	1	51	4	2	"	57	2	101	9	6	"	116
		"	"	"	"	"	"	"	4	24	1	"	5	30
	2	5	2	8	"	"	5	13	16	67	27	7	40	141
4	6	18	2	8	"	"	5	13	16	72	32	9	50	163
		"	"	"	"	"	"	"	1	83	6	"	"	89
		"	"	"	"	"	"	"	1	35	"	"	"	35
	18	22	"	"	"	"	"	"	3	6	1	4	55	66
	"	"	1	6	"	"	1	7	3	18	2	"	3	22
	"	30	1	11	8	"	"	19	14	99	38	5	"	142
	"	36	"	"	"	"	"	"	3	181	26	11	"	218
	2	10	1	6	"	"	1	7	2	14	"	"	3	17
4	28	160	10	99	12	2	15	128	76	812	158	46	168	1184
"	28	146	10	95	11	4	16	126	75	710	155	45	163	1072
4	"	14	"	4	1	"	"	2	1	102	3	1	5	111
"	"	"	"	"	"	2	1	"	"	"	"	"	"	"
nowický	kláš. sestry			čepuš" ky		nowický	kláš. sestry			čepuš" ky		nowický	kláš. sestry	
"	"	"	"	"	"	"	"	"	2	45	"	3	8	56
"	"	"	"	"	"	"	"	"	1	14	"	"	"	14
"	"	"	"	"	"	"	"	"	1	10	"	2	3	13
"	1	18	"	"	"	"	"	"	2	44	"	5	11	60
"	1	18	"	"	"	"	"	"	6	113	"	10	22	143
2	6	18	"	"	"	"	"	"	6	105	"	10	27	142
"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	8	"	"	"	3
2	5	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	5	"